

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ,
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

**ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ:

«ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΩΝΟΡΑ

A.M. : 20001

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: κα ΚΙΚΙΛΙΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

ΑΘΗΝΑ,

2022

**UNIVERSITY OF WEST ATTICA
SCHOOL OF ADMINISTRATIVE,
ECONOMICS AND SOCIAL STUDIES**

DEPARTMENT OF TOURISM ADMINISTRATION

**TITLE OF POSTGRADUATE PROGRAM (MSc/MBA) “INNOVATION AND
ENTREPRENEURSHIP IN TOURISM”**

DIPLOMA THESIS

TITLE:

“DIGITAL TRANSFORMATION IN TOURISM EDUCATION”

POSTGRADUATE STUDENT: ADAMOPOULOU ELEONORA

REGISTRATION NUMBER: 20001

SUPERVISOR: KIKILIA KATERINA

ATHENS,

2022

ΠΡΟΛΟΓΟΣ- ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η τεχνολογία έχει κάνει εμφανή την επιρροή της στη ζωή των ανθρώπων, αποτελώντας ένα μέσο επίλυσης πολλών θεμάτων. Στην πανδημία COVID-19, η τεχνολογία αποτέλεσε τη μόνη λύση στα οποιαδήποτε τυχόν προβλήματα δημιουργήθηκαν. Με τη χρήση της στην εκπαίδευση, το πολύτιμο εκπαιδευτικό έργο δε σταμάτησε. Τουναντίον, συνεχίστηκε, αν και πρωτόγνωρο, παρά τις αρχικές δυσκολίες προσαρμογής. Οι Τουριστικές Σπουδές λειτούργησαν και έδρασαν βάσει της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με τη χρήση ειδικών διαμορφωμένων πλατφορμών.

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στις Τουριστικές Σπουδές εν μέσω της πανδημίας του COVID-19. Κύριος άξονας της εργασίας είναι να προσεγγιστεί ο τρόπος που έδρασε η Πολιτεία και όλοι οι Αρμόδιοι Φορείς μετά την αναστολή των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Με την έρευνα που διεξάγεται στα πλαίσια εκπόνησης της εργασίας απεικονίζεται η γενικότερη εντύπωση και εικόνα που έδωσε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στους φοιτητές, τις ψηφιακές πλατφόρμες που χρησιμοποίησαν και την επιλογή τους σχετικά με τον τρόπο ύπαρξης δια ζώσης ή εξ αποστάσεως ή υβριδικού συστήματος (συνδυασμός και των δύο).

Συμμετέχοντας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» εμπλούτισα τις γνώσεις μου σ' ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον τομέα, τον Τουρισμό. Σε συνδυασμό με την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας και της έρευνάς μου, οι γνώσεις μου για το τουριστικό αντικείμενο και τον τρόπο που διδάχτηκα μου έδωσε εναύσματα για να ψάξω και να ενημερωθώ και για άλλα ενδιαφέροντα πράγματα, τα οποία σχετίζονται με τον τουρισμό.

Οι γνώσεις που απέκτησα είναι αποτέλεσμα της καλής συνεργασίας με τους καθηγητές του προγράμματος εν γένει. Θα ήθελα να τους ευχαριστήσω όλους συνολικά για το ευρύ φάσμα γνώσεων που μου παρείχαν. Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της παρούσας μελέτης, την κυρία Κικίλια, καθώς η βοήθεια της ήταν για εμένα πολύτιμη, αλλά κυρίως θα ήθελα να την ευχαριστήσω για την καθοδήγηση και τον τρόπο προσέγγισης του θέματος, καθώς και την υπομονή της. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Διευθύντρια της ΑΣΤΕΚ κυρία Σημαντηράκη για την άμεση ανταπόκριση της στο αίτημα μου για την παροχή ερωτηματολογίων στους φοιτητές, καθώς και τους ίδιους τους φοιτητές που απάντησαν στα ερωτηματολόγια. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου για τη στήριξη σε οτιδήποτε κι αν επιλέξω να πραγματώσω.

Αφιέρωση

Στους αγαπημένους μου γονείς,

Γιώργο και Αγγελική...

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τίτλος εργασίας: «ΨΗΦΙΑΚΗ ΜΕΤΑΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής συμπεριλαμβανομένου και του Εισηγητή

Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία εξετάστηκε επιτυχώς από την κάτωθι Εξεταστική Επιτροπή:

A/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
	ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΙΚΙΛΙΑ	ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	
	ΑΘΗΝΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	
	ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΠΑΠΑΓΡΗΓΟΡΙΟΥ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη **Αδαμοπούλου Ελεωνόρα του Γεωργίου, με αριθμό μητρώου 20001** φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών **Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό** του Τμήματος **Διοίκησης Τουρισμού της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών & Κοινωνικών Επιστημών** του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	12
1.ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	12
1.1.ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	14
1.2.ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	16
1.2.1.ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	18
1.2.2.ΕΠΑΛ.....	18
1.2.3.ΕΠΑΣ	21
1.2.4 ΙΕΚ.....	23
1.2.5 ΣΧΟΛΕΣ ΞΕΝΑΓΩΝ.....	25
1.2.6 ΑΣΤΕ	25
1.2.7.ΑΕΙ.....	26
1.2.8 ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ- E-LEARNING	26
1.3 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΑΣΤΕ.....	27
1.4 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΑΕΙ.....	32
1.3.ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	48
2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ).....	48
2.2. Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ	50
2.2.1.Η ΑΝΤΑΠΟΚΤΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ Σ' ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	59
2.2.2. ΑΣΤΕ	60
2.2.3. ΑΕΙ.....	64

2.3.ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	71
3.1.ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ	71
3.2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	71
3.3. ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	72
3.4. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	72
3.5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ	73
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	97
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	106

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο τουρισμός προσφέρει την προοπτική στην Ελλάδα να γίνει ισχυρή και ανταγωνιστική στην παγκόσμια τουριστική αγορά. Τα θεμέλια του τουρισμού οφείλουν να τεθούν και να συμβαδίζουν με την υπόλοιπη τουριστική αγορά. Είναι άξιο να επισημανθεί ότι ο τουρισμός συμβάλλει εκτός από την αναγνωρισιμότητα μιας χώρας στο ευρύ κοινό και στην ενίσχυση και στήριξη της οικονομίας της. Αποτελεί έναν από τους βασικούς στυλοβάτες της οικονομίας και έναν τομέα απασχόλησης μεγάλου πλήθους ατόμων. Η έννοια και η αξία του τουρισμού δεν ταυτίζεται με την έννοια που πολλοί έχουν γι' αυτόν, ταυτόσημος δηλαδή με την έννοια των διακοπών, αλλά έχει βαθύτερο νόημα και αξία για τη χώρα που δραστηριοποιείται.

Η συνεισφορά της τουριστικής εκπαίδευσης ως μια αναπτυξιακή πολιτική στον τομέα του τουρισμού είναι αδιάψευστη και πασιφανής. Η τουριστική εκπαίδευση συμβάλλει στην αιεφόρο ανάπτυξη και δημιουργεί μεγάλες δυνατότητες εξέλιξης των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών. Οπλίζει τους μελλοντικούς εργαζόμενους με εφόδια και γνώσεις για την τουριστική αγορά, και τους καθιστά ικανούς να συνεισφέρουν στην τουριστική ανάπτυξη της χώρας.

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την τουριστική εκπαίδευση εν μέσω της πανδημίας COVID-19. Παρουσιάζει τη γενικότερη εικόνα της εκπαίδευσης και εστιάζει κυρίως στη νομοθεσία και τις μεταρρυθμίσεις που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο της πανδημίας, καθώς και στον τρόπο με τον οποία η Πολιτεία, αλλά κυρίως τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που παρέχουν τουριστικές σπουδές, ανταπεξήλθαν στις απαιτήσεις της παρούσας κατάστασης. Μελετώνται συγκεκριμένα οι φορείς τουριστικής εκπαίδευσης που ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή τα Πανεπιστημιακά τμήματα τουριστικής εκπαίδευσης και οι δύο Ανώτερες Σχολές Τουρισμού, Ρόδου και Κρήτης. Με την πραγμάτωση της έρευνας επιδιώχθηκε να προσεγγιστεί η γενικότερη εικόνα και κατάσταση που βίωσαν οι φοιτητές με την μετάβαση από τη δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και τυχόν προβλήματα που αντιμετώπισαν.

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η ποσοτική έρευνα, μέσω ερωτηματολογίων, και δίνει την πραγματική και συλλογική εικόνα που άφησε στο πέρας της η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Τέλος, εξετάζεται το κατά πόσο οι φοιτητές

πιστεύουν ότι ένα υβριδικό σύστημα, με συνδυασμό δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, μπορεί να εφαρμοστεί εν γένει στις Τουριστικές Σπουδές.

ΛΕΞΕΙΣ- ΚΛΕΙΔΙΑ

Τουρισμός, τουριστική εκπαίδευση, εκπαιδευτικά Ιδρύματα, πανδημία COVID-19.

ABSTRACT

Tourism offers a great perspective in Greece, and makes the country emblematic and able to compete in equal terms the competitive advantage in the global tourism market. The bases and foundations of tourism must be laid and keep pace with the rest of the tourism market. The contribution of tourism education as a development policy in the tourism sector is undeniable and obvious. It contributes to sustainable growth and creates great opportunities for evolution. Tourism education equips future employees with the skills and the knowledge about the tourism market. Tourism education becomes the channel to set high goals and makes one capable of achieving them. It is worth noting that tourism not only contributes to widen the recognition of a country but also to the strengthening of its economy. It is one of the main pillars of the economy and a field of employment for many people.

The approach of this paper is from an educational point of view, dealing with tourism education in the midst of the COVID-19 pandemic. It approaches the general idea of education, focusing on the special legislation and the necessary law amendments during this period, not only from the government's view, but mainly from Educational Institutions offering tourism studies view and how they met the needs to address the pandemic. The Education Institutions, examined in this research, are the Universities which offer tourism studies and the two Higher Schools of Tourism, Rhodes and Crete. The research was sought to approach the general picture and situation experienced by students within the transition from the class to the e-learning education, as well as the problems that they faced. Finally, the question of the research was whether students believe that a hybrid system, with a combination of live and distance education, can be applied permanently to Tourism Studies.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς στήριξης και ενίσχυσης της οικονομίας μιας χώρας. Η Ελλάδα είναι κι αυτή μια χώρα, όπως και πληθώρα άλλων, που βασίζονται σε μεγάλο μέρος στο τουριστικό προϊόν. Για τον λόγο αυτό η ενίσχυση και η ενδυνάμωση του τουριστικού προϊόντος έναντι άλλων χωρών και η κατάκτηση μιας ισχυρής θέσης στην τουριστική αγορά δημιουργεί αυξανόμενο ανταγωνισμό. Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός αποτελεί απειλή, αλλά και ταυτόχρονη δύναμη ώθησης για την αναβάθμιση του δυναμικού που στελεχώνει την τουριστική βιομηχανία της χώρας, καθώς και της παροχής υπηρεσιών στον τουριστικό τομέα.

Η τουριστική εκπαίδευση είναι ένα μέσο με το οποίο επιτυγχάνεται η στελέχωση του τουρισμού με επαγγελματίες. Οι επαγγελματίες είναι καταρτισμένοι με γνώσεις και με ειδικά διαμορφωμένη εκπαίδευση αφοσιωμένη στο τουριστικό προϊόν. Αυτό συμβάλλει στην εξέλιξη και ενημέρωση του τουριστικού κλάδου. Ο τουριστικός κλάδος έχει ανάγκη από επαγγελματίες και ανθρώπους που έχουν εμπειρία σε αυτόν. Η στελέχωση της τουριστικής βιομηχανίας με εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό και η ταυτόχρονη αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος δημιουργεί δυνατότητες, οι οποίες σε βάθος χρόνου θα αποδώσουν και θα αυξήσουν το ΑΕΠ της χώρας.

Με την τουριστική εκπαίδευση δίνεται μια νέα ώθηση στον τουριστικό κλάδο, δίνοντας του μια άμεση εξέλιξη και ανάπτυξη. Η στήριξη από την Πολιτεία και τους φορείς της έχει συμβάλλει στη διαμόρφωση της τουριστικής εκπαίδευσης και στην επίτευξη του στόχου της, δηλαδή την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος. Η παροχή τουριστικής εκπαίδευσης από ανθρώπινο δυναμικό υψηλής κατάρτισης ισοδυναμεί με ταυτόχρονη υψηλή παροχή του τουριστικού προϊόντος και των τουριστικών υπηρεσιών.

Με την εμφάνιση της πανδημίας, όπως όλοι οι τομείς, πλήχθηκε και ο τομέας της εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση μετατοπίστηκε από τις αίθουσες στις διαδικτυακές αίθουσες. Ωστόσο, με τη διαρκώς ενημερωμένη με τα δρώμενα και αναθεωρημένη νομοθεσία, η Πολιτεία, μέσω του Υπουργείου Παιδείας και των υπόλοιπων συναρμόδιων Υπουργείων, πήραν τις απαραίτητες αποφάσεις για να διεξαχθεί η εκπαιδευτική διαδικασία χωρίς προβλήματα. Η χρήση της τηλεεκπαίδευσης διευκόλυνε την εκπαιδευτική διαδικασία. Με την ολοκλήρωση της τηλεεκπαίδευσης στον

εκπαιδευτικό τομέα αποτιμώνται τα αποτελέσματά της. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο την αποτίμηση της γενικότερης εικόνας της τηλεκπαίδευσης στην πανδημία του COVID-19 στην τουριστική εκπαίδευση των Πανεπιστημίων και των ΑΣΤΕ, καθώς και τον τρόπο διαχείρισης της Πολιτείας και των φορέων της.

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια παρουσίαση της διάρθρωσης του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας, με επίκεντρο την τουριστική εκπαίδευση. Γίνεται μια περιγραφή όλων των βαθμίδων και φορέων της τουριστικής Εκπαίδευσης και αναλύεται διεξοδικά η Ανώτερη και Ανώτατη Τουριστική Εκπαίδευση, με αναφορές σε ορισμένα προγράμματα Σπουδών.

Στο δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται αναφορά στην εμφάνιση της πανδημίας και στις αλλαγές που επέφερε στην εκπαίδευση, δηλαδή τη στροφή από τη δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επισημαίνονται, οι αντιδράσεις της Πολιτείας και των αρμόδιων φορέων για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και περιγράφεται ο τρόπος λειτουργίας και δράσης των Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης και των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Ελλάδας.

Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας, παρουσιάζεται η έρευνα που διεξάχθηκε, μέσω ερωτηματολογίων στους φοιτητές των ΑΣΤΕ και των τουριστικών τμημάτων των ΑΕΙ της χώρας. Σκοπός της έρευνας ήταν να καταγραφεί ο τρόπος που αντιμετώπισαν αυτήν την αλλαγή στην εκπαίδευση οι φοιτητές των ΑΣΤΕ και των ΑΕΙ, καθώς και για το αν θα μπορούσε μελλοντικά να εφαρμοστεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης στις Τουριστικές Σπουδές, το οποίο θα συνδύαζε τη δια ζώσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Αναφέρεται η μεθοδολογία της έρευνας, οι στόχοι και η ανάλυση των απαντήσεων των φοιτητών, ώστε να γίνει μια προσέγγιση για το πόσο σωστά λειτούργησε η τηλεκπαίδευση και αν θα μπορούσε να εφαρμοστεί στις Τουριστικές Σπουδές εν γένει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Από τα αρχέγονα χρόνια, η εκπαίδευση αποτελεί ένα αγαθό πανανθρώπινο. Είναι ένα αγαθό πολύτιμο για τον άνθρωπο και την εξέλιξή του, τόσο την ατομική, όσο και την κοινωνική. Δίνει στον άνθρωπο εφόδια για τη μετέπειτα πορεία του και θέτει τις βάσεις για μια καλύτερη ζωή. Η εκπαίδευση οπλίζει τους ανθρώπους με γνώσεις και δεξιότητες για τη δημιουργία μιας κοινωνίας με προοπτικές ανέλιξης, τόσο για τους ίδιους ατομικά, όσο και ως κοινωνία συλλογικά. Κατά το πέρασ του χρόνου, η εκπαίδευση έχει εξελιχθεί και προσαρμοστεί ανά τους αιώνες στα δρώμενα και τις απαιτήσεις της εκάστοτε εποχής. Αν και από πολλούς η εκπαίδευση εθεωρείτο κάτι απλό, φυσικό και εύληπτο, η έννοια της εκπαίδευσης για να δράσει αποτελεσματικά και ορθά έχει οργανωθεί και υποδιαιρεθεί σε βαθμίδες ξεκινώντας από τη διοίκηση έως τις σχολικές κοινότητες. Η έννοια δηλαδή της εκπαίδευσης δημιουργεί αυτομάτως την ανάγκη ταυτόχρονης δημιουργίας ενός εκπαιδευτικού συστήματος, που θα τη στηρίζει και θα εξυπηρετεί τους σκοπούς – στόχους της.

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα συνίσταται από την ευθύνη του κράτους – πολιτείας να οργανώσει και να δημιουργήσει ένα εκπαιδευτικό σύστημα. Μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος η «θεωρητική» έννοια της εκπαίδευσης παίρνει σάρκα και οστά. Μορφοποιείται και λειτουργεί. Η παροχή εκπαίδευσης, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος είναι δωρεάν από τα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα της Ελλάδας και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Ελλάδας είναι ένα δαιδαλώδες σύστημα. Αποτελεί τον τρόπο και το μέσο με το οποίο το ελληνικό κράτος παρέχει στους πολίτες το πολύτιμο αγαθό της παιδείας και της εκπαίδευσης. Η δημιουργία εκπαιδευτικού συστήματος σε μια χώρα εν γένει, αλλά και στην Ελλάδα ειδικότερα, έχει ως πρωτεύοντα ρόλο την ίση παροχή υπηρεσιών μάθησης σε όλους τους πολίτες – μαθητές ανεξαρτήτως φύλου, κοινωνικής ομάδας, εθνικότητας κ.λπ.. Είναι η παροχή μάθησης που στην πορεία της ζωής των ανθρώπων δίνει την ώθηση για ίσες ευκαιρίες στη ζωή και στη διατήρηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ως δαιδαλώδες σύστημα υπόκειται σε θεσμούς, νομοθεσίες και ρυθμίσεις, στοιχεία τα οποία είναι απαραίτητα για την εύρυθμη λειτουργία και διοίκηση του. Τον

κυρίαρχο ρόλο του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας τον κατέχει το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ). Αυτό το όργανο είναι αρμόδιο για τη διευθέτηση ποικίλων ζητημάτων και τη διαχείριση των σχολικών κοινοτήτων μεμονωμένα, αλλά και ατομικά. Για την καλύτερη λειτουργία του, το Υπουργείο Παιδείας υποδιαιρείται σε βαθμίδες και διοικητικά τμήματα. Συχνά, το Υπουργείο Παιδείας συνεργάζεται με άλλους φορείς και άλλα Υπουργεία, όπως το Υπουργείο Τουρισμού, δρώντας από κοινού για την παιδεία και την εκπαίδευση. Δημιουργεί μ' αυτόν τον τρόπο συνεργασίες με άλλους φορείς που θα βελτιώσουν τη συνολική απόδοση του. Ο καταμερισμός εργασίας του Υπουργείου Παιδείας, μέσω των συνεργασιών του με άλλους φορείς, οδηγεί στην ταχύτερη και αποτελεσματικότερη δράση του.

Η διάρθρωση του Υπουργείου Παιδείας, με βάση το Προεδρικό Διάταγμα του 2018 (Π.Δ. 18/2018- ΦΕΚ 31/Α/23-2-2018), αναφέρει τα εξής επίπεδα: το κεντρικό επίπεδο, στο οποίο βρίσκεται το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, το επίπεδο Περιφέρειας, στο οποίο βρίσκονται οι Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και στο τοπικό επίπεδο, στο οποίο βρίσκονται οι Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και οι Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων έχει στη διάθεσή του τέσσερις Γενικές Γραμματείες, οι οποίες διαχειρίζονται τα διοικητικά καθήκοντα. Αυτές είναι: η Γενική Γραμματεία Πρωτοβάθμιας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής (Γ.Γ.Π.Δ.Ε.&Ε.Α.), η Γενική Γραμματεία Ανώτατης Εκπαίδευσης (Γ.Γ.Α.Ε.), η Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, Δια Βίου Μάθησης και Νεολαίας (Γ.Γ.Ε.Ε.Κ..Δ.Β.Μ.&Ν.) και η Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων (Γ.Γ.Θ.) (Κικίλια, 2022).

Οι Γραμματείες, για την καλύτερη οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης, συνεργάζονται με άλλους φορείς και δομές, όπως: οι Συντονιστές Εκπαιδευτικού Έργου Παιδαγωγικής Ευθύνης (Σ.Ε.Ε.), το Περιφερειακό Κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.ΚΕ.Σ.), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.), η Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Α.ΔΙ.Π.Π.Δ.Ε.) και άλλα (Κικίλια, 2022).

1.1. ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υποχρεωτική και ορίζεται στο Άρθρο 16 (παρ.3) του Συντάγματος. Ειδικότερα αναφέρεται ότι: «Τα έτη υποχρεωτικής φοίτησης δεν μπορεί να είναι λιγότερα από εννέα.» (Ν. 1566 ΦΕΚ Α'167/30.9.1985.). Ως εκπαίδευση ορίζεται «η οργανωμένη διαδικασία μάθησης που στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων για έναν ορισμένο σκοπό, τη μεταφορά γνώσεων ή δεξιοτήτων από έναν πομπό προς ένα δέκτη, μέσω μιας τυπικής διαδικασίας πάνω σ' ένα ή περισσότερα αντικείμενα» (Παπαλεξανδρή & Μπουραντάς, 2016).

Η υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελείται από :

- Διετή υποχρεωτική φοίτηση στο Νηπιαγωγείο
- Εξαετή φοίτηση στο Δημοτικό Σχολείο
- Τριετή φοίτηση στο Γυμνάσιο

Συνολικά η υποχρεωτική εκπαίδευση διαρκεί 11 χρόνια.

Η δομή της εκπαίδευσης διακρίνεται σε τρεις βαθμίδες:

- την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση
- τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
- την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση

Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση ανήκει το Νηπιαγωγείο, από την ηλικία των τεσσάρων ετών, και το Δημοτικό Σχολείο με διάρκεια φοίτησης έξι έτη. Η Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση παρέχεται στα δημοτικά σχολεία, δημόσια και ιδιωτικά. Η φοίτηση διαρκεί έξι χρόνια, κατά τα οποία κάθε χρόνος αντιστοιχεί σε μια τάξη. Η εκπαίδευση είναι δωρεάν και όταν αποφοιτήσουν οι μαθητές από την έκτη και τελευταία τάξη του δημοτικού μεταβαίνουν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Επιπλέον, στην Ελλάδα υπάρχει δυνατότητα για προσχολική εκπαίδευση σε δομές όπως,

βρεφικοί, βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί, οι οποίοι ελέγχονται από τους Δήμους των διαφόρων περιοχών, αλλά ανήκουν στην εποπτεία του Υπουργείου Εσωτερικών. Οι δομές αυτές μπορεί να είναι ιδιωτικές και δημόσιες. Ωστόσο, υπάρχουν δομές ολιγόωρης απασχόλησης ή ολοκληρωμένης φροντίδας, υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (Υ.Α. Δ22/οικ. 11828/293/2017).

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανήκουν δύο κύκλοι σπουδών, ο πρώτος είναι ο υποχρεωτικός, ενώ ο δεύτερος ο προαιρετικός (Ν. 1566/1985). Ο πρώτος κύκλος περιλαμβάνει το Γυμνάσιο, είτε ημερήσιο είτε εσπερινό, με τριετή διάρκεια φοίτησης και ο δεύτερος κύκλος περιλαμβάνει το Λύκειο, Γενικό ή Επαγγελματικό, με τριετή διάρκεια φοίτησης. Στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανήκουν επιπλέον τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, η Μεταγυμνασιακή Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση Επιπέδου τρία (3), η οποία προσφέρεται από τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΣΚ) και τις Επαγγελματικές Σχολές Μαθητείας (ΕΠΑΣ) του ΟΑΕΔ, η Μεταδευτεροβάθμια Επαγγελματική Κατάρτιση Επιπέδου πέντε (5), η οποία προσφέρεται από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και το Μεταλυκειακό Έτος ή αλλιώς Τάξη Μαθητείας (Ν. 4763/2020). Υπάρχουν δημόσια και ιδιωτικά ΙΕΚ (Ε.Ο.Π.Ε.Π., 2021).

Η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι το εκπαιδευτικό επίπεδο μετά την ολοκλήρωση της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Σύμφωνα με τον Ν. 2916/2001, η τριτοβάθμια εκπαίδευση διακρίνεται σε: Ανώτατη Εκπαίδευση και Ανώτερη Εκπαίδευση. Στην Ανώτατη Εκπαίδευση ανήκουν τα Πανεπιστήμια, τα Πολυτεχνεία, η Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, η Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.) και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ). Επιπλέον, στην Ανώτατη Εκπαίδευση ανήκουν οι Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες και τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Στην Ανώτερη Εκπαίδευση ανήκουν οι Ανώτερες Σχολές Χορού, οι Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού, οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης, η Ανώτερη Σχολή Αστυφυλάκων και οι Ανώτερες Σχολές Υπαξιωματικών του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση αποτελείται από τρεις κύκλους σπουδών. Στον πρώτο κύκλο, οι σπουδές χαρακτηρίζονται από την απόκτηση βασικού πτυχίου στα ελληνικά ΑΕΙ, διάρκειας τεσσάρων έως έξι ετών. Ο δεύτερος κύκλος σπουδών περιλαμβάνει την παρακολούθηση μεταπτυχιακών σπουδών (ΠΜΣ). Ο τρίτος κύκλος σπουδών περιλαμβάνει την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής, με ελάχιστη διάρκεια τα τρία έτη από την απονομή διδακτορικού τίτλου (Κικίλια , 2022).

Σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ), η εκπαίδευση τοποθετείται σε επίπεδα. Κάθε επίπεδο αντιστοιχεί σε μια βαθμίδα εκπαίδευσης. Ειδικότερα, οι βαθμίδες στο σύνολο τους είναι οκτώ και ορίζονται ως εξής (Ε.Π.Π., 2022):

- Πρώτο Επίπεδο: Απολυτήριο Δημοτικού
- Δεύτερο Επίπεδο: Απολυτήριο Γυμνασίου
- Τρίτο Επίπεδο: Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας από ΣΕΚ ή Πιστοποιητικό Επαγγελματικής Κατάρτισης ΙΕΚ
- Τέταρτο Επίπεδο: Πτυχίο Επαγγελματικής Σχολής ή Απολυτήριο Γενικού Λυκείου ή Απολυτήριο ΕΠΑΛ ή Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας ΕΠΑΛ
- Πέμπτο Επίπεδο: Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΠΑΛ- Τάξη Μαθητείας) ή Δίπλωμα Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΙΕΚ) ή Δίπλωμα Επαγγελματικής Κατάρτισης Επιπέδου Μεταδευτεροβάθμιας Επαγγελματικής Κατάρτισης ή Δίπλωμα- Πτυχίο Ανωτέρων Σχολών
- Έκτο Επίπεδο: Πτυχίο- Δίπλωμα Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Έβδομο Επίπεδο: Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευση
- Ογδοο Επίπεδο: Διδακτορικό Δίπλωμα

1.2.ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο τουρισμός είναι ένας κλάδος, όπου από τα πρώτα κιόλας χρόνια εμφάνισης του, αποτέλεσε θεμέλιο λίθο στην οικονομία της Ελλάδας. Η κυρίαρχη εμφάνιση του άσκησε επιρροή σε πολλούς τομείς. Η ταχεία ανάπτυξη του τουρισμού οδήγησε στην ανάγκη δημιουργίας μιας εκπαίδευσης ειδικά διαμορφωμένης για τον κλάδο του τουρισμού. Η ανάγκη καταρτισμένου προσωπικού, όχι μόνο εξοπλισμένου με εμπειρία από τον τουριστικό κλάδο, αλλά και άρτια εκπαιδευμένου, ώθησε στην ύπαρξη της τουριστικής εκπαίδευσης. Στόχος της τουριστικής εκπαίδευσης είναι η δημιουργία στελεχών που θα παρέχουν ένα τουριστικό προϊόν για την Ελλάδα ξεχωριστό και ιδιαίτερα θελκτικό στους τουρίστες και τους επισκέπτες.

Ως τουριστική εκπαίδευση ορίζεται το σύνολο των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που στοχεύουν τόσο στην ικανοποίηση των αναγκών αυτών που απασχολούνται με τον τουρισμό, όσο και αυτών που θα επεδίωκαν μελλοντικά να ασχοληθούν μ' αυτόν, δηλαδή σε επιχειρήσεις Τουρισμού και Φιλοξενίας. Στον

τουριστικό κλάδο η παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης κατέχει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη αρχικά του τουρισμού μια χώρας και κατόπιν της οικονομίας της (Moira, et al., 2019). Το ανθρώπινο δυναμικό, δηλαδή οι ικανοί και καταρτισμένοι εργαζόμενοι, αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη στελέχωση του τουριστικού κλάδου. Η παγκοσμιοποίηση, η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και η απαραίτητη απόκτηση γνώσης οδήγησαν τις επιχειρήσεις και το προσωπικό στην ανάγκη για εκπαίδευση και κατάρτιση.

Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελεί ένα σύμπλεγμα συνεργασίας φορέων και οργανισμών. Φορείς του Δημοσίου που συμβάλλουν στην παροχή τουριστικής εκπαίδευσης είναι το Υπουργείο Τουρισμού, το Υπουργείο Παιδείας, ο Ε.Ο.Τ. (Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού), κ.λπ.. Τον καθοριστικό και κυρίαρχο ρόλο έχει το Υπουργείο Παιδείας. Ωστόσο, το Υπουργείο Τουρισμού αποτελεί εξίσου σημαντικό φορέα για την ανάπτυξη της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Σε συνεργασία με τους ποικίλους φορείς του Δημοσίου, βρίσκονται και οι Ιδιωτικοί φορείς, δηλαδή οι ιδιωτικές σχολές τουρισμού, που βρίσκονται σ' όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης και έχουν μεγάλη απήχηση στην αγορά εργασίας. Οι σπουδές της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα παρέχονται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στην τριτοβάθμια και στο ενδιάμεσο επίπεδο της μετα- δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Η ποικιλομορφία της εκπαίδευσης εν γένει, αλλά και της τουριστικής εκπαίδευσης ειδικότερα, δημιουργεί πολλές φορές ταραχές στο επιστημονικό πεδίο, δηλαδή σ' αυτούς που εκπαιδεύονται, αλλά και σ' αυτούς που απασχολούν το εργατικό δυναμικό στις επιχειρήσεις των. *«Η σύγχυση αυτή επισημαίνεται από παράγοντες, όπως η ποικιλομορφία του τουρισμού ως διεπιστημονικό πεδίο και το εγγενές χαρακτηριστικό της εποχικότητας της απασχόλησης»* (Moira , et al., 2019).

Η τουριστική εκπαίδευση ξεκινάει από τα ΕΠΑΛ και καταλήγει στις Πανεπιστημιακές Σχολές. Τρία Υπουργεία συνιστούν τους βασικούς Φορείς για την παροχή τουριστικής εκπαίδευσης, δηλαδή το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, το Υπουργείο Τουρισμού και το Υπουργείο Εργασίας. Συνοπτικά, στο Υπουργείο Τουρισμού υπάγονται τα Δημόσια Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΔΙΕΚ), οι Ανώτερες Σχολές Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ), οι Σχολές Ξεναγών και ορισμένα προγράμματα μετεκπαίδευσης στον τουριστικό κλάδο. Στο Υπουργείο Παιδείας υπάγονται τα Επαγγελματικά Λύκεια της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΕΠΑΛ) και

τα τμήματα τουριστικών σπουδών των ΑΕΙ, που προσφέρουν προπτυχιακές και μεταπτυχιακές σπουδές. Το Υπουργείο Εργασίας συμβάλλει και αυτό στην τουριστική εκπαίδευση, μέσω των Σχολών Τουρισμού του ΟΑΕΔ, δηλαδή με τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ).

Οι επιλογές που έχει κάποιος μαθητής αν ενδιαφέρεται να ασχοληθεί με τον τουριστικό κλάδο είναι:

- ✓ Το Γενικό Λύκειο, όπου μέσω Πανελληνίων Εξετάσεων επιλέγει ΑΕΙ σχετικό με τον τουριστικό κλάδο και μπορεί να ενταχθεί σε πανεπιστημιακό τμήμα τουριστικών σπουδών
- ✓ Το Επαγγελματικό Λύκειο, με άμεση ενασχόληση με τον τουριστικό κλάδο και δυνατότητα εισαγωγής σε τουριστική σχολή ή τμήμα της μετα-δευτεροβάθμιας ή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Τις Επαγγελματικές Σχολές Τουρισμού, με άμεση αποκατάσταση στην τουριστική αγορά εργασίας

1.2.1. ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Αρχικά, στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ξεκινώντας από το Γυμνάσιο, ο τουρισμός εμφανίζεται διάσπαρτα στο πέρας των μαθημάτων με αναφορές και νύξεις στον κλάδο του τουρισμού. Η τουριστική εκπαίδευση παρέχεται στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, από το Γενικό Λύκειο με μετέπειτα κατεύθυνση στα ΑΕΙ, από το Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ) με απόκτηση δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού και από τις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) με άμεση ένταξη στην αγορά εργασίας ως ειδικευμένοι επαγγελματίες (Κικίλια, 2022).

1.2.2. ΕΠΑΛ

Τα ΕΠΑΛ, με την επιλογή της κατεύθυνσης «Διοίκηση και Οικονομία» δίνουν τη δυνατότητα απόκτησης του τίτλου του «Υπαλλήλου Τουριστικών Επιχειρήσεων» (Υ. Α. Φ20/75244/Δ4/2021). Τα ΕΠΑΛ διακρίνονται σε ημερήσια και εσπερινά. Συνολικά υπάρχουν 391 ΕΠΑΛ, εκ των οποίων τα 115 ημερήσια και τα 24 εσπερινά παρέχουν την τουριστική ειδικότητα «υπάλληλος τουριστικών επιχειρήσεων» (Υ.Α. Φ20/60676/Δ4). Η εγγραφή σε Επαγγελματικά Λύκεια απαιτεί επιτυχή ολοκλήρωση

και απόκτηση απολυτηρίου γυμνασίου ή άλλου τίτλου σπουδών ίσου επιπέδου με αυτού του γυμνασίου.

Τα ΕΠΑΛ, όπως και τα ΓΕΛ ανήκουν στη μη υποχρεωτική φοίτηση και η φοίτηση διαρκεί τρία έτη. Έχει Πρώτη, Δεύτερη και Τρίτη τάξη Λυκείου. Η χορήγηση απολυτηρίου των ΕΠΑΛ είναι ισότιμη με των ΓΕΛ, μετά το πέρας των τριών ετών φοίτησης και τις επιτυχείς εξετάσεις. Το πτυχίο της ειδικότητας δίνει τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας ή/και μετεκπαίδευσης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι κάτοχοι απολυτηρίου Λυκείου ή πτυχίου ΕΠΑΛ μπορούν να παρακολουθήσουν το Μεταλυκειακό έτος ή αλλιώς την Τάξη Μαθητείας με διάρκεια 11 μηνών παρακολουθώντας (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2021) :

α) το Πρόγραμμα μάθησης σε εργασιακό χώρο, διαρκεί 28 ώρες την εβδομάδα, με συνολική διάρκεια εννέα μήνες

β) το Εργαστηριακό μάθημα ειδικότητας, διαρκεί 7 ώρες

Το πρόγραμμα σπουδών του ΕΠΑΛ εμπεριέχει μαθήματα γενικής παιδείας, τεχνικά, επαγγελματικά και εργαστηριακές ασκήσεις. Η Α' Λυκείου έχει κοινά μαθήματα για όλες τις κατευθύνσεις. Η Β' Λυκείου χωρίζεται σε τομείς σπουδών. Στη διάρκεια του έτους, οι μαθητές επιλέγουν τον τομέα της αρεσκείας τους, έχοντας παρακολουθήσει των μαθημάτων του τομέα τους, όσο και μαθήματα εργαστηριακά και θεωρητικά γενικής παιδείας. Επιπλέον, μπορούν να παρακολουθήσουν μαθήματα επιλογής. Η Γ' Λυκείου διαχωρίζεται σε ειδικότητες. Οι ειδικότητες που επιλέγονται από τους μαθητές είναι συνυφασμένες με τον τομέα που έχουν επιλέξει στο προηγούμενο έτος. Το πρόγραμμα σπουδών της Γ' Λυκείου εμπεριέχει μαθήματα γενικής παιδείας και μαθήματα, εργαστηριακά και θεωρητικά, ανάλογα τον κλάδο και την ειδικότητα που έχουν επιλέξει πρότινος. Οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ με το πέρας των τριών ετών αποκτούν απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου, ισάξιο με το απολυτήριο του Γενικού Λυκείου με δυνατότητες για εισαγωγή σε ΑΕΙ, και πτυχίο ειδικότητας επιπέδου 4, που τους δίνει τη δυνατότητα άδειας εξάσκησης επαγγέλματος και πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η εισαγωγή στα ΑΕΙ γίνεται μέσω Πανελληνίων Εξετάσεων. Επιπλέον, οι απόφοιτοι των ΕΠΑΛ μπορούν να εγγραφούν σε ΙΕΚ. Τα προαναφερθέντα αφορούν τον Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών των αποφοίτων των ΕΠΑΛ. Στον Μεταδευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών – Τάξη Μαθητείας, οι απόφοιτοι

αποκτούν πτυχίο ειδικότητας επιπέδου 5, εφόσον φέρουν εις πέρας με επιτυχία την διαδικασία πιστοποίησης των προσόντων τους από τον Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π. (ΕΑΕΕΑ, 2021).

Στην Β' Λυκείου, οι μαθητές που επιλέγουν την κατεύθυνση «Διοίκησης και Οικονομίας» παρακολουθούν τα ακόλουθα μαθήματα, με συνολική διάρκεια 23 ώρες (ΦΕΚ 1567, 2016):

Αρχές Λογιστικής
Εισαγωγή στο Μάρκετινγκ
Θεωρία Τουρισμού και Εφαρμογές
Εισαγωγή στην Εφοδιαστική (logistics)
Χρηματοπιστωτικές Συναλλαγές – Λογιστικά Φύλλα (Excel)
Στοιχεία Δικαίου (Αστικό- Εμπορικό- Εργατικό- Τουριστικό)
Οικονομικά Μαθηματικά & Στατιστική
Αγγλικά Τομέα

Στην Γ' Λυκείου επιλέγοντας την κατεύθυνση της «Διοίκησης και Οικονομίας» οι μαθητές παρακολουθούν τα ακόλουθα μαθήματα, με συνολική διάρκεια 23 ώρες (ΦΕΚ 1426, 2017):

Αρχές Οικονομικής Θεωρίας
Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης
Οργάνωση και Λειτουργία Τουριστικών Επιχειρήσεων
Οργάνωση και Λειτουργία Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Γεωγραφία Τουρισμού
Εφαρμογές στον Τουρισμό
Αγγλικά Ειδικότητας
Γαλλικά ή Γερμανικά ή Ισπανικά ή Ιταλικά

Ολοκληρώνοντας το ΕΠΑΛ, οι απόφοιτοι παίρνουν δύο τίτλους σπουδών, το πτυχίο «Υπαλλήλου Τουριστικών Επιχειρήσεων» και το Απολυτήριο Λυκείου. Οι γνώσεις που αποκτά ένας απόφοιτος ΕΠΑΛ είναι ικανές για να εργαστεί σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις και εν γένει επιχειρήσεις συνυφασμένες με τον τουριστικό κλάδο.

Το Μεταλυκειακό έτος- Τάξη Μαθητείας, το οποίο δεν είναι υποχρεωτικής εκπαίδευσης, περιλαμβάνει μαθητεία με εκπαίδευση στον χώρο εργασίας και μαθητεία Ειδικότητας και Προπαρασκευαστικά μαθήματα σε Εργαστηριακά Κέντρα ή στο ΕΠΑΛ (Ν. 4386, 2016). Περιλαμβάνει πρόγραμμα εργαστηριακών μαθημάτων ειδικότητας για ένα διδακτικό έτος και πρόγραμμα εκπαίδευσης στο χώρο εργασίας για

εννέα μήνες. Επιπροσθέτως, δίνεται η δυνατότητα στους αποφοίτους να παρακολουθήσουν Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης, με διάρκεια 35 ωρών, το οποίο πραγματοποιείται από τα ΕΠΑΛ και τα Εργαστηριακά Κέντρα, ώστε να αποκτήσουν το πτυχίο ειδικότητας επιπέδου 5 (Ν. 4473, 2017). Ο Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π). παρέχει προγράμματα με σχετικές ειδικότητες με τον τουριστικό κλάδο, οι οποίες είναι (Ε.Ο.Π.Π.Ε.Π., 2021) :

- Στέλεχος Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων
- Υπάλληλος Υποδοχής Ξενοδοχείου
- Διοργανωτής Τουριστικών Πακέτων

1.2.3. ΕΠΑΣ

Οι ΕΠΑΣ ανήκουν στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και οι απόφοιτοι τους αποκτούν πτυχίο ειδικότητας 3 (Ν. 4763, 2020). Οι ειδικότητες, οι οποίες είναι σχετικές με τον τουρισμό είναι (Γερνά , et al., 2021) :

- Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
- Μαγειρικής Τέχνη
- Αρτοποιίας - Ζαχαροπλαστικής Τέχνης

Το πρόγραμμα σπουδών των ΕΠΑΣ περιλαμβάνει τεχνικά και επαγγελματικά θεωρητικά μαθήματα, ώστε οι μαθητές να οπλιστούν με εφόδια σημαντικά για την εργασία τους σε αντίστοιχους κλάδους του τουρισμού και των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Η διάρκεια φοίτησης είναι δύο έτη, τα οποία αντιστοιχούν σε 4 εξάμηνα. Καθ' όλη τη διάρκεια της φοίτησης ο μαθητής παρακολουθεί τα μαθήματα τις απογευματινές ώρες, ενώ συνδυάζει τη μάθηση με την πρακτική αμειβόμενη άσκηση τις πρωινές ώρες. Ωστόσο, δεν έχουν όλες οι ΕΠΑΣ τις ίδιες ειδικότητες (Γερνά , et al., 2021). Οι προϋποθέσεις που κάποιος οφείλει να πληροί για να εγγραφεί στις ΕΠΑΣ είναι να είναι ηλικίας 15 έως 23 ετών και απόφοιτος Γυμνασίου. Υπάρχουν 50 ΕΠΑΣ Μαθητείας του ΟΑΕΔ στην Ελλάδα (ΟΑΕΔ, 2021). Οι ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ συνδυάζουν την εκπαίδευση. Με βάση τον Ν.475/2006 οι μαθητές των ΕΠΑΣ από 1/2/2019 αμείβονται με 21,78 € (29,04*75%= 21,78 €) ανά ημέρα πρακτικής άσκησης (ΟΑΕΔ, 2021).

Ειδικότερα, η ειδικότητα «Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων» έχει τα ακόλουθα μαθήματα:

Α' Έτος

Αρχές Οικονομίας
Αρχές Λογιστικής
Εργασιακές Σχέσεις- Εργατική Νομοθεσία
Ελληνική Τουριστική Γεωγραφία
Ασφάλεια – Υγιεινή
Χρήση Η/Υ
Υπηρεσία Υποδοχής
Υπηρεσία Ορόφου -Βρεφοκομία
Οργάνωση & Λειτουργία Εστιατορίου – Βασικές Αρχές Εστιατορικής
Εμπορευματογνωσία – Προμήθειες
Αγγλική Ορολογία Ειδικότητας
Γερμανική Ορολογία Ειδικότητας

Β' Έτος

Αγγλική Ορολογία Ειδικότητας
Γερμανική Ορολογία Ειδικότητας
Παγκόσμια Τουριστική Γεωγραφία
Οργάνωση & Λειτουργία Τουριστικών Γραφείων
Διαχειριστική Λογιστική Ξενοδοχειακών & Επισιτιστικών Επιχειρήσεων
Τήρηση Λογαριασμών Πελατών
Σύνθεση Μενού
Κοστολόγηση Ξενοδοχειακών Υπηρεσιών & Τροφίμων- Ποτών με Η/Υ
Οργάνωση & Λειτουργία Μπαρ – Ποτά & Οινολογία
Μάρκετινγκ Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων – Πωλήσεις- Δημόσιες Σχέσεις
Καινοτομία – Επιχειρηματικότητα

Η ειδικότητα αυτή παρέχεται στις ΕΠΑΣ: Μεσολογίου, Αιγάλεω, Λακκιάς, Ωραιοκάστρου, Καστοριάς και Χανίων (ΟΑΕΔ, 2021).

Η ειδικότητα «Μαγειρικής Τέχνης» εμπεριέχει τα ακόλουθα μαθήματα (ΟΑΕΔ, 2021):

Α' Έτος

Μαγειρική Τέχνη Ι
Στοιχεία Ζαχαροπλαστικής Τέχνης
Ανατομία – Τεμαχισμός Κρεάτων
Ποιοτικός Έλεγχος Τροφίμων
Ασφάλεια και Υγιεινή Τροφίμων
Τροφογνωσία
Χρήση Η/Υ
Γαλλική Ορολογία Ειδικότητας

Β' Έτος

Γαλλικής Ορολογία Ειδικότητας
Μαγειρική Τέχνη II
Σύνθεση Εδεσματολογίου – Επαγγελματική Ορολογία
Κοστολόγηση – Έλεγχος Αποθήκης με Χρήση Η/Υ
Οινολογία
Διασφάλιση Ποιότητας HACCP
Περιβάλλον Εργασίας- Επιχειρηματικότητα

Η συγκεκριμένη ειδικότητα παρέχεται στις ΕΠΑΣ : Μεσολογγίου, Αργολίδας, Τρίπολης, Άρτας, Γαλασίου, Πειραιά, Αλεξανδρούπολης, Ωραιοκάστρου, Ιωαννίνων, Καρδίτσας, Ξάνθης, Σερρών, Φλώρινας, Χανίων και Χίου (ΟΑΕΔ, 2021).

Η ειδικότητα «Αρτοποιίας- Ζαχαροπλαστικής» εμπεριέχει τα ακόλουθα μαθήματα (ΟΑΕΔ, 2021):

Α' Έτος – Β' Έτος

Τεχνολογία Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής
Χημεία Τροφίμων- Βασικές Αρχές Διατροφής
Διασφάλισης Ποιότητας Προϊόντων Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής – HACCP
Ποιοτικός Έλεγχος Άλευρου & Πρώτων Υλών
Μικροβιολογία Τροφίμων
Τεχνολογία Μηχανημάτων – Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής
Επαγγελματικοί Υπολογισμοί- Διαχείριση Αποθήκης
Αρτοποιία
Ζαχαροπλαστική
Συναφή Προϊόντα Αρτοποιίας – Ζαχαροπλαστικής
Περιβάλλον Εργασίας- Επιχειρηματικότητα

Η ειδικότητα αυτή παρέχεται στις ΕΠΑΣ : Αργολίδας, Τρίπολης, Καλαμακίου, Γαλασίου, Πάτρας, Χαλκίδας, Ωραιοκάστρου, Ιωαννίνων, Καβάλας, Σπάρτης, Λάρισας, Μυτιλήνης, Βόλου, Καλαμάτας, Ξάνθης και Χανίων (ΟΑΕΔ, 2021).

1.2.4. ΙΕΚ

Η επαγγελματική τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα παρέχεται και από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), όπου απόφοιτοι Λυκείων, ΕΠΑΛ ή ΓΕΛ, μπορούν να εγγραφούν. Τα ΙΕΚ είναι είτε δημόσια, είτε ιδιωτικά (Ν. 3879, 2010).

Ανήκουν στη μετα- δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η φοίτηση διαρκεί 5 εξάμηνα, εκ των οποίων 4 εξάμηνα περιλαμβάνουν θεωρητική και εργαστηριακή εκπαίδευση, και ένα εξάμηνο περιλαμβάνει πρακτική άσκηση ή μαθητεία. Τα ιδιωτικά ΙΕΚ έχουν τις ακόλουθες ειδικότητες σχετικές με τον τουριστικό κλάδο:

Στον τομέα Διοίκησης και Οικονομίας (ΓΓΔΒΜ, 2021) :

- Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον Τομέα του Τουρισμού

Στον τομέα Τουριστικών Επιχειρήσεων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας:

- Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία Υποδοχής- Υπηρεσία Ορόφων- Εμπορευματογνωσία)
- Τεχνικός Αρτοποιός -Ζαχαροπλαστικής
- Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης- Αρχιμάγειρας (Chef)
- Θρησκευτικού Τουρισμού και Προσκυνηματικών Περιηγήσεων
- Τουριστικός Συνοδός
- Συνοδός Βουνού
- Στέλεχος Κρουαζιερόπλοιων

Η ιδιωτική εκπαίδευση εκτός από τα προαναφερθέντα ΙΕΚ παρέχεται και από τα Εργαστήρια Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, γνωστά και ως Ιδιωτικά Κολλέγια.

Η φοίτηση στα δημόσια ΙΕΚ είναι δωρεάν και περιλαμβάνει την ίδια δομή με τα ιδιωτικά ΙΕΚ. Τα δημόσια ΙΕΚ, τα οποία έχει υπό την αιγίδα του το Υπουργείο Τουρισμού έχουν τις ακόλουθες ειδικότητες (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ , 2021) :

- ✓ Τεχνικός Τουριστικών Μονάδων και Επιχειρήσεων Φιλοξενίας (Υπηρεσία υποδοχής- Υπηρεσία Ορόφων- Εμπορευματογνωσία)
- ✓ Τεχνικός Μαγειρικής Τέχνης - Αρχιμάγειρας (Chef)
- ✓ Τεχνικός Αρτοποιός – Ζαχαροπλαστικής
- ✓ Στέλεχος Διοίκησης και Οικονομίας στον τομέα του Τουρισμού
- ✓ Στέλεχος Λουτροθεραπείας/ Θαλασσοθεραπείας- SPA

Οκτώ μονάδες του Υπουργείου Τουρισμού λειτουργούν στις ακόλουθες πόλεις: Ανάβυσσο Αττικής, Κοκκίни Χάνι Ηρακλείου Κρήτης, Ρόδο, Περαιά Θερμαϊκού Θεσσαλονίκης, Άργος Πελοπόννησος, Γαλαξίδι, Αλεξανδρούπολη και Κέρκυρα. Οι προαναφερθείσες μονάδες δεν έχουν όλες τις ειδικότητες (Κικίλια, 2022).

1.2.5. ΣΧΟΛΕΣ ΞΕΝΑΓΩΝ

Το Υπουργείο Τουρισμού έχει υπό την αιγίδα του πέντε Σχολές Ξεναγών. Οι Σχολές Ξεναγών στεγάζονται στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη, στην Κέρκυρα, στο Ρέθυμνο και στη Ρόδο. Στις Σχολές αυτές εισάγονται με μοριοδότηση Έλληνες υπήκοοι, υπήκοοι κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και υπήκοοι κρατών εκτός Ε.Ε., με την προϋπόθεση ότι μένουν νόμιμα στη χώρα και γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα σε επίπεδο Γ2/C2. Η φοίτηση στις Σχολές παρέχεται δωρεάν. Οι Σχολές είναι μετα- δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης διάρκειας, δύο ετών (ΦΕΚ 2532, 2017). Στη διάρκεια των δύο ετών η εκπαίδευση εμπεριέχει θεωρητική διδασκαλία, επισκέψεις σε μνημεία, μουσεία, αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, γραπτές εξετάσεις, προφορικές εξετάσεις, καθώς και εκδρομές (Υπουργείο Τουρισμού, 2021). Οι Σχολές Ξεναγών έχουν ως κύριο μέλημά τους την εκπαίδευση του επαγγέλματος του ξεναγού, όπως αυτό ορίζεται στα άρθρα 1 και 2 του νόμου 710 (Ν.710, 1977). Με το πέρας των εξετάσεων και των υπόλοιπων διαδικασιών οι απόφοιτοι παίρνουν Δίπλωμα, με το οποίο μπορούν να αποκτήσουν μια βεβαίωση για την άσκηση του επαγγέλματος ξεναγού στην Ελλάδα (ΦΕΚ 2532, 2017).

1.2.6. ΑΣΤΕ

Το Υπουργείο Τουρισμού έχει υπό την αιγίδα του τις δύο Ανώτερες Σχολές Τουρισμού, εκτός από τα ΙΕΚ, τις πέντε Σχολές Ξεναγών (Ν. 1077/1980, 1980). Οι ΑΣΤΕ εν συντομία είναι οι ακόλουθες:

- Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Κρήτης (ΑΣΤΕΚ)
- Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου (ΑΣΤΕΡ)

Στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθεί η δράση τους και το πρόγραμμα σπουδών τους.

1.2.7. ΑΕΙ

Η τουριστική εκπαίδευση παρέχεται και στην ανώτατη βαθμίδα, δηλαδή στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Πρωτίστως, η τουριστική εκπαίδευση εντοπιζόταν κυρίως σε Ανώτατα Τεχνολογικά Ιδρύματα (ΤΕΙ), αυτό όμως άλλαξε από το 2019, με την ενσωμάτωση των ΤΕΙ στα ΑΕΙ (Ν. 4610/2019 - ΦΕΚ 70/Α/7-5-2019 (Άρθρ. 1-99)). Οπότε, αρκετά ΑΕΙ έχουν πλέον τμήματα που προσφέρουν προγράμματα σπουδών σχετικά με τον τουρισμό, τόσο σε προπτυχιακό, όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο όπως θα αναλυθεί διεξοδικότερα παρακάτω.

1.2.8. ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ E-LEARNING

Τέλος, δίνεται η δυνατότητα τουριστικής εκπαίδευσης μέσω της Δια Βίου Μάθησης, σε όλους τους ενήλικες πολίτες, φοιτητές, ανέργους, εργαζόμενους. Η Δια Βίου Μάθηση είναι μια επιλογή εκπαίδευσης, που δίνει τη δυνατότητα μάθησης και εκπαίδευσης σ' όλους τους ενδιαφερόμενους, ανεξαρτήτως ηλικίας (Κικίλια, 2022).

Επιπροσθέτως, υπάρχουν Προγράμματα Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης για εργαζομένους σε επιχειρήσεις στον τομέα του τουρισμού και προγράμματα που υλοποιούνται από τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης με διάρκεια δύο ετών. Ορισμένες ειδικότητες είναι η μαγειρική, η ζαχαροπλαστική, η οροφοκομία, κ.λπ. Τα προγράμματα μετεκπαίδευσης με την τροποποίηση του Ν.1077/1980 στον Ν.4745/2020 είναι προγράμματα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, τα οποία δεν ανήκουν στην τυπική εκπαίδευση και δε δίνουν τη δυνατότητα απόκτησης τίτλου σπουδών (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2022). Αυτά είναι:

Πανεπιστήμιο Πειραιά , «Διοίκηση Υπηρεσιών», με Πιστοποιήσεις σε (e-learning, 2021) :
Τουριστικό Μάρκετινγκ
Τουριστικό Μάνατζμεντ
Χρηματοοικονομικά και Λογιστική στον Τουρισμό
Μάνατζμεντ Τουριστικών Πρακτορείων
Τουριστικές Επιχειρησιακές Λειτουργίες
Πανεπιστήμιο Αιγαίου , «Μάρκετινγκ και Πωλήσεις στον Τουρισμό» (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2021)
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών , με (Ε.Κ.Π.Α., 2021):

Αστικός Γεωτουρισμός στην Πόλη των Αθηνών
Θρησκευτικός Τουρισμός: Τέχνη, Μνημεία και Διαδρομές
Οργάνωση και Διοίκηση Ξενοδοχειακών και Τουριστικών Μονάδων
Tourism Management and Marketing
Restaurant Management
Οινοτουρισμός
Γεωτουρισμός
Γαστρονομικός Τουρισμός και Διεθνής Γαστρονομία
Διοίκηση Τομέα Δωματίων Ξενοδοχειακής Επιχείρησης
SPA Management
Bar Management
Digital Culture: Ψηφιακός Πολιτισμός και Πολιτισμική Τεχνολογία
Marketing Πολιτιστικού Τουρισμού
Επικοινωνία, Τουριστική Προβολή και Δραστηριότητα: Πολιτιστικά Δρώμενα, Φεστιβάλ, Αναβιώσεις και Καινοτόμες Καλλιτεχνικές Δράσεις
Επικοινωνία και Εξυπηρέτηση Πελατών
Management Τουριστικού Γραφείου
Υπάλληλος Υποδοχής- Εξυπηρέτησης Ξενοδοχειακής Επιχείρησης
Υπάλληλος Τμήματος Ορόφων Ξενοδοχειακής Επιχείρησης
Hospitality Marketing
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης , «Τουρισμός με έμφαση στον αθλητικό και πολιτιστικό τουρισμό: εκπαιδευτικά εργαλεία και εφαρμογές στην ψηφιακή εποχή για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη» (Κ.Ε.ΔΙ.ΒΙ.Μ. ΔΗΜΟΚΡΙΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ , 2021)

1.3 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΑΣΤΕ

Η ανώτερη τουριστική εκπαίδευση παρέχεται από τις ΑΣΤΕ, οι οποίες είναι δημόσιες σχολές που υπάγονται στο Υπουργείο Τουρισμού. Στεγάζονται η μια στη Ρόδο και η άλλη στην Κρήτη. Η Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης της Ρόδου (ΑΣΤΕΡ) ιδρύθηκε το 1956 και η Ανώτερη Σχολή Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕΚ) στην Κρήτη ιδρύθηκε το 1995. Οι ΑΣΤΕ ανήκουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και στο επίπεδο 5 του Εθνικού Πλαισίου Προσόντων (Κικίλια, 2022).

Η διαδικασία εισαγωγής στις ΑΣΤΕ, όπως έχει οριστεί από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, βάσει του νόμου 4610/2019, είναι η ίδια με την εισαγωγή στα ΑΕΙ, δηλαδή μέσω Πανελληνίων Εξετάσεων (Ν. 4610/2019, 2013). Οι υποψήφιοι για τις ΑΣΤΕ μπορούν να συμμετέχουν συμπληρώνοντας ότι αφορά τις ΑΣΤΕ στο μηχανογραφικό, 1^ο και 4^ο επιστημονικού πεδίου, των ΓΕΛ, με ειδικό μάθημα μια ξένη γλώσσα, ή από ΕΠΑΛ αντίστοιχης ειδικότητας (ΑΣΤΕΡ, 2021).

Η ΑΣΤΕΡ προσφέρει στους σπουδαστές της (ΑΣΤΕΡ, 2021) :

Διαλέξεις, Εκπαιδύσεις, Workshops, Σεμινάρια, Ημερίδες, Επισκέπτες Ομιλητές
Δημιουργία τουριστικής φιλοσοφίας, τουριστικής συνείδησης και συμπεριφοράς
Εκπαιδευτικά συγγράμματα της σύγχρονης ξενοδοχειακής – τουριστικής βιβλιογραφίας
Ομαδική σκέψη & μάθηση, συνεργασία, κριτική σκέψη, επίλυση προβλημάτων, projects, case studies, time management, team spirit

Αντίστοιχα, η ΑΣΤΕΚ προσφέρει στους σπουδαστές της (ΑΣΤΕΚ, 2021) :

Άρτια τεχνική, επαγγελματική και θεωρητική εκπαίδευση των νέων που επιθυμούν να στελεχώσουν επαγγελματικά ξενοδοχειακές και τουριστικές επιχειρήσεις
Διασύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και συστηματική παρακολούθηση των συνθηκών που διαμορφώνονται στην αγορά εργασίας
Συνεχής βελτίωση και προσαρμογή του εκπαιδευτικού έργου στις διαμορφούμενες συνθήκες του τουριστικού προϊόντος της αγοράς
Συμβολή στην προετοιμασία ανώτερων στελεχών για την τουριστική βιομηχανία και στην εξασφάλιση μιας επιτυχημένης επαγγελματικής σταδιοδρομίας στον τουριστικό κλάδο

Το πρόγραμμα σπουδών στις ΑΣΤΕ είναι κοινό. Το 2021 με Κοινή Υπουργική Απόφαση τροποποιήθηκε η μέχρι τότε διάρκεια των ΑΣΤΕ σε τέσσερα χρόνια (η χρονική διάρκεια από επτά εξάμηνα έγινε οκτώ) επιδιώκοντας την ανωτατοποίηση τους (ΦΕΚ 618/Β, 2021). Περιλαμβάνει δύο κύκλους σπουδών, τον Θεωρητικό και τον Πρακτικό. Στον Θεωρητικό Κύκλο Σπουδών ανήκουν τα υποχρεωτικά μαθήματα και στον Πρακτικό Κύκλο Σπουδών ανήκει η Πρακτική Άσκηση σε συγκεκριμένες Ξενοδοχειακές και Τουριστικές Επιχειρήσεις με τη συμβολή του Υπουργείου Τουρισμού.

Ειδικότερα, τα οκτώ εξάμηνα των ΑΣΤΕ για το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών έχουν τα ακόλουθα διδασκόμενα μαθήματα (ΑΣΤΕΚ&ΑΣΤΕΡ, 2021) :

Α΄ Εξάμηνο

Εισαγωγή στην Τουριστική και Ξενοδοχειακή Βιομηχανία
--

Διαχείριση Τροφίμων και Ποτών I (Food and Beverage Management I)
Χρήση Τεχνολογιών, Πληροφορικής και Επικοινωνίας
Οργάνωση και Λειτουργία ορόφων
Ξενοδοχειακό και Τουριστικό Marketing (Marketing in Hospitality and Tourism)
Εισαγωγή στην Μαγειρική- Εδεσματολογία

Β' Εξάμηνο

Οινολογία -Μπαρ
Διαχείριση Τροφίμων και Ποτών II (Food and Beverage Management II)
Αρχές Γενικής Λογιστικής
Αγγλικά Ορολογία
Ξενοδοχειακή και Τουριστική Νομοθεσία
Γλώσσα I (Επιλογή Γερμανικά, Ιταλικά, Γαλλικά)

Γ' Εξάμηνο

Οργάνωση και Λειτουργία Επισιτιστικών Μονάδων (Food Operations Management)
Οργάνωση και Διοίκηση Υποδοχής (Rooms Division Management)
Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων
Λογιστική Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Στατιστική Επιχειρήσεων
Γλώσσα II

Δ' Εξάμηνο

Κοινωνικά Δίκτυα και Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Υπηρεσιών
Οργάνωση και Διαχείριση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων
Συμπεριφορά Καταναλωτή στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία
Τουριστική Γεωγραφία
Γλώσσα II

Ε' Εξάμηνο

Στρατηγικό Marketing στην Ξενοδοχειακή και Τουριστική Βιομηχανία
Μεθοδολογία Έρευνας
Σχεδιασμός Ξενοδοχειακού Προϊόντος (Hospitality Design)
Οργανωσιακή Ψυχολογία
Γλώσσα IV
Marketing Τουριστικών Προορισμών

ΣΤ' Εξάμηνο

Διαχείριση Πόρων Ξενοδοχείων (Hospitality Resources and Revenue Management)
Ψηφιακό Marketing
Τουριστική Κοινωνιολογία
Διαχείριση Τροφίμων
Γλώσσα V
+ Ένα από τα δύο
*Διοίκηση Ολικής Ποιότητας
*Διοίκηση Πελατειακών Σχέσεων και Διαπολιτισμική Επικοινωνία

Ζ' Εξάμηνο

Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία στον Τουρισμό
Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγική των Επιχειρήσεων
Διεθνής Διαχείριση Ανθρώπινου Δυναμικού και Ταλέντου
+ Δύο από τα πέντε
*Διαχείριση Αξιοθέατων
* Διοίκηση και Διαχείριση Πολυτελών Επιχειρήσεων
*Διεθνές Ξενοδοχειακό Μάνατζμεντ
*Ανάλυση και Σχεδιασμός Συστημάτων Διανομής και Μεταφοράς
*Τουριστικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η' Εξάμηνο

Πτυχιακή/ Ερευνητική Εργασία ή Πρακτική Εφαρμογή: Μελέτη Περίπτωσης Διαχείριση Κρίσεων στον Τουρισμό
Business Leadership and Professional Development
Πρακτική άσκηση (3 μήνες Ιούλιο – Σεπτέμβρη/ 3 έτη)

Οι ΑΣΤΕ έχουν τρεις τομείς: τον Τομέα Γενικής και Ειδικής Υποδομής, τον Τομέα Επιστημονικού Τουρισμού και τον Τομέα Ξενοδοχειακής Τεχνικής και Διοίκησης. Με την επιλογή του ανάλογου τομέα διαμορφώνονται και τα μαθήματα παρακολούθησης (ΑΣΤΕΚ, 2021). Επιπρόσθετα, οι σπουδαστές της ΑΣΤΕΚ και της ΑΣΤΕΡ πραγματοποιούν εννέα μήνες αμειβόμενης πρακτικής άσκησης σε επιλεγμένες ξενοδοχειακές επιχειρήσεις τεσσάρων και πέντε αστέρων υπό τη μέριμνα της Σχολής (ΑΣΤΕΚ, 2021).

Η καθοριστική συμβολή των ΑΣΤΕ είναι ορατή στον τουριστικό κλάδο. Η πρακτική άσκηση που πραγματοποιούν οι φοιτητές τους δίνει τη δυνατότητα να εφαρμόσουν στην πράξη όσα έχουν διδαχθεί. Ειδικότερα, οι φοιτητές κάνουν πρακτική σε συγκεκριμένες και καθορισμένες θέσεις που έχουν οριστεί από την εκάστοτε Σχολή

και είναι σχετικές με το αντικείμενο τους (ΑΣΤΕΡ & ΑΣΤΕΚ, 2021). Η πρακτική άσκηση για τις ΑΣΤΕ ανήκει στα Υποχρεωτικά Μαθήματα. Απασχολούνται 35 ώρες την εβδομάδα και συνολικά 900 ώρες το εξάμηνο. Διεξάγεται τα τρία πρώτα χρόνια κατά τους μήνες Ιούλιο έως Σεπτέμβριο και ελέγχεται η περάτωσή της από τον επόπτη πρακτικής (ΦΕΚ 618, 2021).

Α΄ Έτος

Βοηθητικές εργασίες :
Στα Επισιτιστικά Τμήματα (Εστιατόριο- Μπαρ – Ταβέρνα) με διάρκεια 60 ημερών, ως σερβιτόρος ή βοηθός (Tableau – Hostess)
Στα Τμήματα Κουζίνας με διάρκεια 30 ημερών, ως βοηθός ασκούμενος

Β΄ Έτος

Κύριες και βοηθητικές εργασίες με διάρκεια 30 ημερών στο Τμήμα Υποδοχής
Κύριες εργασίες με διάρκεια 30 ημερών στα Επισιτιστικά Τμήματα
Κύριες Εργασίες με διάρκεια 30 ημερών στα Τμήματα του HOUSEKEEPING (όροφοι- πλυντήριο – λινόθηκη)
Δυνατότητα παραμονής για όποιον το επιθυμεί 30 μέρες ακόμα στο Τμήμα Υποδοχής - Θυρωρείου

Γ΄ Έτος

Κύριες εργασίες σε όλα τα Τμήματα Υποδοχής (FRONT & BACK OFFICE), με διάρκεια 60 ημερών
Κύριες και βοηθητικές εργασίες στα Τμήματα Λογιστηρίου -Διαχείρισης, Ελέγχου, Αποθήκης, FOOD & BEVERAGE, με διάρκεια 30 ημερών

Αν το Ξενοδοχείο εκτός από τις προαναφερθείσες δραστηριότητες είναι αρμόδιο και για άλλα είδη δραστηριοτήτων όπως τα συνέδρια, οι φοιτητές των Σχολών οφείλουν να καταπιαστούν και με αυτές τις δραστηριότητες για την απόκτηση της ανάλογης εμπειρίας και γνώσης.

Οι ενασχολήσεις των αποφοίτων στη διάρκεια φοίτησής τους είναι οι ακόλουθες (ΑΣΤΕΚ, 2021) :

1. Τροφοδοσία ξενοδοχείων και επισιτιστικών μονάδων
2. Προμήθεια τροφίμων, ποτών και εξοπλισμού
3. Προγραμματισμός επιχειρηματικής δραστηριότητας τουριστικών επιχειρήσεων
4. Χρηματοδότηση τουριστικών επιχειρήσεων

5. Τήρηση λογαριασμών πελατών (MAIN COURANTE)
6. Εποπτεία ορόφων
7. Άσκηση εποπτείας και διοίκησης στο προσωπικό των τουριστικών επιχειρήσεων
8. Έρευνα αγοράς πωλήσεων τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών
9. Διαχείριση επισιτιστικών (εστιατόρια, καφετέριες κ.λπ., μπαρ, κέντρων διασκέδασης και κυλικείων σε τουριστικούς χώρους που ανήκουν στην κατηγορία Πολυτελείας Α΄
10. Κατάρτιση προϋπολογισμών εσόδων – εξόδων
11. Πανομοιότυπες δραστηριότητες με τις προαναφερθείσες δραστηριότητες σε ξενοδοχειακές – επισιτιστικά κ.λπ. τμήματα επιβατικών πλοίων και κρουαζιεροπλοίων
12. Παροχή τουριστικών πληροφοριών
13. Έκδοση εισιτηρίων
14. Σχεδιασμός και σύνθεση τουριστικού πακέτου
15. Σχεδιασμός και εκτέλεση ταξιδιού
16. Προγραμματισμός και εκτέλεση μαζικής διακίνησης ατόμων
17. Καθοδήγηση ταξιδιωτικών ομάδων (TOUR LEADERS)
18. Ασκούν τα προαναφερθέντα (12,13,14,15,16,17) και σε τουριστικά κ.λπ. τμήματα αεροπορικών, ναυτιλιακών, κ.λπ.
19. Άσκηση επαγγέλματος υπευθύνου διευθυντή ξενοδοχειακών γραφείων
20. Άσκηση επαγγέλματος υπευθύνου διευθυντή ταξιδιωτικών γραφείων
21. Παροχή υπηρεσιών στη Διεύθυνση επιθεώρησης του ΕΟΤ και άλλες διοικητικές επισιτιστικές Διευθύνσεις του
22. Εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας για την ίδρυση – επέκταση τουριστικών επιχειρήσεων

Με τη διαδικασία εξετάσεων και με την επιτυχή έκβαση της πρακτικής άσκησης, αποκτάται πτυχίο ανώτερης εκπαίδευσης. Οι επαγγελματικές δραστηριότητες των αποφοίτων των Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης χαρακτηρίζονται από πολλές επιλογές. Μπορούν να ασχοληθούν σε ξενοδοχειακές μονάδες, τουριστικές επιχειρήσεις και να αποκτήσουν διδακτική επάρκεια για να ασχοληθούν έμμεσα με τον τουρισμό (Κικίλια, 2022). Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων των ΑΣΤΕ είναι ίδια με αυτά που ισχύουν για του πτυχιούχους των τμημάτων των Τουριστικών Επιχειρήσεων ανεξαρτήτως έτους αποφοιτήσεως όπως έχουν καθοριστεί στο ΠΔ υπ' αριθμ. 356/1989 (Ν. 3105/2003).

1.4 Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΩΝ ΑΕΙ

Με τη σημαντική επιρροή και στήριξη του τουρισμού στην οικονομία της χώρας, δημιουργείται η ανάγκη ύπαρξης εκπαίδευσης υψηλότερου επιπέδου. Η

ανώτατη τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα κάνει την εμφάνισή της το 2017, οπότε και ιδρύθηκαν τα πρώτα πανεπιστημιακά τμήματα τουριστικής εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου και του Πανεπιστημίου Πειραιά (Ν.4452/2017). Το 2018 ιδρύθηκε το τμήμα Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΦΕΚ 38/Α/2-3-2018). Το 2019 έγινε συγχώνευση τμημάτων των Τουριστικών Σπουδών (ΦΕΚ 1204/Β/10-4-2019). Τα περιφερειακά ΤΕΙ ενσωματώνονται σε κοντινά πανεπιστήμια και οι τουριστικές σπουδές από κατευθύνσεις γίνονται τμήματα, όπως το ΤΕΙ Θεσσαλίας ενσωματώθηκε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (ΦΕΚ 13/Α/29-1-2019). Η εκπαίδευση που προσφέρεται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας θα συμβάλλει στη δημιουργία και στην επαγγελματική κατάρτιση ατόμων ικανών για να ασχοληθούν με τον τουριστικό κλάδο. Η Ανώτατη Τουριστική Εκπαίδευση στην Ελλάδα παρέχεται από τα Πανεπιστήμια, δηλαδή τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας (ΑΕΙ).

Τα πανεπιστήμια, στα οποία λειτουργούν τμήματα τουριστικών σπουδών σε προπτυχιακό επίπεδο είναι τα ακόλουθα:

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα «Διοίκηση Τουρισμού» (Αθήνα)
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΠΚΔΠΣ ΔΙΠΑΕ) Θεσσαλονίκη, Τμήμα «Διοίκηση Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού/ Κατεύθυνση Διοίκησης Τουρισμού και Φιλοξενίας» (Θεσσαλονίκη)
Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα «Διοίκηση Τουρισμού» (Πάτρα)
Πανεπιστήμιο Πειραιά, Τμήμα «Τουριστικές Σπουδές» (Πειραιάς)
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα «Διοίκησης Οικονομίας & Επικοινωνίας Πολιτιστικών και Τουριστικών Μονάδων» (Αμφισσα)
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα «Τουριστικές Σπουδές και Εναλλακτικός Τουρισμός»
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ Πάτρα), Τμήμα «Διοίκηση Τουρισμού»
Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα «Τουρισμού» (Κέρκυρα)
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα «Οικονομικής και Διοίκησης Τουρισμού» (Χίος)
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, Τμήμα «Διοίκησης Επιχειρήσεων και Τουρισμού» (Ηράκλειο)

(Κικίλια, 2022)

Η διάρκεια των προαναφερθέντων προπτυχιακών προγραμμάτων είναι τετραετής, με εξαίρεση το ΕΑΠ το οποίο επειδή λειτουργεί εξ αποστάσεως δεν έχει προκαθορισμένο αριθμό ετών.

Τα μεταπτυχιακά προγράμματα Τουρισμού προσφέρουν μια πληθώρα επιλογών. Τα πανεπιστήμια στα οποία λειτουργούν τα προγράμματα αυτά είναι:

Πανεπιστήμιο Πειραιώς, με τίτλο «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού» (MBA – Tourism Management) (Πανεπιστήμιο Πειραιώς, 2021)
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, με τίτλο «Τουρισμός και Τοπική Ανάπτυξη», με τρεις εξειδικεύσεις (eduguide, 2021):
1. «Τουρισμός και Περιφεριακή Ανάπτυξη»
2. «Περιβάλλον και Αειφόρος Τουρισμός»
3. «Πολιτιστικός- Θρησκευτικός Τουρισμός»
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων» (ΕΑΠ, 2021)
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, ΠΜΣ «Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» (Π.Δ. Μακεδονίας, 2021)
Πολυτεχνείο Κρήτης, «Χώρος, Σχεδιασμός & Δομημένο Περιβάλλον» (Πολυτεχνείο Κρήτης, 2021)
Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, ΠΜΣ «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών», με τρεις κατευθύνσεις (ΔΙ.ΠΑ.Ε., 2021) :
1. «Διοίκηση Ξενοδοχειακών & Ταξιδιωτικών Επιχειρήσεων»
2. «Μάρκετινγκ & Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών»
3. «Διοίκηση Ειδικών Μορφών Τουρισμού»
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας, «Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη (Executive MBA in Tourism) (mbatourism, 2021)
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας, «Διατροφή και Διαιτολογία» (Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδας, 2021)
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, «Η θεολογία στον Σύγχρονο κόσμο» (ΕΚΠΑ, 2021)
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, ΔΠΜΣ «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» (Π.Α.Δ.Α., 2021)
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, «Διοίκηση Επιχειρησιακών Λειτουργιών» (uniwa, 2021)
Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ΔΠΜΣ «Σχεδιασμό, Διοίκηση και Πολιτική του Τουρισμού», με δύο κατευθύνσεις (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2021) :
1. «Στρατηγική Τουριστική Ανάπτυξης»
2. «Διοίκηση Φιλοξενίας»
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, ΠΜΣ «Διοίκηση Επιχειρήσεων Φιλοξενίας και Τουρισμού» (ΕΛΜΕΠΑ, 2021)
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, ΠΜΣ «Αθλητικός Τουρισμός, Οργάνωση Δρώμενων, Χορός», με τρεις ειδικεύσεις (Δ.Π.Θ., 2021) :
1. Αθλητικός Τουρισμός και Αναψυχή
2. Οργάνωση Αθλητικών Δρωμένων
3. Σπουδές στο Χορό
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΔΠΜΣ «Σχεδιασμός και Ανάπτυξη Τουρισμού και Πολιτισμού (Π.Θεσσαλίας, 2021)
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, «Ανάπτυξη Αειφόρου Τουρισμού: Πολιτισμική Κληρονομιά, Περιβάλλον, Κοινωνία (Sustainable Tourism Development : Cultural Heritage, Environment, Society)» (Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, 2021)

(Κικίλια, 2022)

Ενδεικτικά παρακάτω παρατίθενται ορισμένα προγράμματα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών. Το Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου

Δυτικής Αττικής στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών προσφέρει τα ακόλουθα μαθήματα:

Α΄ Εξάμηνο

Εισαγωγή στον Τουρισμό
Μικροοικονομική Ανάλυση
Μαθηματικά της Διοικητικής Επιστήμης
Αρχές Χρηματοοικονομικής Λογιστικής
Στατιστική Επιχειρήσεων και Οργανισμών

Β΄ Εξάμηνο

Εισαγωγή στο Δίκαιο
Μακροοικονομική Ανάλυση
Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων και Επιχειρήσεων
Στατιστική Επεξεργασία Πληροφοριών
Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία

Γ΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Κοινωνιολογία του Τουρισμού
Τουριστικό Μάρκετινγκ
Εκπαιδευτική Πολιτική και Τουριστική Εκπαίδευση
Επιχειρησιακή Πολιτική και στρατηγική – Στρατηγικό μάνατζμεντ

ΚΑΤ΄ ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Εισαγωγή στη Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Ειδικά Θέματα Κοστολόγησης και Φορολογίας Επιχειρήσεων
Σύγχρονα Οικονομικά Θέματα
Διοίκηση Εσόδων Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Αστικός Τουρισμός και Αρχιτεκτονική Κληρονομιά

Δ΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Οργάνωση και Διοίκηση Τουριστικών Γραφείων
Σχεδιασμός και Διαχείριση Εναλλακτικού Τουρισμού
Έρευνα Τουριστικής Αγοράς
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων

ΚΑΤ΄ ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Μεταφορές και Τουρισμός
Εργατικό Δίκαιο στον Τουρισμό
Οικοκαινοτομική διαχείριση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων
Ειδικά θέματα λογιστικής και ξενοδοχειακή λογιστική
Διοίκηση Ολικής Ποιότητας

Ε΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Τουριστικό Δίκαιο
Διεθνή Συστήματα Κρατήσεων
Διοίκηση Επισιτιστικών Τμημάτων Ξενοδοχείων
Διοίκηση Τμημάτων Υποδοχής

ΚΑΤ΄ ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Κοινωνικά Δίκτυα και Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό
Διαφήμιση – Δημόσιες Σχέσεις Τουρ. Επιχειρήσεων και Οργανισμών
Χρηματοδοτική Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Επικοινωνιακές δεξιότητες στον τουρισμό
Εργασιακές Σχέσεις

ΣΤ΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Οικονομική του Τουρισμού
Προγραμματισμός και Προώθηση Ταξιδιωτικών Προϊόντων
Τουριστική Ψυχολογία και Συμπεριφορά Καταναλωτή
E-tourism. Διαδικτυακές συναλλαγές στον τουρισμό

ΚΑΤ΄ ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Θρησκευτικός Τουρισμός
Τουρισμός Υπαίθρου: Αγροτουρισμός, Ορεινός, Οικοτουρισμός
Διοίκηση Πελατειακών Σχέσεων στον Ξενοδοχειακό Κλάδο
Πολιτιστικές Επιρροές στον Τουρισμό
Διοίκηση Αποθεμάτων Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Τουρισμός και Χωρικές Πολιτικές

Ζ΄ Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Οργάνωση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων

Τουριστική Ανάπτυξη και Πολιτική
English for tourism
Μελέτες περίπτωσης στον τουρισμό

ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Θεωρίες Τουρισμού. Ταξίδι και ταξιδιογραφία
Θαλάσσιος τουρισμός
Επαγγελματικά Ιταλικά
Δίκαιο Τουριστικής Ναυτιλίας
Διοίκηση Ξενοδοχειακής Εμπυχωτικής
Σκοτεινός Τουρισμός

Η' Εξάμηνο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Ευρωπαϊκές Πολιτικές στον Τουρισμό
Γεωγραφικές προσεγγίσεις του τουρισμού
English for Specific Purposes
Πρακτική άσκηση

ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ

Πτυχιακή Εργασία
Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού Τουριστικών Επιχειρήσεων
Ιταλική Τουριστική Ορολογία
Διαπολιτισμικό Μάνατζμεντ
Διοίκηση Μπαρ Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Σχεδιασμός Τουριστικών Καταλυμάτων και Εγκαταστάσεων

(ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ , 2022)

Το Τμήμα Διοίκησης Οργανισμών, Μάρκετινγκ και Τουρισμού (ΠΚΔΠΣ ΔΠΙΑΕ) στη Θεσσαλονίκη για το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών, έχει στα δύο πρώτα έτη κοινά μαθήματα για τους όλους φοιτητές. Στη συνέχεια οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν μια από τις τρεις κατευθύνσεις. Οι τρεις κατευθύνσεις είναι:

- ❖ Μάρκετινγκ
- ❖ Διοίκηση Οργανισμών
- ❖ Διοίκησης Τουρισμού και Φιλοξενίας

Α' Εξάμηνο

Αρχές Μάνατζμεντ
Μικροοικονομική Θεωρία
Εισαγωγή στην Πληροφορική
Μαθηματικά
Αρχές Γενικής Λογιστικής
Αρχές Μάρκετινγκ

Β' Εξάμηνο

Μίγμα Μάρκετινγκ
Μακροοικονομική Θεωρία
Εισαγωγή στο Δίκαιο
Στατιστική
Ψυχολογία
Εισαγωγή στον Τουρισμό

Γ' Εξάμηνο

Κοινωνιολογία
Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων και Οργανωσιακή Συμπεριφορά
Μίγμα Επικοινωνίας και Διαφήμιση
Αγγλικά Ι
Διαχείριση Δεδομένων και Πληροφοριών
Ερευνητικές Μεθοδολογίες

Δ' Εξάμηνο

Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα
Ηλεκτρονικό Επιχειρείν
Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Τουριστικό Μάρκετινγκ
Διοίκηση Τουριστικών & Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Συμπεριφορά Καταναλωτή

Ε' Εξάμηνο

Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης
Εργατικό και Εμπορικό Δίκαιο
Κατεύθυνση Διοίκηση Τουρισμού και Φιλοξενίας
Αειφόρος Τουριστική Πολιτική
Έρευνα Τουριστικής Αγοράς
Επιλογή δύο από τα παρακάτω:
Λειτουργίες και Διοίκηση Επισιτισμού

Επιχειρηματική Ηθική και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη
Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών στον Τουρισμό
Οργάνωση και Λειτουργία Αεροδρομίων
Αγγλικά II
Γαλλικά I
Γερμανικά I
Διοίκηση Υπηρεσιών Εδάφους
Τουριστική Διαχείριση Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών

ΣΤ' Εξάμηνο

Ποσοτικές Μέθοδοι Ανάλυσης Στοιχείων Έρευνας
Στρατηγική Διοίκηση
Κατεύθυνση Διοίκηση Τουρισμού και Φιλοξενίας
Διοίκηση και Οργάνωση Αερομεταφορών και Εμπορευμάτων
Τουρισμός Ειδικού Ενδιαφέροντος
Επιχειρηματικός Σχεδιασμός και Διαχείριση Κέρδους Επιχειρήσεων Φιλοξενίας
Επιλογή ενός εκ των παρακάτω
Τουριστική Γεωγραφία
Συστήματα Διαχείρισης Ξενοδοχείων- PMS
Διοίκηση Κοστολόγησης Τροφοδοσίας
Διοίκηση και Λειτουργίες Υποδοχής
Τουρισμός Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Αγγλικά III
Γαλλικά II
Γερμανικά II
Θέματα Διαφθοράς και Διαφάνειας στη Δημόσια Διοίκηση
Διαχείριση Στοιχείων Βελτιστοποίησης Εσόδων στις Αερομεταφορές
Διαχείριση και Εφαρμογές Ξενάγησης
Προαιρετικά για όλες τις κατευθύνσεις
Πρακτική άσκηση

Ζ' Εξάμηνο

Κατεύθυνση Διοίκησης Τουρισμού και Φιλοξενίας
Κανάλια Διανομής στον Τουρισμό στις Αερομεταφορές
Διοίκηση Λειτουργιών Καταλυμάτων
Πληροφοριακά Συστήματα & Εφαρμογές Η/Υ στον Τουρισμό και τη Φιλοξενία
Διοίκηση Ποιότητας
Επιλογή δύο εκ των παρακάτω
Ελληνικός Πολιτισμός και Τουρισμός
Αθλητικό Τουρισμός
Θεατρικός Αυτοσχεδιασμός
Ασφάλεια Πληροφοριακών Συστημάτων και Προστασία Ιδιωτικότητας
Ισπανική Τουριστική Ορολογία και Πολιτισμός
Αγγλικά IV
Γαλλικά III
Γερμανικά III

Διοίκηση Εκδηλώσεων και Οργάνωση Συνεδρίων
Αειφορία στο Σύστημα Διακίνησης Τουριστών

Η' Εξάμηνο

Πτυχιακή Εργασία ή Τρίμηνη Πρακτική Άσκηση
Κατεύθυνση Διοίκησης Τουρισμού και Φιλοξενίας
Διοίκηση Τουριστικών Προορισμών
Διοίκηση Φιλοξενίας
Διοίκηση Ταξιδιωτικών Οργανισμών & Πρακτορειών
Επιλογή ενός εκ των παρακάτω
Θαλάσσιος και Καταδυτικός Τουρισμός
Οινοτουρισμός Γαστρονομικός Τουρισμός
Ρωσική Τουριστική Ορολογία και Πολιτισμός
Κινεζική Τουριστική Ορολογία και Πολιτισμός
Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό
Γαλλικά IV
Γερμανικά IV
Αγγλική Τουριστική Ορολογία
Γαλλική Τουριστική Ορολογία και Πολιτισμός
Γερμανική Τουριστική Ορολογία και Πολιτισμός
Διοίκηση Καταδυτικών Επιχειρήσεων
Προαιρετικά για όλες τις κατευθύνσεις
PADI Επιχειρηματική Ακαδημία Καταδύσεων
IATA Εξυπηρέτηση Επιβατών – Λειτουργίες Αεροδρομίων

(ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ, 2022)

Το Τμήμα «Τουριστικών Επιχειρήσεων» του Πανεπιστημίου Πατρών στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών έχει τα εξής μαθήματα (Πανεπιστήμιο Πατρών, 2021) :

Α' Εξάμηνο

Εισαγωγή στον Τουρισμό & Τουριστική Γεωγραφία
Μικροοικονομική
Οργάνωση και Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Εισαγωγή στην Πληροφορική
Μαθηματικά Διοικητικών & Οικονομικών Επιστημών
Εισαγωγή στις Ποσοτικές Μεθόδους -Προαιρετικό για την υποστήριξη των φοιτητών

Β' Εξάμηνο

Μακροοικονομική
Χρηματοοικονομική Λογιστική
Τουριστικό Μάρκετινγκ
Στατιστική Επιχειρήσεων

Εισαγωγή στο Δίκαιο

Γ' Εξάμηνο

Διοικητική Λογιστική Τουριστικών Επιχειρήσεων
Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων
Τουριστική Οικονομική
Διοίκηση Μονάδων Φιλοξενίας
Βάσεις Δεδομένων

Δ' Εξάμηνο

Πληροφοριακά Συστήματα για Τουριστικές Επιχειρήσεις
Διοίκηση Ταξιδιωτικών Οργανισμών και Πρακτορειών
Στρατηγικές και Πολιτικές Τουριστικής Ανάπτυξης
Χρηματοοικονομική Διοίκηση για Επιχειρήσεις Τουρισμού
Τουριστική Νομοθεσία

Ε' Εξάμηνο

Συμπεριφορά Καταναλωτή στον Τουρισμό
Διοίκηση Αερομεταφορών
Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων
Βασικά Αγγλικά για τον Τουριστικό Κλάδο
Ένα μάθημα ελεύθερης επιλογής από τα παρακάτω:
Γεωγραφικά Πληροφοριακά Συστήματα στον Τουρισμό
Διοίκηση Επισιτιστικών Επιχειρήσεων και Τροφοδοσίας
Τουρισμός και Περιφερειακή Ανάπτυξη
Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

ΣΤ' Εξάμηνο

Σχεδιασμός και Διαχείριση Τουριστικών Προορισμών
Διοίκηση Ειδικών και Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού
Μέθοδοι Πρόβλεψης στον Τουρισμό
Προχωρημένα Αγγλικά για τον Τουριστικό Κλάδο
Ένα μάθημα ελεύθερης επιλογής από τα παρακάτω:
Πολιτισμική Κληρονομιά και Τουρισμός
e – επιχειρείν στον Τουρισμό
Πρακτική
Ελληνική Οικονομία
Τουριστική Εκπαίδευση και Εκπαιδευτικός Τουρισμός

Ζ' Εξάμηνο

Διοίκηση Κρίσεων στον Τουριστικό Κλάδο
--

Διοίκηση Ολικής Ποιότητας για Επιχειρήσεις Τουρισμού
Εσωτερικός Έλεγχος Τουριστικών Επιχειρήσεων
Μεθοδολογία και Τεχνικές Έρευνας στον Τουρισμό
Ένα μάθημα ελεύθερης επιλογής από τα παρακάτω:
Τουρισμός και Χωροταξικός Σχεδιασμός
Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία και Τεχνολογία στον Τουριστικό Τομέα
Αγγλικά για Επιχειρήσεις
Οικονομική των Επιχειρήσεων

Η' Εξάμηνο

Στρατηγική Διοίκηση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Ψηφιακό Μάρκετινγκ & Προβολή Τουριστικών Επιχειρήσεων
Τουρισμός και Περιβάλλον – Βιώσιμος Τουρισμός
Πτυχιακή Εργασία ή Δύο μαθήματα ελεύθερης επιλογής από τα παρακάτω:
Διοίκηση Συνεδρίων και Εκδηλώσεων
Επιχειρησιακή Έρευνα
Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων
Νέες Τεχνολογίες σε Ευφυή Συστήματα Τουρισμού
Πτυχιακή Εργασία
Λήψη Αποφάσεων και Επιχειρηματικός Σχεδιασμός σε Τουριστικές Επιχειρήσεις (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ, 2022)

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Το πρόγραμμα σπουδών του μεταπτυχιακού του Πανεπιστημίου Πειραιώς, με τίτλο «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού» (MBA – Tourism Management) έχει τα ακόλουθα μαθήματα, χωρισμένα σε τρία εξάμηνα (Τεύχος Β' 4224/27.09.2018, 2018) :

Α' Εξάμηνο

Χρηματοοικονομική
Διοικητική Λογιστική
Μάρκετινγκ Τουριστικών και Μεταφορικών Επιχ/σεων
Διοίκηση Ταξιδιωτικών και Μεταφορικών Επιχ/σεων
Μάνατζμεντ Ανθρωπίνων Πόρων
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων Ι
Οικονομική για Διοίκηση
Αρχές Τουρισμού και Τουριστική Πολιτική

Β' Εξάμηνο

Ηγεσία – Σεμινάριο Διακεκριμένων Ομιλητών
Διοίκηση Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων ΙΙ
Τουριστική Νομοθεσία

Τουριστικές Επενδύσεις
Έρευνα Μάρκετινγκ
Οικονομοτεχνικές Μελέτες
Ποιότητα σε Υπηρεσίες
Νέες Τεχνολογίες στον Τουρισμό
Στρατηγικό Μάνατζμεντ

Γ' Εξάμηνο

Διπλωματική Εργασία (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ, 2022)

Το μεταπτυχιακό με τίτλο «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό», του τμήματος Διοίκησης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, σε συνεργασία με το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Αιγαίου, διαμορφώνει το πρόγραμμα σπουδών του ως εξής (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, 2021) :

Α' Εξάμηνο

Μεθοδολογία Έρευνας
Μάρκετινγκ Τουριστικών Επιχειρήσεων & Οργανισμών
Επιχειρηματική Λογιστική & Χρηματοδότηση Νεοφυών Επιχειρήσεων
Τουριστική Ανάπτυξη & Πολιτική
Οικονομικά των Τουριστικών Επιχειρήσεων

Β' Εξάμηνο

Επιχειρείν στον Εναλλακτικό Τουρισμό
Καινοτόμες Μορφές Επιχειρηματικότητας στον Τουρισμό
Κοινωνικές Επιστήμες στο Διεθνές Περιβάλλον του Τουρισμού
Διοίκηση & Οργάνωση Τουριστικών Επιχειρήσεων
Τεχνολογίες Πληροφορικής & Επικοινωνιών στον Τουρισμό

Γ' Εξάμηνο

Στρατηγικές Ανάπτυξης Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων
Εφαρμοσμένη Ξενοδοχειακή Διοικητική στον Τομέα Δωματίων & στις Πελατειακές Σχέσεις
Σχεδιασμός Βιώσιμων Τουριστικών Προορισμών
Διοργάνωση Εκδηλώσεων & Συνεδρίων
Καινοτομικός Ανασχεδιασμός των Παραγωγικών Διαδικασιών του Ξενοδοχειακού Προϊόντος

(ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ, 2021)

Το πρόγραμμα σπουδών του μεταπτυχιακού του Πανεπιστήμιο Μακεδονίας «Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών» είναι το ακόλουθο (ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, 2021):

Α΄ Εξάμηνο

Τουριστικό Μάνατζμεντ
Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ Τουριστικών Υπηρεσιών
Διοικητική Λογιστική
Μεθοδολογία Έρευνας
Διοίκηση Λειτουργιών στις Υπηρεσίες
Ένα μάθημα επιλογής:
Διαχείριση Πελατειακών Σχέσεων
Διαπολιτισμικό Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ
Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού

Β΄ Εξάμηνο

Υποχρεωτικά:

Στρατηγικό Μάνατζμεντ – Στρατηγικό Μάρκετινγκ στον Τουρισμό
Ηλεκτρονικές Εφαρμογές στον Τουρισμό
Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων
Δύο Μαθήματα Επιλογής :
Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ Προορισμών
Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ Εκδηλώσεων
Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό
Ποιότητα Υπηρεσιών στον Τουρισμό
Ποσοτικές Μέθοδοι και Ανάλυση Δεδομένων στον Τουρισμό

Γ΄ Εξάμηνο

Διπλωματική Εργασία

(ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, 2021)

Με το πέρας των σπουδών και την ολοκλήρωση της πτυχιακής ή διπλωματικής εργασίας και της πρακτικής αντίστοιχα, για τα προπτυχιακά προγράμματα χορηγείται Πτυχίο Ανώτατης Εκπαίδευσης και για τα μεταπτυχιακά προγράμματα χορηγείται Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης στον εκάστοτε κλάδο.

1.5 ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Στην εκπαίδευση, οι συχνές νομοθετικές μεταρρυθμίσεις δεν επιτρέπουν την ολοκληρωμένη εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού σχεδίου, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν αποτελέσματα ενός μακροπρόθεσμου πλάνου. Θα ήταν εύλογο να εφαρμοστεί σε βάθος χρόνου ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σχέδιο, ώστε να καταγραφούν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του για να καταστεί δυνατή η βελτίωση και η τελειοποίηση του.

Η παρουσία της τουριστικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα, η οποία καθυστέρησε να αναπτυχθεί στο βαθμό που έπρεπε σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο και την Ευρώπη που χρονολογείται δεκάδες χρόνια πριν. Η πολιτεία αντιλήφθηκε, έστω και καθυστερημένα, την ανάγκη ύπαρξής της, για τη δημιουργία ενός ακόμα πιο ανταγωνιστικού προϊόντος.

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους ελάχιστους τομείς, όπου η Ελλάδα εξακολουθεί να διαθέτει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και κατατάσσεται στους κορυφαίους προορισμούς παγκοσμίως. Για να διατηρήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα οφείλει να δημιουργήσει σωστά εκπαιδευμένους εργαζόμενους με εμπειρία στην αγορά εργασίας.

Παρότι η τουριστική εκπαίδευση παρέχεται από το Λύκειο (ΕΠΑΛ), τα προγράμματα σπουδών σε όλες τις βαθμίδες δε λαμβάνουν πάντα υπόψιν τις πραγματικές ανάγκες της τουριστικής αγοράς. Τα λιγιστά μαθήματα εξειδίκευσης που προσφέρονται στην Γ' Λυκείου δε φαίνονται ικανά για να καλύψουν τις ανάγκες της τουριστικής αγοράς. Οι αλλαγές που αφορούν τα ΕΠΑΛ και τις ΕΠΑΣ ναι μεν έχουν ως στόχο τη βελτίωση τους, αλλά αυτό δεν είναι φανερό. Ένας συμφορμός γνώσεων πρακτικών και θεωρητικών ενημερωμένος στα δρώμενα του τουριστικού κλάδου θα ήταν μια σωστή λύση που θα αναδιάρθρωσε την επαγγελματική εκπαίδευση. Σύμφωνα με την έρευνα του ΣΕΤΕ, σ' όλα τα επίπεδα η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα δε συνδέεται στο βαθμό που θα έπρεπε με την τουριστική αγορά εργασίας (ΣΕΤΕ, 2019). Η ποιότητα του συστήματος της τουριστικής εκπαίδευσης αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα και κατ' επέκταση της οικονομίας της χώρας.

Τα ΙΕΚ, δημόσια και ιδιωτικά, αν και παρέχουν σύγχρονη και ενημερωμένη κατάρτιση, έρχονται αντιμέτωπα με ποικίλα προβλήματα. Η εκπαίδευση που παρέχεται δεν είναι συνυφασμένη με τις ανάγκες της αγοράς και η απορρόφηση των αποφοίτων έρχεται σε μεταγενέστερο χρόνο. Επιπλέον, τα ΙΕΚ επιλέγονται ως μια εσχάτη λύση σπουδών και τυχαία επιλογή (Κικίλια, 2022).

Οι Σχολές Ξεναγών προσφέρουν εξειδίκευση στον τομέα του τουρισμού, παρέχουν γνώσεις εμπλουτισμένες και καταρτίζουν αξιόλογους ξεναγούς. Ωστόσο, από το 2010 υπήρξε αναστολή της λειτουργίας των σχολών, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό τους, έως το 2017 που επαναλειτούργησε η Σχολή Ξεναγών της Αθήνας με νέα δεδομένα (ΥΑ 13239/2017). Το 2013 οι απόφοιτοι αντέδρασαν διότι απέκτησαν τα ίδια επαγγελματικά δικαιώματα μ' αυτούς και απόφοιτοι άλλων σχολών, ταχύρρυθμων σεμιναρίων (ΦΕΚ 222/Α/12-11-2012). Η συμβολή των ξεναγών στον τουριστικό κλάδο είναι ιδιαίτερα σημαντική. Ο αναπροσδιορισμός της δράσης των Σχολών Ξεναγών είναι μια δύναμη που θα συμβάλει στη βελτίωση της τουριστικής αγοράς και θα ενδυναμώσει το επάγγελμα του ξεναγού που ως τώρα είναι μετέωρο ως προς την επιλογή και την ύπαρξη του.

Οι ΑΣΤΕ είναι σχολές απαραίτητες για τον τουριστικό κλάδο, διότι συμβάλλουν στη διαμόρφωση του και τον εκσυγχρονισμό του. Ωστόσο, η ανάγκη για αναβάθμιση είναι ορατή τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό, όσο και σε λειτουργικά θέματα εντός των σχολών. Με την αναδιάρθρωση του προγράμματος Σπουδών των ΑΣΤΕ έγινε ένα μεγάλο βήμα, εισάγοντας 28 νέα επιστημονικά πεδία για τον τουρισμό και συμβάλλοντας στην εξέλιξη τους (ΦΕΚ 5824/Β/30-12-2020).

Η ύπαρξη των ΑΕΙ στη χώρα και στον τομέα του τουρισμού είναι αρκετά σημαντική. Ωστόσο, οι γνώμες για την ύπαρξη της ανώτατης τουριστικής εκπαίδευσης αποκλείουν (Κικίλια, 2022). Ορισμένα προγράμματα σπουδών και δομές διδασκαλίας έχουν ελλείψεις και δεν είναι αρκετά ενημερωμένες στις απαιτούμενες ανάγκες της τουριστικής αγοράς (Λακασάς, 2019). Η πραγματική κατάρτιση θα επιτευχθεί με τον συνδυασμό πρακτικών και θεωρητικών γνώσεων. Αυτός ο στόχος επιτυγχάνεται με την επονομαζόμενη μετεκπαίδευση, δηλαδή την επιτυχή ολοκλήρωση του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών και την επιτυχή ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού προγράμματος. Βασικός στόχος των μεταπτυχιακών προγραμμάτων είναι η παροχή γνώσεων σε εξειδικευμένο επίπεδο σπουδών. Τα μεταπτυχιακά προγράμματα είναι

ενημερωμένα και συγκερασμένα στα τελευταία δρώμενα του τουριστικού κλάδου. Συμπερασματικά, τα μεταπτυχιακά προγράμματα αποτελούν μια δυνατότητα ανέλιξης και βαθύτερης εξειδίκευσης στον τουρισμό, όπου με μια μελλοντική συνεργασία και στήριξη των φορέων και της πολιτείας το τουριστικό προϊόν της Ελλάδας θα είναι ικανό να ανταγωνιστεί χώρες με μεγάλη τουριστική εμβέλεια.

Η Δια Βίου Μάθηση (Δ.Β.Μ.) συμβάλλει στη μείωση της ανεργίας και ταυτόχρονα δίνει εφόδια και γνώσεις στους πολίτες. Οι ενασχολούμενοι με τον τουριστικό κλάδο μπορούν να καταρτιστούν μέσω των προγραμμάτων Δ.Β.Μ. αποκτούν και να συμβάλλουν στην αναβάθμιση της παροχής των τουριστικών υπηρεσιών. Ωστόσο, μια πιο συστηματική και ορθή ενημέρωση για τα Προγράμματα αυτά, που σε ορισμένους είναι άγνωστα, θα οδηγούσε σε μεγαλύτερη ζήτηση και αναβάθμιση τους.

Η τουριστική εκπαίδευση στην Ελλάδα αποτελεί έναν συμφυρμό δράσεων του Υπουργείου Τουρισμού, του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Μια αναδιοργάνωση και επαναπροσέγγιση της τουριστικής εκπαίδευσης θα μείωνε τα τυχόν προβλήματα στο πεδίο αυτό. Πολλοί μελλοντικοί φοιτητές ή μαθητές δε γνωρίζουν τις δυνατότητες του τουριστικού κλάδου και τη μεγάλη σημασία που αυτός έχει. Ο τουρισμός είναι ένας βασικός πυλώνας της ελληνικής οικονομίας και αποτελεί αδήριτη ανάγκη η στήριξη του. Οπότε, μια έρευνα απαιτήσεων των μελλοντικών πελατών σε συνδυασμό με το τουριστικό προϊόν που δύναται και επιθυμεί η χώρα θα επαναπροσδιορίσει την τουριστική εκπαίδευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ)

Ο όρος πανδημία έχει εμφανιστεί στην Ελλάδα και στον κόσμο εδώ και χιλιάδες χρόνια. Μια πρώτη θεωρητική προσέγγιση θα όριζε την πανδημία από τα συνθετικά της. Ως μια σύνθετη λέξη, από το «παν» και το «δήμος», η οποία αναφέρεται στην περιγραφή μιας εξαπλωμένης επιδημίας. Είναι δηλαδή, η εξάπλωση μιας νόσου ιδιαίτερα μεταδοτικής. Ανά τους αιώνες, η υφήλιος έχει πληγεί από διάφορες επιδημίες που λόγω αυξημένης μεταδοτικότητας έγιναν σε πανδημίες. Ορισμένες από αυτές, οι οποίες επηρέασαν ενεργά την ανθρωπότητα, εθεωρούντο οι πιο καθοριστικές γι' αυτήν και είναι οι ακόλουθες (Ιγνατιάδης , 2021) :

- Η πανώλη της εποχής του Ιουστινιανού (541 μ.Χ.)
- Η λέπρα (11ος αιώνας)
- Η «μαύρη πανώλη» (1346- 1353)
- Η μεγάλη πανώλη του Λονδίνου (1665-1666)
- Η πρώην πανδημία χολέρας (1817- 1824)
- Η ρωσική γρίπη (1889- 1890)
- Η ισπανική γρίπη (1918- 1920)
- Η ασιατική γρίπη (1957- 1958)
- Η επιδημία του AIDS (από το 1981 έως σήμερα σε υποανάπτυκτες κατά κύριο λόγο χώρες)
- Η τρέχουσα πανδημία COVID – 19 (2020 έως σήμερα)

Η πανδημία του κορονοϊού (COVID-19) είναι μια τρέχουσα πανδημία, καθώς συνεχίζεται με ραγδαίους ρυθμούς μέχρι τις μέρες μας. Πλήττει 186 χώρες με ιδιαίτερα αυξητικές τάσεις (in, 2021). Αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά τον Δεκέμβριο του 2019 στον πλανήτη στην πόλη Ουχάν, η οποία είναι η πρωτεύουσα της επαρχίας Χουπέι της Κίνας (WHO, 2020). Τα πρώτα 44 αρχικά κρούσματα ήταν η αιτία μετάδοσης του ιού. Οι έντεκα εκ των οποίων έπασχαν από οξεία μορφή της νόσου και εν τέλει κατέληξαν. Στην Ελλάδα, πρωτοεμφανίστηκε τον Φεβρουάριο του 2020 (WHO, 2020).

Η εμφάνιση και εξάπλωση της πανδημίας του COVID- 19 επέφερε αλλαγές και επηρέασε πολλούς τομείς και δράσεις της κοινωνικής ζωής και δραστηριότητας, ένας εκ των οποίων ήταν, και είναι, η εκπαίδευση. Οι κυβερνήσεις όλων των κρατών που πλήχθηκαν από τον ιό βρέθηκαν αντιμέτωπες με την ανάγκη να πάρουν δραστικές αποφάσεις για να οδηγηθούν στον άμεσο περιορισμό, όσο αυτό ήταν δυνατόν, της πανδημίας. Σε παγκόσμιο επίπεδο, τα κράτη αποφάσισαν να κλείσουν τις εκπαιδευτικές δομές οραματίζοντας ένα προσωρινό κλείσιμο. Το προσωρινό κλείσιμο μετατράπηκε σε οριστικό, αφού η εξάπλωση της πανδημίας ήταν ραγδαία και ένα πιθανό άνοιγμα των εκπαιδευτικών δομών, δημόσιων και ιδιωτικών, θα έθετε σε κίνδυνο πολύ κόσμο και θα ήταν η αιτία πολλών ακόμη απωλειών.

Η εξάπλωση της πανδημίας κατέστησε εντονότερη την ανάγκη άμεσης λύσης για τις εκπαιδευτικές δομές, στις οποίες το άνοιγμα τους θα αποτελούσε κίνδυνο, αλλά και ένα οριστικό κλείσιμό τους θα ήταν επίσης κίνδυνος για την εκπαιδευτική κοινότητα. Η λύση σ' αυτή την κατάσταση ήταν η χρήση της μεθόδου της τηλεεκπαίδευσης. Για να μετριαστούν οι επιδράσεις της πανδημίας, η πλειοψηφία των χωρών αποφάσισε να χρησιμοποιήσει την ψηφιακή εκπαίδευση, κάνοντας χρήση διαφόρων συστημάτων επικοινωνίας, όπου θα διευκόλυναν την διεξαγωγή των μαθημάτων. Το ίδιο ίσχυε και για την Ελλάδα.

Στην Ελλάδα, οι εκπαιδευτικές δομές από τον Μάρτιο του 2020 σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης αναγκάστηκαν να διακόψουν την διαδικασία μάθησης με φυσική παρουσία και να την αντικαταστήσουν με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν ήταν έτοιμο να αντιμετωπίσει και να χρησιμοποιήσει μια τέτοια μέθοδο έκτακτης ανάγκης. Το εκπαιδευτικό προσωπικό δεν ήταν καταρτισμένο για να προβεί σε τέτοιες διαδικασίες μέσω εναλλακτικών πλατφορμών εκπαίδευσης.

Φυσικά, η μέθοδος αυτή ήταν μια λύση σ' αυτή την κατάσταση της απαγορευμένης μετακίνησης και δράσης, αλλά τόσο οι δάσκαλοι, όσο και οι μαθητές ήρθαν αντιμέτωποι με πρωτόγνωρες μεθόδους. Οι δάσκαλοι έπρεπε να προσαρμοστούν σε νέες παιδαγωγικές έννοιες και τρόπους παροχής διδασκαλίας, για τα οποία πρότινος δεν είχαν εκπαιδευτεί κατάλληλα. Εξίσου και οι μαθητές. Ορισμένοι δεν είχαν τη δυνατότητα σύνδεσης ή χρήσης υπολογιστή, γεγονός το οποίο ήταν απαραίτητο για τη συμμετοχή στο μάθημα. Παρόμοια κατάσταση αντιμετωπίστηκε και από τις εκπαιδευτικές δομές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δηλαδή τα πανεπιστήμια, τα οποία χρειάστηκαν χρόνο για να προσαρμοστούν οι διαλέξεις και να λειτουργήσουν εξ αποστάσεως (Schleicher, 2020).

2.2. Η ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Η πολιτεία πήρε δραστικά μέτρα όταν εντόπισε την μεγάλη έξαρση των κρουσμάτων και την αυξημένη κατά τόπους μετάδοση της νόσου. Ειδικότερα, στις 20 Μαρτίου του 2020 το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ανήγγειλε την ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση για τους μαθητές όλων των σχολικών βαθμίδων, Δημοτικών, Γυμνασίων και Λυκείων (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020). Η χρήση της ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θεωρήθηκε ότι θα αποτελούσε τον δίαυλο επικοινωνίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτικών. Στις 16 Μαρτίου του 2020 η εξ αποστάσεως διδασκαλία ξεκίνησε στους μαθητές Λυκείου και μέσα σε μία εβδομάδα εισήχθησαν τρεις νέοι νόμοι που επέκτειναν την εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Το Υπουργείο εξέδωσε συμβουλές και οδηγίες ως προς τη χρήση και την εφαρμογή της τηλεεκπαίδευσης, τόσο για εκπαιδευτικούς, όσο και για μαθητές και γονείς (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020). Σαφή κατέστησε την άποψη ότι: *«η εξ αποστάσεως διδασκαλία δεν υποκαθιστά το μάθημα στην τάξη. Στόχος δεν είναι η κάλυψη της διδακτέας ύλης, αλλά η διατήρηση της επαφής των μαθητών με τη μαθησιακή διαδικασία»* (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020).

Η επίσημη δωρεάν πλατφόρμα του Υπουργείου Παιδείας για τη σύγχρονη τηλεεκπαίδευση ήταν η πλατφόρμα της Webex από τη Cisco Systems, είτε Webex

Meetings, είτε Webex Teams (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020). Η ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση περιλάμβανε το Ψηφιακό Σχολείο (dschool), την Ψηφιακή Εκπαιδευτική Πλατφόρμα (e-me), τα Διαδραστικά Σχολικά Βιβλία (e-books), το Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό (Φωτόδεντρο), το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, τα Ψηφιακά Διδακτικά Σενάρια (Πλατφόρμα Αίσωπος), το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο, το Προσβάσιμο, το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και το Study4exams (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020). Οι προαναφερθείσες ψηφιακές πλατφόρμες ήταν διαχωρισμένες ανά σχολική βαθμίδα, δηλαδή ξεχωριστές για το Νηπιαγωγείο, το Δημοτικό, το Γυμνάσιο, το Λύκειο, ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα εύρεσης του απαραίτητου υλικού, ανά τάξη. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, σε συνεργασία με το κανάλι της ΕΡΤ, συνέβαλε στην ενίσχυση και διεύρυνση του μαθησιακού περιβάλλοντος, μέσω της εκπαιδευτικής τηλεόρασης. Στο κανάλι μεταδίδονταν προγράμματα εκπαιδευτικά με μαθήματα ανά τάξη του δημοτικού κατά κύριο λόγο.

Για προληπτικούς λόγους δημόσιας υγείας με την υπ' αριθμ. Δ1α/ ΓΠ. οικ. 20021/21-03-2020 ΚΥΑ (Β' 956) επιβλήθηκε η προσωρινή απαγόρευση της λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της ημεδαπής για το χρονικό διάστημα από 25/3/2020 έως 10/04/2020 (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020). Με την εφαρμογή της υπ' αρ. πρωτ. Δ1α/ ΓΠ. οικ. 16838/10-3-2020 επιβλήθηκε η προσωρινή απαγόρευση λειτουργίας των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, σχολικών μονάδων, ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κέντρων ξένων γλωσσών, φροντιστηρίων και οποιουδήποτε είδους εκπαιδευτικής δομής, φορέα ή ιδρύματος, είτε δημόσιου, είτε ιδιωτικού για το προαναφερθέν χρονικό διάστημα.

Η συγκεκριμένη ΚΥΑ περιλάμβανε την απαγόρευση με φυσική παρουσία σε διαλέξεις και μαθήματα σε αίθουσες διδασκαλίας, στις φροντιστηριακές/εργαστηριακές/ κλινικές ασκήσεις, στην πρακτική άσκηση σε σχολικές και υγειονομικές μονάδες και στα σεμινάρια και στις λοιπές δια ζώσης εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Οι παρουσιάσεις διπλωματικών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών πραγματοποιούνταν εξ αποστάσεως. Επίσης, σε αναστολή είχε τεθεί και η λειτουργία βιβλιοθηκών, αιθουσών κοινόχρηστων ηλεκτρονικών υπολογιστών, σπουδαστήρια/ αναγνωστήρια και αθλητικές εγκαταστάσεις. Η ΚΥΑ αφορούσε τα ακόλουθα Πανεπιστήμια (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020):

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο
Πάντειο Πανεπιστήμιο
Πανεπιστήμιο Πειραιώς
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Πανεπιστήμιο Πατρών
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Πολυτεχνείο Κρήτης
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Ιόνιο Πανεπιστήμιο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών
Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης

Με την υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ. οικ. 16838/10.3.2020 ΚΥΑ (Β' 783) ανεστάλησαν οποιοδήποτε είδους πρακτικής άσκησης αφορούσε τα ΑΕΙ, τόσο σε προπτυχιακό, όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο, του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και η πρακτική άσκηση μέσω του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ). Κάθε τμήμα των ΑΕΙ, ανάλογα το πρόγραμμα σπουδών του, έδινε παράταση για την πραγμάτωση της πρακτικής άσκησης έως ότου τεθεί η

λήξη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020).

Τα ΑΕΙ υλοποίησαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 12 (από τις 11/3/2020) Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α΄55) στα προπτυχιακά και στα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων τους διέθετε τις ψηφιακές πλατφόρμες των εταιρειών Google και Microsoft, δίνοντας τη δυνατότητα σε κάθε ΑΕΙ να επιλέξει ποια επιθυμεί να χρησιμοποιεί (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020).

Στις 18 Μαρτίου 2020, δόθηκαν οδηγίες ως προς την εφαρμογή της με αρ. πρωτ.Δ1α/ΓΠ. οικ. 16838/10-3-2020 ΚΥΑ (Β΄ 783) στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, σχετικά με την πρακτική άσκηση των φοιτητών, όπου επιβλήθηκε για προληπτικούς λόγους δημόσιας υγείας, η προσωρινή απαγόρευση της εκπαιδευτικής λειτουργίας. Με αυτή την απαγόρευση, μέσω των μέτρων της Πολιτείας, αναστάλθηκε και η πρακτική άσκηση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών, δημόσιων και ιδιωτικών φορέων.

Στις 20 Μαΐου 2020, η υπ' αριθμ. 59181/Ζ1 με τίτλο: «Ρυθμίσεις σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία των προγραμμάτων σπουδών πρώτου και δεύτερου κύκλου, τη διενέργεια κλινικών και εργαστηριακών ασκήσεων, την πρακτική άσκηση φοιτητών και τη διεξαγωγή των εξετάσεων κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020», όριζε: εξ αποστάσεως παρακολούθηση, παράταση εξαμήνου κατόπιν αιτήματος του Προέδρου της εκάστοτε Σχολής, βάσει προγράμματος Σπουδών, αναστολή πρακτικής και καθορισμός του τρόπου και της διενέργειας των εξετάσεων, με βάση την επιλογή του εκάστοτε ΑΕΙ και της εκάστοτε Σχολής, είτε διαζώσης τηρώντας τις σχετικές οδηγίες του ΕΟΔΥ, είτε εξ αποστάσεως.

Στις 20 Αυγούστου 2020, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης τεύχος Β΄3473/20-8-2020 η υπ' αριθμ. 107981/ Ζ1/20-8-2020 ΚΥΑ με θέμα «Μέτρα για την αποφυγή του κορωνοϊού COVID-19 στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα κατά την περίοδο της επαναληπτικής εξεταστικής περιόδου Σεπτεμβρίου του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020», ορίζοντας ότι στην επαναληπτική εξεταστική θα εφαρμόζονταν τα μέτρα της παρ. 1 του τέταρτου άρθρου της εν λόγω ΚΥΑ, ορίζοντας την υποχρεωτική χρήση μάσκας για όλους τους παρόντες σ' όλους τους χώρους των

ΑΕΙ, ανοικτούς και κλειστούς, και οι απαραίτητες οδηγίες αερισμού των αιθουσών και των αμφιθεάτρων.

Με την ΚΥΑ 120126/ ΓΔ4 – ΦΕΚ 3882/Β/12 – 9-2020 ορίστηκε η παροχή σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020-2021, σε μαθητές ειδικών κατηγοριών, όπως αυτοί που είτε διέμεναν με άτομο το οποίο νοσούσε από κορωνοϊό COVID- 19, είτε οι ίδιοι νοσούσαν, είτε περίμεναν τη διαγνωστική εξέταση για τον κορωνοϊό, είτε ανήκαν σε ομάδες αυξημένου κινδύνου του άρθρου 8 της υπό στοιχεία Δ1α/ΓΠ.οικ.55339/20-08-2020 (ΦΕΚ 3780 τΒ') και άλλες παρόμοιες υποκατηγορίες. Καταθέτοντας τα απαραίτητα δικαιολογητικά οι γονείς και κηδεμόνες των μαθητών εξαιρούσαν τα παιδιά τους από την δια ζώσης εκπαίδευση και εντάσσονται στην τηλε – εκπαίδευση, εφόσον πληρούσαν τις απαραίτητες βάσει νόμου προϋποθέσεις. Τα προαναφερθέντα ίσχυαν για την Πρωτοβάθμια και την Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και αναφέρονται στο άρθρο 63 του ν.4686/2020 (Α' 96) «Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις», όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 170 της από 10-08-2020 ΠΝΠ10 (Α' 157) και την υπ' αριθμ. 120126/ΓΔ4/12-09-2020 (Β' 3882) Κοινή Απόφαση της Υπουργού και της Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση για το σχολικό έτος 2020-21» .

Η διαδικασία εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν υποχρεωτική για όλα τα τμήματα των σχολικών μονάδων που βρίσκονταν σε αναστολή για όσο χρονικό διάστημα παρέμειναν κλειστά. Τόσο οι δημόσιες σχολικές μονάδες, όσο και οι ιδιωτικές όφειλαν να κάνουν χρήση ψηφιακών πλατφορμών. Το Υπουργείο Παιδείας πρόσφερε δωρεάν ορισμένες πλατφόρμες εκμάθησης και αν επέλεγαν τη χρήση διαφορετικής πλατφόρμας η οικονομική επιβάρυνση αφορούσε την εκάστοτε σχολική ιδιωτική μονάδα. Οι πλατφόρμες αυτές παρείχαν ήχο και εικόνα, συμβάλλοντας στην απευθείας μετάδοση του μαθήματος. Κάθε εκπαιδευτικός διέθετε την προσωπική ηλεκτρονική του τάξη στην οποία συνδέονταν οι μαθητές για να παρακολουθήσαν το μάθημα (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020).

Οι 115744/Ζ1/4.9.2020 (Β' 3707) ΚΥΑ και 132695/Ζ1/2.10.2020 (Β' 4383) Υπουργικές Αποφάσεις, καθόριζαν τη χρήση εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ανεξαρτήτως εγγεγραμμένων φοιτητών για το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού

έτους 2020- 2021. Στη διάρκεια λειτουργίας των ΑΕΙ εφαρμόστηκαν τα μέτρα προστασίας που τέθηκαν σε ισχύ για τις δημόσιες υπηρεσίες και ιδιωτικές επιχειρήσεις, όσον αφορά το κοινό.

Οι ρυθμίσεις που ίσχυαν για τα ΑΕΙ ήταν τηλε- εκπαίδευση, αναστολή οποιουδήποτε είδους εκπαιδευτικής διαδικασίας με φυσική παρουσία, αναστολή λειτουργίας βιβλιοθηκών, αιθουσών κοινόχρηστων υπολογιστών, αναγνωστηρίων και αθλητικών εγκαταστάσεων των ΑΕΙ, απαγόρευση ημερίδων, συνεδρίων και οποιουδήποτε είδους εκδήλωσης των ΑΕΙ και τέλος η διεξαγωγή πρακτικής άσκησης θα γινόταν βάσει των μέτρων που ίσχυαν για τους φορείς υποδοχής τις εκάστοτε πρακτικής. Τα προαναφερθέντα μέτρα τηρούνταν κα σε επίπεδο επιτήρησης και σε επίπεδο αυξημένου κινδύνου της πανδημίας.

Με την Δ1α/ΓΠ. οικ. 69543/ 31.10.2020 (Β΄ 4810) ΚΥΑ, τέθηκαν οι περιορισμοί και τα μέτρα στη λειτουργία των εκπαιδευτικών δομών της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εργαστηριακών κέντρων και σχολικών εργαστηρίων, Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, Μεταλυκειακού Έτους -τάξης, Μαθητείας ΕΠΑΛ, Κέντρων Δια Βίου Μάθησης, Δομών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης της Σιβιτανίδειου Δημόσιας Σχολής Τεχνών και Επαγγελμάτων φροντιστηρίων, κέντρα ξένων γλωσσών, φορέων παροχής εκπαίδευσης και πιστοποίησης δεξιοτήτων, ξενόγλωσσων ινστιτούτων εκπαίδευσης και οποιουδήποτε είδους εκπαιδευτικής δομής τα οποία ήταν: η υποχρεωτική χρήση μάσκας σε εξωτερικούς και εσωτερικούς χώρους και κατά τη διάρκεια διαλλειμάτων, εκτός στη διάρκεια της φυσικής αγωγής. Σε επίπεδο αυξημένου κινδύνου, εφαρμοζόταν ενδεχόμενη λειτουργία εκ περιτροπής δίνοντας τη δυνατότητα συνδυασμού με τηλεεκπαίδευση ή μόνο τηλεεκπαίδευση, μαζί με όλα τα προαναφερθέντα μέτρα. Επιπλέον, οι καλλιτεχνικές δομές εκπαίδευσης τέθηκαν σε αναστολή λειτουργίας.

Στις 2 Νοεμβρίου του 2020, η πολιτεία εξέδωσε την υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π. οικ. 69863 με θέμα «Τα έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κόσμου COVID- 19». Τα μέτρα αυτά αποτυπώνονταν σε έναν πίνακα, ο οποίος αναδείκνυε τα προληπτικά μέτρα για την αντιμετώπιση του κινδύνου και στις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης, ιδιωτικής και δημόσιας (Τεύχος Β΄ 4829/02.11.2020, 2020).

Συμπληρωματικά στις 6 Νοεμβρίου 2020, δόθηκε για τα ΑΕΙ το υπ' αριθμ. 380/7-11-2020 έγγραφο με θέμα «Παροχή πρόσθετων διευκρινίσεων για την εφαρμογή της υπό στοιχεία Δ1α/ΓΠ.οικ. 71342/6-11-2020 ΚΥΑ (ΦΕΚ Β' 4899) σχετικά με τη διεξαγωγή της πρακτικής άσκησης φοιτητών». Το οποίο όριζε ότι στις Σχολές όπου δύναται η πρακτική άσκηση να γίνει με τις μεθόδους εξ αποστάσεως η πρακτική σ' αυτές θα διεξαχθεί κανονικά, ενώ στις Σχολές όπου η φύση της πρακτικής δεν το επιτρέπει θα ανασταλούν μέχρι νεωτέρας, κατόπιν συνεννόησης με τον αρμόδιο της πρακτικής της εκάστοτε Σχολής.

Στις 13-1-2021, ανακοινώθηκε από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ότι οι εξετάσεις θα γίνουν μόνο μέσω της εξ αποστάσεως αξιολόγησης και η απόκτηση συγγραμμάτων θα γίνει μέσω αποστολής με τις εταιρείες ταχυμεταφορών (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2021).

Στις 10-2-2021, στο άρθρο με θέμα «Οδηγίες στις σχολικές μονάδες σχετικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση», ορίστηκε η εφαρμογή του έκτακτου μέτρου αναστολής της δια ζώσης εκπαιδευτικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Σ' αυτό υπήρχε και η με αρ. πρωτ. 120126/ΓΔ4/12- 09- 20 Υ.Α. (Β'3882), υπό τροποποίηση με την αρ. πρωτ. 131451/ΓΔ4/30- 09-20 Υ.Α. (Β'4264), η με αρ. πρωτ. 155692/ΓΔ4/ 14-11-20 εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Οδηγίες και πληροφορίες για την Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» και την με αρ. πρωτ. 156645/ΓΔ4/16-1120 εγκύκλιο του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων με θέμα «Επέκταση ωρολογίου προγράμματος».

Στις 18- 5- 2021, η με αρ.Δ1α/ ΓΠ. οικ. 30518/17-05-2021 ΚΥΑ με τίτλο : «Εφαρμογή του υποχρεωτικού μέτρου του διαγνωστικού ελέγχου νόσησης (δωρεάν αυτοδιαγνωστικός έλεγχος από τον κορωνοϊό COVID- 19 σε μαθητές/ μαθήτριες, εκπαιδευτικούς, μέλη Ειδικού Προσωπικού (ΕΕΠ) και Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (ΕΒΠ), διοικητικό και λοιπό προσωπικό όλων των σχολικών μονάδων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης)» και το από τις 17 Μαΐου 2021 πρωτόκολλο της Ομάδας Εργασίας για τον νέο Κορωνοϊό SARS – Cov-2 για τις εκπαιδευτικές μονάδες του Εθνικού Οργανισμού Δημόσιας Υγείας με θέμα «Αρχές διαχείρισης ύποπτων ή επιβεβαιωμένων περιστατικών λοίμωξης COVID- 19 σε σχολικές μονάδες και πρωτόκολλο αναστολής λειτουργίας τμημάτων ή σχολείων»,

ορίστηκε ότι ο διαγνωστικός έλεγχος, μέσω δωρεάν αυτοδιαγνωστικής δοκιμασίας ελέγχου ήταν υποχρεωτικός για τους προαναφερθέντες.

2.2.1. Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΣΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η πανδημία COVID-19 αποτέλεσε και αποτελεί μια πρωτοφανή συγκυρία που όλοι οι φορείς ανεξαρτήτως κλάδου, ειδικότητας ή κατηγορίας οφείλουν να αντιμετωπίσουν με ποικίλους τρόπους για να συνεχίσουν τη δράση τους. Η επίδραση της πανδημίας έγινε αισθητή και στην εκπαίδευση, όπου την μετέτρεψε από δια ζώσης σε εξ αποστάσεως. Οι σχολικές δομές κλήθηκαν να εφαρμόσουν τις υποδείξεις του ΕΟΔΥ και της αρμόδιας νομοθεσίας, που διαμορφώθηκε ειδικά για την παρούσα κατάσταση.

Ειδικότερα, η πρωτοβάθμια και η δευτεροβάθμια εκπαίδευση ήρθε αντιμέτωπη με την αδήριτη ανάγκη της ψηφιοποίησης. Οι δάσκαλοι και οι μαθητές είχαν ως μοναδικό δίαυλο επικοινωνίας την τηλε-εκπαίδευση. Τα προβλήματα υπήρξαν πολλά. Αν και υπήρξε διαρκής ενημέρωση από τα πρώτα κιόλας βήματα της εμφάνισης και μετέπειτα έξαρσης της πανδημίας, στην εφαρμογή τα μέτρα υστερούσαν. Η πολιτεία θεσμοθέτησε ένα σύμπλεγμα νόμων και ΚΥΑ, ειδικά διαμορφωμένων για το πρόβλημα της εποχής. Οι δάσκαλοι ήρθαν αντιμέτωποι με το θέμα της ψηφιακής τάξης, κάτι άγνωστο γι' αυτούς τόσο ως ιδέα, πόσο μάλλον ως πράξη. Διαφορετικός τρόπος διδασκαλίας, άλλη προσέγγιση μαθήματος, άλλες απαιτήσεις και ανάγκες και γενικά όλα διαφορετικά από τα καθιερωμένα που γίνονταν μέσα σε μια τάξη. Η εφαρμογή των κανονισμών και η εξοικείωση έγινε με μεγάλη αποδοχή, αν και επήλθε με μια μικρή καθυστέρηση. Τα στελέχη του Υπουργείου Παιδείας, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, διοργάνωναν, μέσω τηλεδιασκέψεων, ενημερώσεις στους διευθυντές κάθε περιφέρειας και στους καθηγητές για να τους εντάξουν πιο γρήγορα σ' αυτά που θα έπονταν.

2.2.2.ΑΣΤΕ

Όπως συνέβη για όλα τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα και οι ΑΣΤΕ προσαρμόστηκαν στα νέα δεδομένα και τις νέες ισχύουσες νομοθεσίες. Στις 11 Μαρτίου 2020, κατόπιν της έκτακτης ανακοίνωσης του Υπουργού Υγείας, η ΑΣΤΕΡ παρέμεινε κλειστή από τις 11/3 για διάστημα 14 ημερών. Η αναστολή λειτουργίας της Σχολής συνέβαλε στον περιορισμό του COVID-19. Στις 23 Μαρτίου 2020, η ΑΣΤΕΡ ξεκίνησε την τηλεκπαίδευση με τη χρήση της πλατφόρμας Microsoft Teams, με τη σημαντική συμβολή του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), με υποχρεωτικές παρουσίες στα μαθήματα. Στις 7 Απριλίου, με ανακοίνωση του Υπουργείου Τουρισμού, δόθηκε παράταση στην ημερομηνία υποβολής αιτήσεων των τουριστικών επιχειρήσεων για την πρακτική άσκηση της περιόδου του καλοκαιριού του 2020, με τελική ημερομηνία 15/5 (ΑΣΤΕΡ, 2020). Επιπλέον, λόγω των ωρών που είχαν χαθεί στο διάστημα αναστολής αποφασίστηκε η κάλυψή τους από 13 έως 15 Απριλίου, εντός των διακοπών του Πάσχα (ΑΣΤΕΡ, 2020).

Στις 26 Μαΐου 2020, κοινοποιήθηκε στους σπουδαστές το υγειονομικό πρωτόκολλο, βάσει του οποίου έπρεπε να δρουν και το ΦΕΚ υπ' αριθμ. Δ1α/Γ.Π. οικ. 32009 με τίτλο «Κανόνες τήρησης αποστάσεων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιες υπηρεσίες και άλλους χώρους συνάθροισης κοινού στο σύνολο της Επικράτειας, προς περιορισμό της διασποράς του κορωνοϊού COVID-19. Στις 27 Μαΐου, το Υπουργείο Τουρισμού αποφάσισε την πραγματοποίηση μαθημάτων, μέσω της προαναφερθείσας πλατφόρμας του ΕΑΠ, έως τις 10/6. Οι εξετάσεις από τις διενεργήθηκαν εξ αποστάσεως. Επιπροσθέτως, έως τις 10/6 οφείλουν οι σπουδαστές των ΑΣΤΕ να υποβάλλουν τις αιτήσεις για την απασχόλησή τους σε τουριστικές επιχειρήσεις. Η διαδικασία για την υποβολή αιτήσεων ήταν αυτή που περιγράφεται στην 2540/12-2-2020 με τίτλο «Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος και στο 5686/6-4-2020». Οι σπουδαστές Α', Β' και Γ' έτους των Ανωτέρων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης Ρόδου και Κρήτης πραγματοποίησαν άσκηση 90 ημερών.

Στο το υπ' αριθμ. 16116/16-10-2020 έγγραφο Τουριστικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης του Υπουργείου Τουρισμού, αναφέρεται ότι η ΑΣΤΕΡ και η ΑΣΤΕΚ και εν γένει οι εκπαιδευτικές μονάδες του Υπουργείου Τουρισμού, θα λειτουργούσαν δια

ζώσης σε όλα τα μαθήματα το ακαδημαϊκό έτος 2020- 2021 (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2020).

Στις 25 Φεβρουαρίου ενημερώθηκαν οι φοιτητές για το πρόγραμμα μαθημάτων μέσω της ηλεκτρονικής τάξης (e-class), καθώς και για την αποστολή βιβλίων.

Στις 25 Μαΐου 2021, ανακοινώθηκε ότι η διδασκαλία θα γινόταν με τηλεκπαίδευση, ενώ η εξεταστική θα ξεκινούσε στις 07/06/2021 και θα πραγματοποιούνταν με ποικίλους τρόπους όπως προαναφέρθηκε (ΑΣΤΕΡ, 2021).

Η πρακτική άσκηση για την περίοδο του καλοκαιριού 2021 πραγματοποιήθηκε κανονικά σε διάφορα ξενοδοχεία (ΑΣΤΕΡ, 2021). Οι επαναληπτικές εξετάσεις του Οκτωβρίου 2021 πραγματοποιήθηκαν εξ αποστάσεως, με τους τρόπους που προαναφέρθηκαν.

Στις 4 Νοεμβρίου, έχοντας ορίσει την έναρξη για τις 8 Νοεμβρίου, ανακοινώθηκαν τα μέτρα αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 για την παρακολούθηση διαζώσης μαθημάτων. Αυτά ορίζουν υποχρεωτική μάσκα σ' όλα τα άτομα και σ' όλους τους χώρους της σχολής, προσκόμιση σε έντυπη μορφή είτε πιστοποιητικό εμβολιασμού, νόσησης ή αποτελεσμάτων διαγνωστικών ελέγχων (μοριακού ή rapid test), μαζί με έγγραφο ταυτοπροσωπίας (ταυτότητα, δίπλωμα οδήγησης, κλπ.), όπως ορίζονται στην υπ' αριθμ. 119847/ΓΔ6 με τίτλο «Λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022».

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 19721/3-11-2021 απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Διοικητικών του Υπουργείου Τουρισμού, όλες οι εκπαιδευτικές μονάδες του Υπουργείου Τουρισμού θα ξεκινούσαν την λειτουργία τους υποχρεωτικά διαζώσης και σε πλήρη σύνθεση. Σύμφωνα με την παραπάνω απόφαση, στις εκπαιδευτικές διαδικασίες με φυσική παρουσία συμμετείχαν τα φυσικά πρόσωπα που πληρούσαν τα παρακάτω (ΦΕΚ 5243/Β, 2021) :

- Ολοκλήρωση προ τουλάχιστον δεκατεσσάρων ημερών τον εμβολιασμό για κορωνοϊό COVID-19, ή
- Ολοκλήρωση προ τουλάχιστον δεκατεσσάρων ημερών τον εμβολιασμό για κορωνοϊό COVID-19 με μια δόση εμβολίου λόγω νόσησής τους από κορωνοϊό COVID-19, ή

- Νόσηση από κορωνοϊό COVID-19 και έχει παρέλθει χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των είκοσι ημερών και μικρότερο των εκατόν ογδόντα ημερών από την ημερομηνία διάγνωσής τους ως θετικού κρούσματος κατόπιν διεξαγωγής εργαστηριακού ελέγχου, ή
- Διάγνωση ως αρνητικοί είτε σε εργαστηριακό έλεγχο για κορωνοϊό COVID-19 με τη μέθοδο PCR που έχει διενεργηθεί με τη λήψη στοματοφαρυγγικού ή ρινοφαρυγγικού επιχρίσματος, είτε σε εξέταση ταχείς αντίχενωσης αντιγόνου κορωνοϊού COVID-19 (rapid test). Σημειώνεται ότι ο εργαστηριακός έλεγχος νόσησης διενεργούνταν δύο φορές εβδομαδιαίως έως σαράντα οχτώ ώρες πριν από την Τρίτη και Παρασκευή αντίστοιχα. Διευκρινίζεται ότι η δαπάνη του εργαστηριακού ελέγχου βάρυνε αποκλειστικά τους ίδιους/ ίδιες.

Η χρήση προστατευτικής μάσκας (απλής χειρουργικής ή υφασμάτινης με κατάλληλες προδιαγραφές) ήταν υποχρεωτική για όλα τα φυσικά πρόσωπα σε:

- ✓ Όλους τους χώρους που διεξάγεται δια ζώσης εκπαιδευτική διαδικασία
- ✓ Όλους τους εσωτερικούς χώρους
- ✓ Όλους τους εξωτερικούς χώρους που παρατηρείται συνωστισμός

Εάν κάποιος φοιτητής εμφάνιζε συμπτώματα υποχρεούταν να ενημερώσει άμεσα τους διδάσκοντες των μαθημάτων, στα οποία συμμετείχε, και τον υπεύθυνο διαχείρισης COVID-19 προκειμένου να αξιολογηθεί το περιστατικό σύμφωνα με το πρωτόκολλο διαχείρισης κρούσματος. Ο υπεύθυνος Διαχείρισης Πιθανού ή Επιβεβαιωμένου Κρούσματος COVID-19 πρόβαινε στις προβλεπόμενες ενέργειες σύμφωνα με το πρωτόκολλο ανακοινώνοντάς το στον ΕΟΔΥ. Σε οποιαδήποτε περίπτωση ύποπτου περιστατικού προβλεπόταν να γίνει εκτίμηση του κινδύνου για πιθανές επαφές κρούσματος σε συνεργασία με τις αρμόδιες υγειονομικές αρχές και τον ΕΟΔΥ. Εν συνεχεία, θα πραγματοποιούταν απολύμανση των χώρων και του εργαστηριακού ή λοιπού εξοπλισμού και θα βρισκόταν υπό περιορισμό – καραντίνα.

Στη διάρκεια της πανδημίας, οι φοιτητές της ΑΣΤΕΡ και της ΑΣΤΕΚ έκαναν κατάληψη με αποτέλεσμα την αναστολή μαθημάτων και συγκεκριμένα η κατάληψη ξεκίνησε από τις 11 Νοεμβρίου του 2021 για την σχολή της Κρήτης και από τις 8 Δεκεμβρίου του 2021 για την σχολή της Ρόδου. Τα αιτήματα τους ήταν τα ακόλουθα (esos.gr, 2021):

1. Αναβάθμιση του πτυχίου, από επίπεδο 5 σε επίπεδο 6 όπως ισχύει για τα ΑΕΙ
2. Κατάργηση της απόφασης για προσθήκη 4ου έτους
3. Αναβάθμιση υποδομών
4. Δυνατότητα συμμετοχής σε Erasmus+
5. Δυνατότητα μεταπτυχιακού σε πανεπιστήμια της χώρας, διότι αναζητούν πανεπιστήμια του εξωτερικού για την απόκτηση μεταπτυχιακού
6. Παροχή φοιτητική ταυτότητας (ΠΑΣΟ)
7. Λειτουργία εστίας
8. Δημιουργία λέσχης με δυνατότητες δωρεάν ή οικονομικής παροχής σίτισης
9. Πρόσληψη καταρτισμένων καθηγητών και όχι εμπειρικού προσωπικού, όπως ξενοδόχοι
10. Παροχή εκπαιδευτικών συγγραμμάτων

Στις 18 Δεκεμβρίου του 2021, η ΑΣΤΕ Κρήτης εξήλθε από την κατάληψη, ενόψει της συνάντησης στις 22/12 με τον υπουργό Τουρισμού κ. Βασίλη Κικίλια (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, 2021). Στις 21 Δεκεμβρίου του 2021 οι σπουδαστές της ΑΣΤΕ Ρόδου έστειλαν μια επιστολή στον πρωθυπουργό, την Υπουργό Παιδείας, τον Υφυπουργό Παιδείας, τον Υπουργό Τουρισμού και την Υφυπουργό Τουρισμού, εκθέτοντας τα προαναφερθέντα αιτήματά τους (esos.gr, 2021).

2.2.3. ΑΕΙ

Τα ΑΕΙ κλήθηκαν να λειτουργήσουν και αυτά, όπως όλες οι εκπαιδευτικές δομές υπό προϋποθέσεις και περιορισμούς, προστατεύοντας τη δημόσια υγεία. Στις 17 Μαρτίου 2020, έγινε η πρώτη ενημέρωση του Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Με σχετική εγκύκλιο που αφορούσε τις διοικήσεις των ΑΕΙ για τη θεσμοθέτηση του άρθρου 12 της από 11-3-2020 Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου και για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στα ΑΕΙ ενημερώθηκε αρχικά

το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Με την παραπάνω ενημέρωση, επιτράπηκε στα ΑΕΙ να προχωρήσουν σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση στα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα. Επιπλέον, τα περισσότερα εξ αυτών διέθεταν τα απαιτούμενα συστήματα και πλατφόρμες, ενώ σε άλλα υπήρχαν συμπληρωματικά λογισμικά πακέτα, τα οποία επέτρεπαν και διευκόλυναν την εκπαίδευση μέσω διαδικτύου. Στα Ιδρύματα που δεν είχαν τα μέσα για τη διεξαγωγή της τηλεεκπαίδευσης, δόθηκε η ενίσχυσή τους με προμήθεια εξοπλισμού κεντρικών εξυπηρετητών και νέων αδειών χρήσης πλατφόρμας λογισμικού. Για όσα μαθήματα ήταν εφικτό να γίνουν, τα ΑΕΙ και οι διδάσκοντες αξιοποιώντας το διάστημα από 11-3-2020 έως 24-3-2020 προετοιμάστηκαν για το ενδεχόμενο της απαγόρευσης της εκπαιδευτικής λειτουργίας με φυσική παρουσία. Ο κυρίαρχος λόγος ήταν να μη χαθεί το εαρινό εξάμηνο. Η αφετηρία ορίστηκε στις 26-3-2020, όπου με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων και μεθόδων/ εργαλείων σύγχρονης διδασκαλίας η διεξαγωγή μαθημάτων θα ήταν εφικτή. Προστέθηκε η χρήση των εταιρειών Google και Microsoft μέσω ψηφιακών πλατφορμών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και πραγματοποιήθηκε αναβάθμιση των υφιστάμενων συστημάτων ηλεκτρονικής διαχείρισης και υλοποίησης μαθημάτων (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020).

Με την υπ' αριθμ. Δ1α/ΓΠ. οικ. 16838/10-3-2020 ΚΥΑ (Β'783) επιβλήθηκε η προσωρινή απαγόρευση για προληπτικούς λόγους με φυσική παρουσία σε όλα τα ΑΕΙ, με επακόλουθο για όσο χρονικό διάστημα ίσχυε η απαγόρευση να ανασταλεί ταυτόχρονα η διεξαγωγή πρακτικής άσκησης τόσο των προπτυχιακών, όσο και των μεταπτυχιακών φοιτητών σε όλους τους τομείς ανεξαιρέτως φορέα, δημόσιου, ιδιωτικού ή μέσω του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος ΕΣΠΑ. Η διεξαγωγή της πρακτικής παρατάθηκε για ίσο χρονικό διάστημα με αυτό της απαγόρευσης και μέχρι τη συμπλήρωση του απαιτούμενου χρόνου για την ολοκλήρωση διεξαγωγής αυτής, σύμφωνα με το πρόγραμμα σπουδών των ΑΕΙ. Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 113/12-3-2020, οι διεκπεραιώσεις και εκκρεμότητες εγγράφων γίνονταν αποκλειστικά με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων (ΦΕΚ 783/Β, 2020).

Στη Σύνοδο των Πρυτάνεων στις 18-3-2020, έγινε εκτενής αναφορά στην πορεία των ΑΕΙ, μέσω της τηλεεκπαίδευσης και χαρακτηρίστηκε ως επιτυχημένη, αφού τα ΑΕΙ έδειξαν μεγάλη δεκτικότητα και συνεργασία με τα νέα μέτρα και τις νέες διαδικασίες (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020). Ο Αρμόδιος Υφυπουργός Βασίλης Διγαλάκης ανέφερε χαρακτηριστικά *«Τα Πανεπιστήμια μας, το*

διδασκτικό προσωπικό, οι φοιτητές μας, ανταποκρίνονται στη μεγάλη αυτή πρόκληση δείχνοντας την ωριμότητά τους. Η εκπαιδευτική διαδικασία θα συνεχιστεί από απόσταση για όσο διάστημα χρειαστεί, ώστε να μην χαθεί το εξάμηνο για κανένα φοιτητή.» (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ , 2020).

Στις 10-4-2020, σύμφωνα με την αρ. πρωτ. 44726/Z1/09-04-2020 Απόφαση των Υφυπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Οικονομικών, η διανομή των διδακτικών συγγραμμάτων για το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020, λόγω των έκτακτων αναγκών για την αντιμετώπιση του COVID-19 πραγματοποιήθηκε με κατ' οίκον παράδοση μέσω εταιρειών ταχυμεταφοράς (ΚΥΑ 44726/Z1, 2020). Η διαδικασία ξεκίνησε την Παρασκευή 10 Απριλίου έως την Κυριακή 26 Απριλίου (Αρ. Πρωτ. 45051/ Z1, 2020).

Στις 29-4-2020, στην Έκτακτη Σύνοδο των Πρυτάνεων ο κ. Διγαλάκης ενημέρωσε ότι : *«η διαδικασία επαναλειτουργίας, που θα αρχίσει στις 25 Μαΐου, θα αφορά μόνο την πραγματοποίηση των εργαστηριακών και κλινικών ασκήσεων. Η διδασκαλία των θεωρητικών μαθημάτων θα συνεχίσει να διενεργείται με μέσα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέχρι και την ολοκλήρωσή τους.» Επιπλέον, επισήμανε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ένα επίτευγμα και χαρακτηριστικά είπε ότι είναι : «ένα πολύ σημαντικό κεκτημένο και μια παρακαταθήκη για το μέλλον για όλη την ακαδημαϊκή κοινότητα και λειτουργία» (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2020).*

Στις 22-5-2020, δημοσιεύθηκε ΚΥΑ υπ' αριθμ. 60720/Z1 του Υπουργού Υγείας κ. Κικίλια και του Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Διγαλάκη (ΚΥΑ 60720/Z1, 2020), με οδηγίες για την επαναλειτουργία της εκπαιδευτικής διαδικασίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων με φυσική παρουσία, καθώς και την επαναλειτουργία των αντίστοιχων δομών των ΑΕΙ. Οι οδηγίες που δόθηκαν αφορούσαν:

- Τη διενέργεια κλινικών ασκήσεων
- Τη διενέργεια εργαστηριακών ασκήσεων
- Την πρακτική άσκηση φοιτητών
- Τη λειτουργία των εστιών για τη διαμονή των φοιτητών

- Τη λειτουργία των αιθουσών ηλεκτρονικών υπολογιστών, εργαστηρίων και αθλητικών εγκαταστάσεων και κλινικών ασκήσεων
- Τη διενέργεια προφορικών ή γραπτών εξετάσεων με φυσική παρουσία

Με την τροποποίηση της υπ' αριθμ. 60720/Ζ1/21-5-2020 ΚΥΑ (Β'1971) στην υπ' αριθμ. 107981/Ζ1/20-8-2020, κατά το μέρος το οποίο αφορούσε την εξεταστική περίοδο του εαρινού εξαμήνου του ακαδημαϊκού έτος 2019-2020 και για την επαναληπτική εξεταστική του Σεπτεμβρίου του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020, αναφερόταν ως υποχρεωτική η χρήση μη ιατρικής μάσκας τόσο για τους φοιτητές, όσο και για το διδακτικό και λοιπό προσωπικό, καθ' όλη τη διάρκεια της εξέτασης και για όλες τις μορφές των δια ζώσης εξετάσεων (γραπτές και προφορικές), σε ανοικτούς και κλειστούς κοινόχρηστους χώρους των ΑΕΙ (ΚΥΑ 107981/Ζ1, 2020).

Με τις διατάξεις στην υπ' αριθμ. 115744/Ζ1/4-9-2020 ΚΥΑ (ΦΕΚ 3707) και την υπ' αριθμ. 327/24-09-2020 ορίστηκε για τα ΑΕΙ ο τρόπος διεξαγωγής μαθημάτων και τα μέτρα που τηρούνταν για την διεξαγωγή των (ΦΕΚ 3707/Β, 2020).

Στις 4-11-2020, με την υπ' αριθμ. 149937/Ζ1 ορίστηκε η διανομή κατ' οίκον των συγγραμμάτων για τα Α.Ε.Ι. στους φοιτητές με ταχυμεταφορές που θα διευκόλυναν αυτή την απόφαση κατά τη διάρκεια του χειμερινού εξαμήνου του έτους 2020-2021 και ο τρόπος υποβολής δηλώσεων στο πληροφοριακό σύστημα «ΕΥΔΟΞΟΣ» (ΚΥΑ 149937/Ζ1, 2020).

Στις 13-01-2021, ανακοινώθηκαν τα εξής (ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, 2021) :

- Οι εξετάσεις του χειμερινού εξαμήνου του ακαδημαϊκού εξαμήνου 2020-2021 θα πραγματοποιούνταν μόνον με τη χρήση μεθόδων εξ αποστάσεως αξιολόγησης.
- Για τις παραδόσεις των πανεπιστημιακών συγγραμμάτων ίσχυαν οι υποδείξεις που δόθηκαν από του Υπουργείο Παιδείας, δηλαδή μέσω ταχυμεταφορών. Η εξεταστική περίοδος ορίστηκε μετά την 27η Ιανουαρίου 2021, εκτός αν μεμονωμένα τα τμήματα θεωρούσαν ότι μπορούσαν να αρχίσουν.
- Ο τρόπος διεξαγωγής μαθημάτων του εαρινού εξαμήνου δεν είχε οριστεί ακόμα τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Σύμφωνα με την ΚΥΑ (ΦΕΚ 4406/24-09-2021,τ. Β'), το πλαίσιο λειτουργίας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2021-2022, προέβλεπε τη διεξαγωγή κάθε μορφής εκπαιδευτικής διαδικασίας υποχρεωτικά δια ζώσης σε αίθουσες με τη μέγιστη δυνατή πληρότητα, με την υποχρεωτική προσκόμιση πιστοποιητικού εμβολιασμού ή πιστοποιητικού νόσησης ή κατάλληλου εργαστηριακού ελέγχου και χρήση μάσκας. Ωστόσο, κάθε είδους εκπαιδευτική, ερευνητική, διοικητική και άλλη λειτουργία διεξαγόταν κανονικά σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, τους ειδικότερους όρους που προβλέπονται στον Εσωτερικό Κανονισμό του εκάστοτε Πανεπιστημίου, σε συνδυασμό με τα ειδικότερα μέτρα αποφυγής διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 (ΚΥΑ 119847/ΓΔ6/- ΦΕΚ 4406/Β, 2021). Κάθε άτομο που εισερχόταν στις Πανεπιστημιούπολεις όφειλε να έχει το απαιτούμενο ανά περίπτωση πιστοποιητικό ή βεβαίωση που αποδείκνυε την πλήρωση στο πρόσωπό του, όπως προαναφέρθηκε και για τις ΑΣΤΕ.

2.3. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Εν μέσω της πανδημίας COVID-19, η ανθρωπότητα βρέθηκε αντιμέτωπη με πρωτόγνωρες συνθήκες εξαιτίας της ραγδαίας διασποράς της νόσου. Η διασπορά είχε αυξητικούς και ταυτόχρονα απειλητικούς ρυθμούς. Μια τέτοια πρωτόγνωρη κατάσταση, η οποία θεωρείται κίνδυνος και ταυτόχρονα απειλή για το κοινωνικό σύνολο, απαιτεί ορθή διαχείριση. Τον κυρίαρχο ρόλο για τη διαχείριση και τη λήψη αποφάσεων κατέχει η πολιτεία.

Η πρώτη απόφαση που πάρθηκε από την πολιτεία ήταν η προσωρινή αναστολή δράσης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αρχικά, ορίστηκε ως προσωρινή και μετέπειτα απεδείχθη ο μόνος τρόπος παρακολούθησης και διεξαγωγής της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αναστολή λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων αποτέλεσε μια καίρια απόφαση. Μείωσε τον κίνδυνο διασποράς με αποτέλεσμα να μειωθεί και η κινητικότητα των καθηγητών, των φοιτητών, των μαθητών, των γονέων και των κηδεμόνων. Η λύση στην κατάσταση αυτή ήταν η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ώστε να μη διακοπεί η εκπαιδευτική διαδικασία. *«Η εκπαιδευτική διαδικασία μετατράπηκε για πρώτη φορά στην ιστορία στη μεγαλύτερη διαδικτυακή εκπαιδευτική πρακτική»*, αναφέρει χαρακτηριστικά ο ερευνητής Wei Bao (Bao, 2020). Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δομών, σε σύντομο χρονικό διάστημα, χρειάστηκε να προσαρμοστεί στα νέα μέτρα που δόθηκαν από την πολιτεία.

Με τη δημιουργία και την ψήφιση νέων νόμων και με την τροποποίηση των ήδη υπαρχόντων, η πολιτεία πήρε δραστικά μέτρα για να αντιμετωπίσει την τρέχουσα κατάσταση. Η εφαρμογή των μέτρων από τις εκπαιδευτικές δομές έγινε άμεσα. Οι φορείς εναρμονίστηκαν στις υποδείξεις της πολιτείας για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, βλέποντας πως η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν μονόδρομος για την εκπαιδευτική κοινότητα.

Η τεχνολογία παρέχει τη δυνατότητα πρόσβασης και τη δημιουργία ποιότητας της εκπαίδευσης, δίνοντας μια ακόμη δυνατότητα, τη δυνατότητα της ευελιξίας. Η ευελιξία αυτή τίθεται στο ότι δεν υφίσταται χωροχρονικός εξαναγκασμός, δηλαδή ένας μαθητής και ένας καθηγητής μπορούν να βρίσκονται ο καθένας στον ιδιωτικό του χώρο και να μετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία. Δεν απαιτείται στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο καθηγητής και ο μαθητής ή οι μαθητές να βρίσκονται στον ίδιο χώρο για να κάνουν μάθημα.

Φυσικά, το γεγονός ότι η πολιτεία έδρασε με μεγάλη συνέπεια και γρήγορα δεν ωραιοποιεί την κατάσταση. Τα προβλήματα δεν απουσίαζαν. Οι καθηγητές ήρθαν αντιμέτωποι με νέα δρώμενα, που αρκετοί απ' αυτούς δεν ήταν εξοικειωμένοι και βάσει εγκυκλίου όφειλαν να προσαρμοστούν σε σύντομο χρονικό διάστημα στις νέες απαιτήσεις. Το Υπουργείο Παιδείας διοργάνωνε σεμινάρια και συνέδρια για να δώσει συμβουλές και οδηγίες για τη χρήση των πλατφορμών που κλήθηκαν να χρησιμοποιήσουν. Οι μαθητές και οι φοιτητές κλήθηκαν να προσαρμοστούν στις υποδείξεις των αρχών και να αποδεχτούν ότι η επαφή με τους καθηγητές και τους δασκάλους θα γινόταν μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε ηλεκτρονική τάξη. Ωστόσο, και οι δύο πλευρές, συμπεριλαμβανομένων και των γονέων, ήρθαν αντιμέτωποι με μια ακολουθία προβλημάτων, όπως ο οικογενειακός προγραμματισμός, η ψυχολογική επιβάρυνση, ο κοινωνικός αποκλεισμός και άλλα τέτοια συναφή αισθήματα. Οι αρμόδιοι φορείς του Υπουργείου Παιδείας επισήμαναν ότι ο σκοπός ήταν να μην αντικατασταθεί η εκπαιδευτική διαδικασία από δια ζώσης σε εξ αποστάσεως, αλλά να συνεχιστεί.

Ερχόμενοι στο σήμερα και διανύοντας δύο χρόνια με την νόσο του κορονοϊού COVID-19, με τις εκπαιδευτικές δομές ανοιχτές με νέα μέτρα δράσης και λειτουργίας, με την απαιτούμενη χρήση κανόνων και περιορισμών, αποτιμάται ότι ο στόχος επιτεύχθηκε. Η λειτουργία των εκπαιδευτικών δομών έγινε πραγματικότητα. Η ωριμότητα και η ορθότητα της πολιτείας, των εκπαιδευτικών, των γονέων και των μαθητών οδήγησε όχι σ' ένα βεβιασμένο άνοιγμα, αλλά σ' ένα άνοιγμα που ήταν εφικτό και ασφαλές για τη δημόσια υγεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

3.1.ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο τουρισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους πυλώνες της ελληνικής οικονομίας. Παρέχει στη χώρα μεγάλη οικονομική στήριξη και, μέσω της ανάπτυξής του, καθιστά την Ελλάδα μια χώρα με ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην ευρεία τουριστική αγορά. Η ποιότητα των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών οφείλει να εξελιχθεί και να βελτιωθεί για να συμβαδίζει με τα γενικότερα πλαίσια της τουριστικής αγοράς. Το ανθρώπινο δυναμικό και κατά κύριο λόγο το καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό που στελεχώνει τον τουριστικό κλάδο αποτελεί προτεραιότητα για την επίτευξη μιας τέτοιας εξέλιξης. Τα δυο τελευταία έτη, η εκπαίδευση όπως και πολλοί άλλοι τομείς πλήχθηκαν από την πανδημία του ιού COVID-19. Είναι σημαντική η προσέγγιση των αποτελεσμάτων της τουριστικής εκπαίδευσης μέσω της τηλεεκπαίδευσης και η χρήση τηλεεκπαίδευσης εν γένει στις Τουριστικές Σπουδές.

3.2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα έρευνα, με τη μορφή ερωτηματολογίου, απευθύνθηκε σε φοιτητές τμημάτων τουριστικών σπουδών των Πανεπιστημίων και των ΑΣΤΕ. Οι φοιτητές ερχόμενοι αντιμέτωποι με μια πρωτόγνωρη κατάσταση, λόγω του ιού COVID -19, αναγκάστηκαν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους εξ αποστάσεως, μέσω πλατφορμών. Αυτή η πρωτόγνωρη επαφή με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο σύνολό της άφησε ποικίλες γενικές εντυπώσεις με το πέρας της.

Η πορεία της έρευνας διεξάχθηκε ως εξής:

Αρχικά, δημιουργήθηκαν τα ερωτηματολόγια και αναρτήθηκαν στο Google Forms. Στη συνέχεια, κοινοποιήθηκε το link στους φοιτητές, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Έπειτα, συλλέχθηκαν οι απαντήσεις συλλογικά, αποκωδικοποιήθηκαν και οδήγησαν σε σαφή συμπεράσματα. Το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε από 150 άτομα. Η διενέργεια της έρευνας έγινε από τέλος Οκτωβρίου έως τέλος Δεκεμβρίου

του 2021. Οι φοιτητές που απάντησαν στην έρευνα ήταν ενήμεροι σχετικά με την ανωνυμία της έρευνας καθώς και τους σκοπούς του ερωτηματολογίου. Επίσης, ενημερώθηκαν ότι οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν για ερευνητικούς σκοπούς στα πλαίσια διεξαγωγής διπλωματικής εργασίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών. Οι ερωτήσεις είχαν τη μορφή ανοικτών και κλειστών ερωτήσεων, σε συνδυασμό με ερωτήσεις της κλίμακας αξιολόγησης Likert. Μέσω της παραπάνω διαδικασίας, συλλέχθηκαν 150 ερωτηματολόγια φοιτητών, τα οποία αποτελούν ένα επαρκές δείγμα για την έρευνα.

3.3. ΣΤΟΧΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο βασικός στόχος, μέσω των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν από τους φοιτητές των Πανεπιστημίων και των ΑΣΤΕ, ήταν να ερευνηθεί κατά πόσο υπήρξε αποτελεσματική η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και κατά πόσο θα μπορούσε εν γένει, ανεξαρτήτως πανδημίας, να υιοθετηθεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης, που θα συνδυάζει τη δια ζώσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, στις Τουριστικές Σπουδές. Παράλληλα, διερευνήθηκε κατά πόσο ανταπεξήλθαν στις απαιτούμενες ανάγκες οι Σχολές και τα μέλη του διδακτικού προσωπικού.

3.4. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από 19 ερωτήσεις. Οι πρώτες τρεις ερωτήσεις αφορούν σε δημογραφικά στοιχεία, καθώς και το Ίδρυμα εκπαίδευσης που φοιτούν οι ερωτηθέντες, εκ των οποίων επέλεξαν μια απάντηση της αρεσκείας τους. Οι επόμενες δυο ερωτήσεις αναφέρονταν στο αν πιστεύουν στην ύπαρξη ή όχι του ιού COVID-19 και στο αν έχουν εμβολιαστεί ή όχι. Στη συνέχεια, οι ερωτώμενοι απαντούν στο κατά πόσο είναι εξοικειωμένοι με τις διαδικτυακές υπηρεσίες και πως έκριναν τη μετάβαση από τη δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι επόμενες ερωτήσεις αφορούν στην ανταπόκριση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, την ανταπόκριση της πολιτείας, μέσω του Υπουργείου Παιδείας, τα τυχόν προβλήματα που

αντιμετωπίστηκαν, τις πλατφόρμες που χρησιμοποιήθηκαν, την εξοικείωση των καθηγητών και τα προβλήματα που προέκυψαν στην υλοποίηση της πρακτικής άσκησης. Οι επόμενες ερωτήσεις, σχετίζονται με τη λειτουργία και αποτελεσματικότητα ενός Υβριδικού Συστήματος στις Τουριστικές Σπουδές. Τέλος, με τις τρεις τελευταίες ερωτήσεις εκτιμάται η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο σύνολό της, η γενικότερη εντύπωση που δόθηκε και ο βαθμός δυσκολίας όσον αφορά στη μετάβαση από τη δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

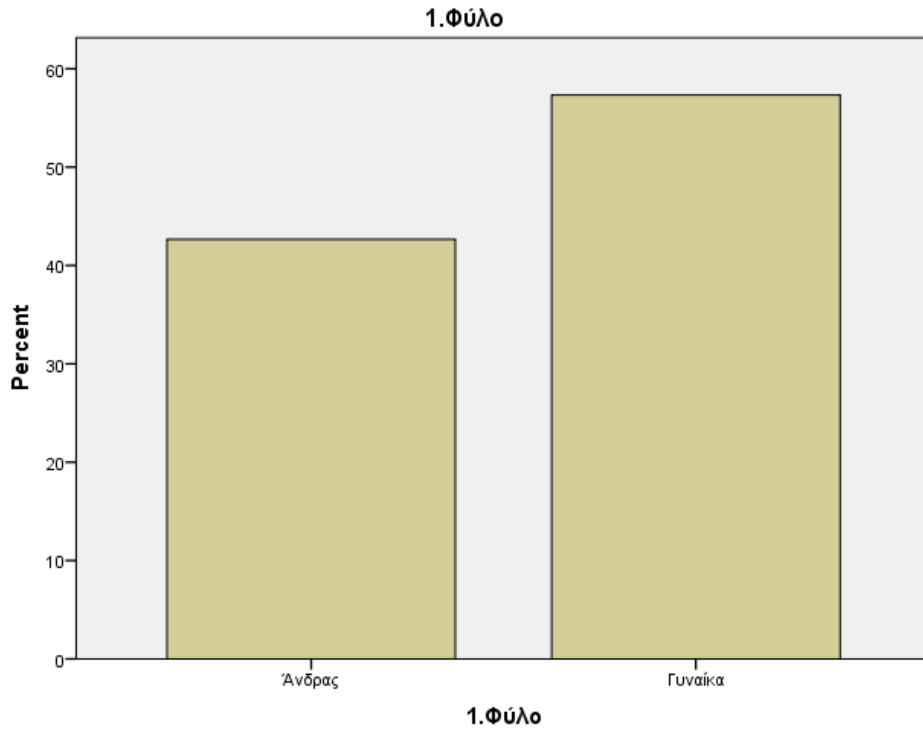
3.5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ

Φύλο

Το 57,3% των ερωτηθέντων που συμμετείχε στην έρευνα ήταν γυναίκες και το υπόλοιπο 42,7% ήταν άνδρες.

1.Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Άνδρας	64	42,7	42,7	42,7
Γυναίκα	86	57,3	57,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

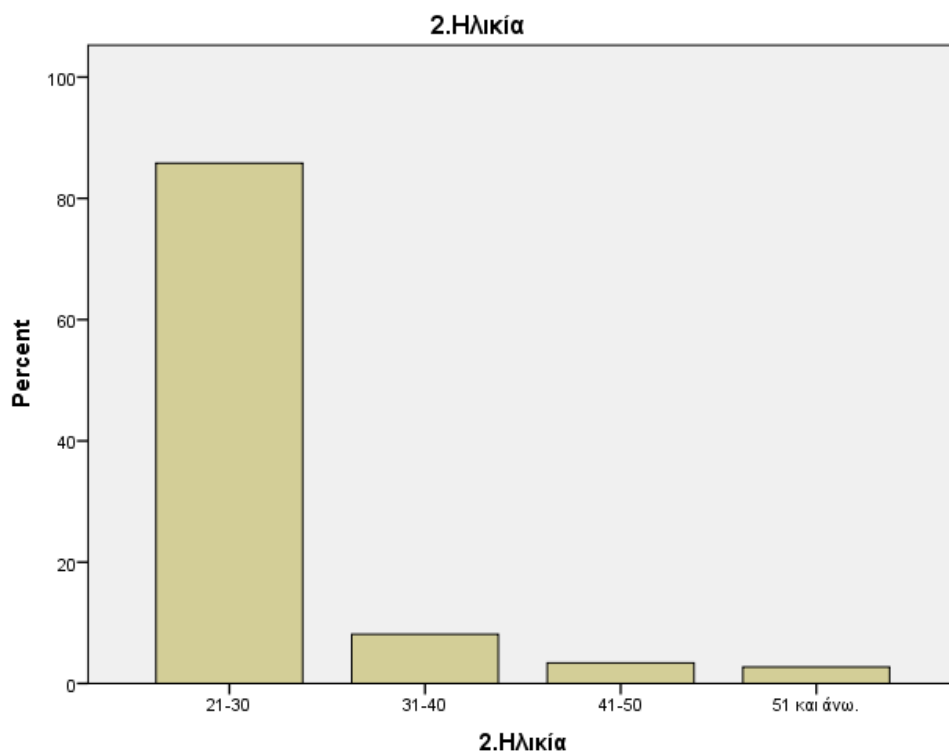

Ηλικία

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων ήταν ηλικίας από 21-30 ετών και το υπόλοιπο 14,2% (αθροιστικά) ήταν άνω των 30 ετών.

2.Ηλικία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	21-30	127	84,7	85,8	85,8
	31-40	12	8,0	8,1	93,9
	41-50	5	3,3	3,4	97,3
	51 και άνω.	4	2,7	2,7	100,0
	Total	148	98,7	100,0	
Missing	System	2	1,3		
Total		150	100,0		

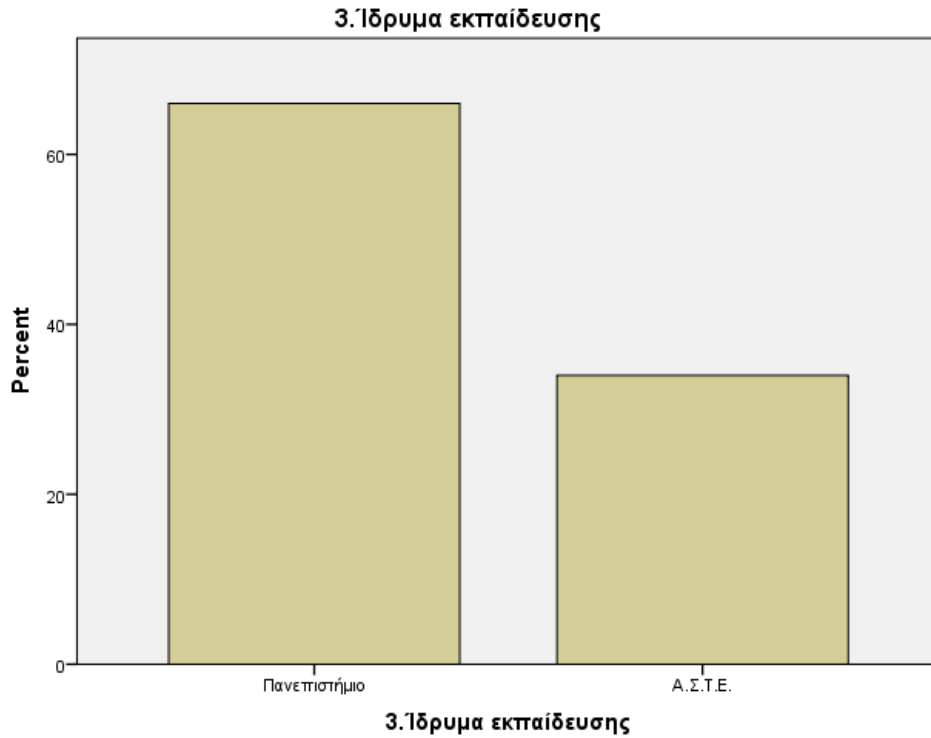

Ίδρυμα εκπαίδευσης

Το 66% των ερωτηθέντων φοιτά στο Πανεπιστήμιο και το υπόλοιπο 34% στις ΑΣΤΕ.

3. Ίδρυμα εκπαίδευσης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πανεπιστήμιο	99	66,0	66,0	66,0
ΑΣΤΕ	51	34,0	34,0	100,0
Total	150	100,0	100,0	

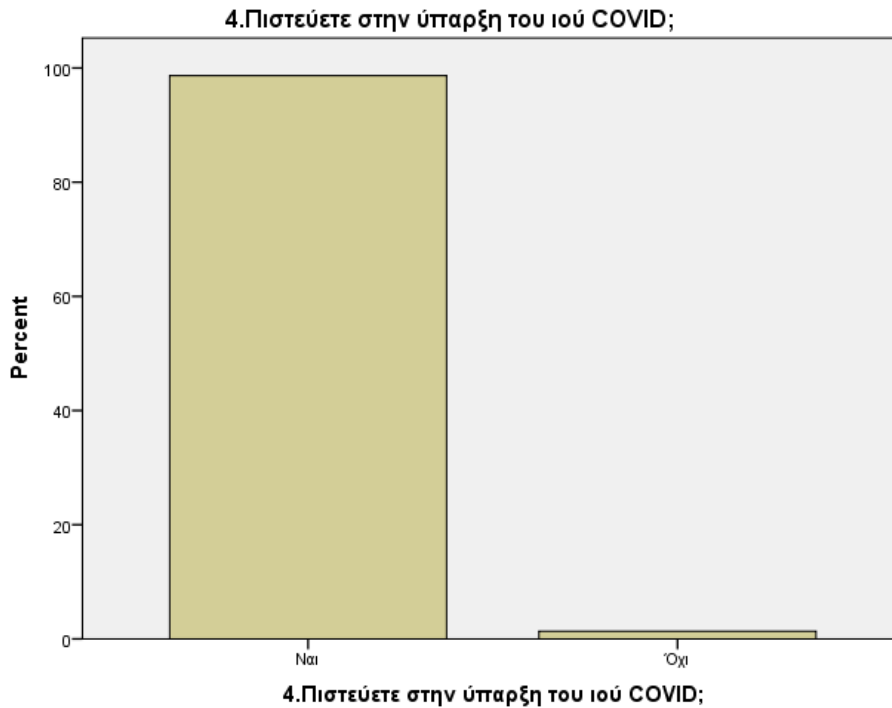

Ερώτηση 4

Το 98,7% των ερωτηθέντων πιστεύει στην ύπαρξη του ιού COVID, ενώ μόλις το 1,3% απάντησε αρνητικά.

4. Πιστεύετε στην ύπαρξη του ιού COVID;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	147	98,0	98,7	98,7
	Όχι	2	1,3	1,3	100,0
	Total	149	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		150	100,0		

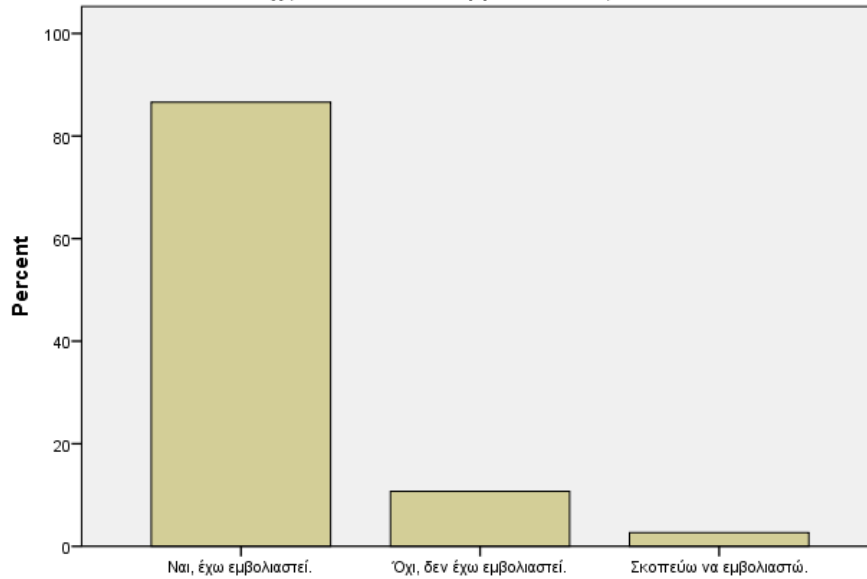
Ερώτηση 5

Το 86,6% των ερωτηθέντων έχει εμβολιαστεί τουλάχιστον με μια εκ των δόσεων του εμβολίου για τον COVID, ενώ το 10,7% δεν έχει εμβολιαστεί, εκ του οποίου το 2,7% όμως σκοπεύει να εμβολιαστεί.

5. Έχετε λάβει μια, τουλάχιστον, εκ των δόσεων του εμβολίου για τον COVID; Αν όχι, σκοπεύετε να εμβολιαστείτε;*

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι, έχω εμβολιαστεί.	129	86,0	86,6	86,6
	Όχι, δεν έχω εμβολιαστεί.	16	10,7	10,7	97,3
	Σκοπεύω να εμβολιαστώ.	4	2,7	2,7	100,0
	Total	149	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		150	100,0		

5. Έχετε λάβει μια, τουλάχιστον, εκ των δόσεων του εμβολίου για τον COVID; Αν όχι, σκοπεύετε να εμβολιαστείτε;*

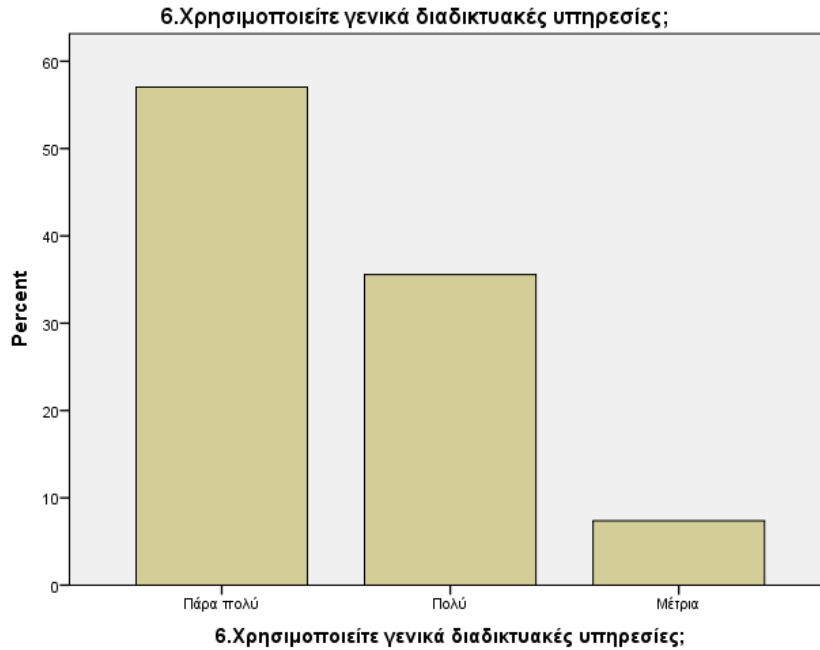
5. Έχετε λάβει μια, τουλάχιστον, εκ των δόσεων του εμβολίου για τον COVID; Αν όχι, σκοπεύετε να εμβολιαστείτε;*

Ερώτηση 6

Το 57% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι χρησιμοποιεί σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό γενικά διαδικτυακές υπηρεσίες, το 35,6% σε πολύ μεγάλο βαθμό και το υπόλοιπο 7,4% σε μέτριο βαθμό.

6. Χρησιμοποιείτε γενικά διαδικτυακές υπηρεσίες;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πάρα πολύ	85	56,7	57,0	57,0
Πολύ	53	35,3	35,6	92,6
Μέτρια	11	7,3	7,4	100,0
Total	149	99,3	100,0	
Missing System	1	,7		
Total	150	100,0		

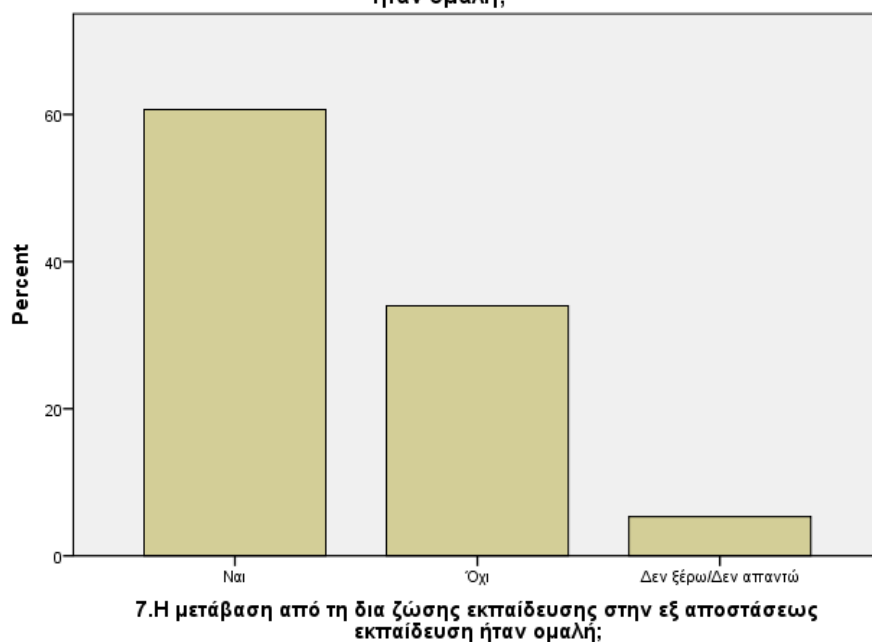
Ερώτηση 7

Το 60,7% των ερωτηθέντων δήλωσε πως η μετάβαση από τη δια ζώσης εκπαίδευση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ομαλή, το 34% δήλωσε πως δεν ήταν ομαλή και το υπόλοιπο 5,3% δεν απάντησε ή δε γνώριζε την απάντηση στην ερώτηση.

7.Η μετάβαση από τη δια ζώσης εκπαίδευσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ομαλή;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	91	60,7	60,7	60,7
Όχι	51	34,0	34,0	94,7
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	8	5,3	5,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

7. Η μετάβαση από τη δια ζώσης εκπαίδευσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ομαλή;

Ερώτηση 8

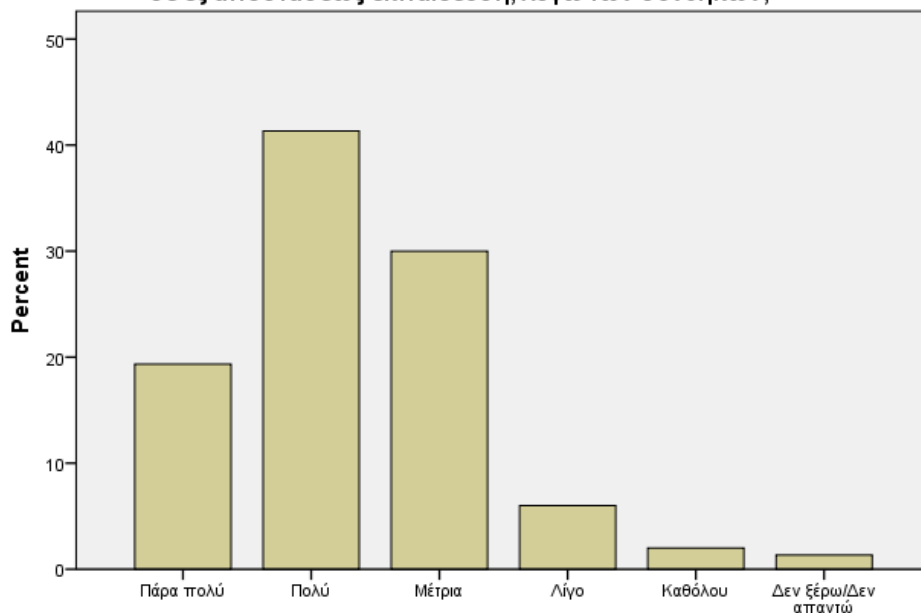
Το 60,6% (αθροιστικά) των ερωτηθέντων συμφώνησε με την άποψη ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίθηκαν άμεσα στη μετάβαση σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, σε πάρα πολύ έως πολύ μεγάλο βαθμό, το 30% σε μέτριο βαθμό, το 6% σε λίγο βαθμό και το 2% δήλωσε πως τα εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν ανταποκρίθηκαν καθόλου άμεσα στη μετάβαση σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

8. Πιστεύετε ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίθηκαν άμεσα στη μετάβαση σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω των συνθηκών;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πάρα πολύ	29	19,3	19,3	19,3
Πολύ	62	41,3	41,3	60,7

Μέτρια	45	30,0	30,0	90,7
Λίγο	9	6,0	6,0	96,7
Καθόλου	3	2,0	2,0	98,7
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	2	1,3	1,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

8.Πιστεύετε ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίθηκαν άμεσα στη μετάβαση σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω των συνθηκών;*

8.Πιστεύετε ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίθηκαν άμεσα στη μετάβαση σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω των συνθηκών;*

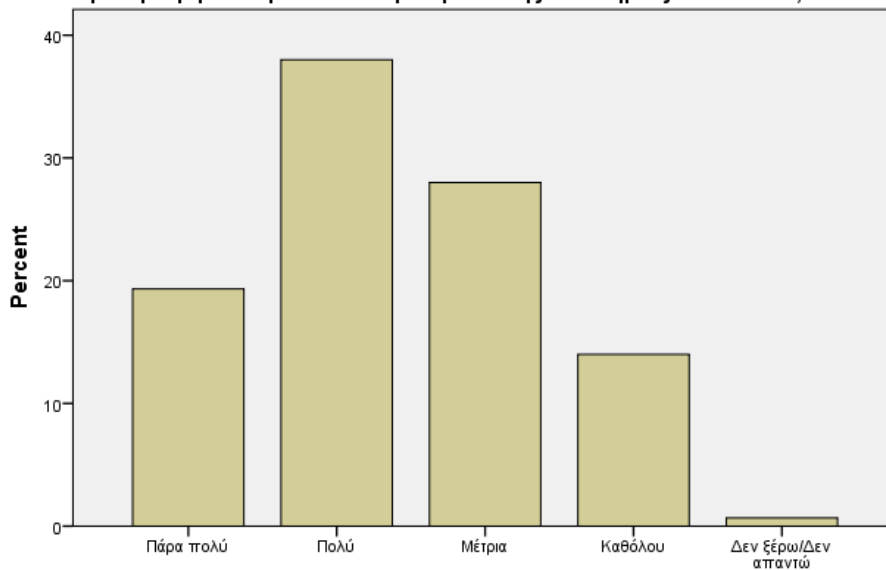
Ερώτηση 9

Το 57,3% (αθροιστικά) των ερωτηθέντων συμφώνησε με την άποψη ότι η πολιτεία (μέσω του Υ.Π.) διαχειρίστηκε σωστά την εκπαίδευση με την εμφάνιση και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID, σε πάρα πολύ έως πολύ μεγάλο βαθμό, το 28% σε μέτριο βαθμό και το 14% δήλωσε πως ότι η πολιτεία (μέσω του Υ.Π.) δε διαχειρίστηκε καθόλου σωστά την εκπαίδευση με την εμφάνιση και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID.

9.Πιστεύετε ότι η πολιτεία (μέσω του Υ.Π.) διαχειρίστηκε σωστά την εκπαίδευση με την εμφάνιση και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πάρα πολύ	29	19,3	19,3	19,3
Πολύ	57	38,0	38,0	57,3
Μέτρια	42	28,0	28,0	85,3
Καθόλου	21	14,0	14,0	99,3
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	1	,7	,7	100,0
Total	150	100,0	100,0	

9.Πιστεύετε ότι η πολιτεία (μέσω του Υ.Π.) διαχειρίστηκε σωστά την εκπαίδευση με την εμφάνιση και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID;

9.Πιστεύετε ότι η πολιτεία (μέσω του Υ.Π.) διαχειρίστηκε σωστά την εκπαίδευση με την εμφάνιση και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID;

Ερώτηση 10

Το 44,7% των ερωτηθέντων δήλωσε πως το κυριότερο πρόβλημα που αντιμετώπισε στην εξ αποστάσεως ψηφιακή εκπαίδευση ήταν η κακή σύνδεση, το 17,3% είχε

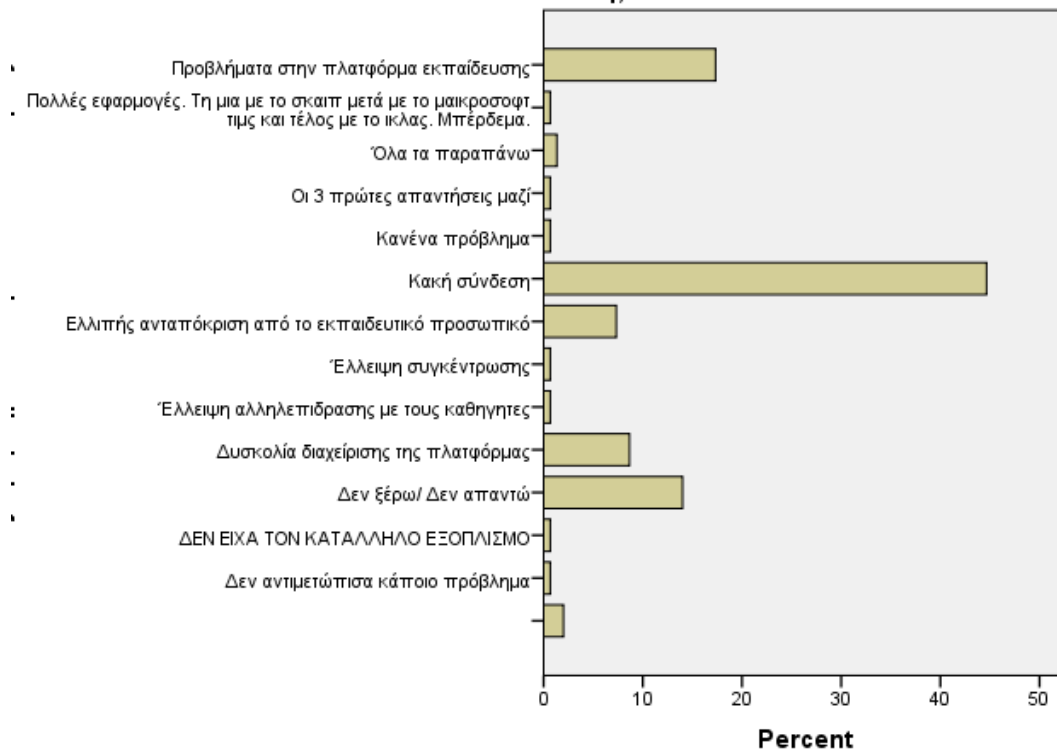
προβλήματα με την πλατφόρμα εκπαίδευσης, το 8,7% είχε δυσκολία διαχείρισης της πλατφόρμας και το 7,3% είχε ελλιπή ανταπόκριση από το εκπαιδευτικό προσωπικό.

10. Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εξ αποστάσεως ψηφιακή εκπαίδευση;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	3	2,0	2,0	2,0
Δεν αντιμετωπίσα κάποιο πρόβλημα	1	,7	,7	2,7
ΔΕΝ ΕΙΧΑ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ	1	,7	,7	3,3
Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	21	14,0	14,0	17,3
Δυσκολία διαχείρισης της πλατφόρμας	13	8,7	8,7	26,0
Έλλειψη αλληλεπίδρασης με τους καθηγητές	1	,7	,7	26,7
Έλλειψη συγκέντρωσης	1	,7	,7	27,3
Ελλιπής ανταπόκριση από το εκπαιδευτικό προσωπικό	11	7,3	7,3	34,7
Κακή σύνδεση	67	44,7	44,7	79,3
Κανένα πρόβλημα	1	,7	,7	80,0
Οι 3 πρώτες απαντήσεις μαζί	1	,7	,7	80,7
Όλα τα παραπάνω	2	1,3	1,3	82,0

Πολλές εφαρμογές. Τη μια με το σκaiπ μετά με το Microsoft Teams και τέλος με το e-class. Μπέρδεμα	1	,7	,7	82,7
Προβλήματα στην πλατφόρμα εκπαίδευσης	26	17,3	17,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

10.Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εξ αποστάσεως ψηφιακή εκπαίδευση;

Ερώτηση 11

Το 77,3% των ερωτηθέντων χρησιμοποίησε την πλατφόρμα Microsoft Teams, το 10,7% την πλατφόρμα Webex και άλλο ένα 10,7% τη πλατφόρμα Zoom.

11. Ποια πλατφόρμα χρησιμοποιήθηκε από τη Σχολή σας;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Microsoft Teams	116	77,3	77,3	77,3
Webex	16	10,7	10,7	88,0
Zoom	16	10,7	10,7	98,7
Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ	2	1,3	1,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

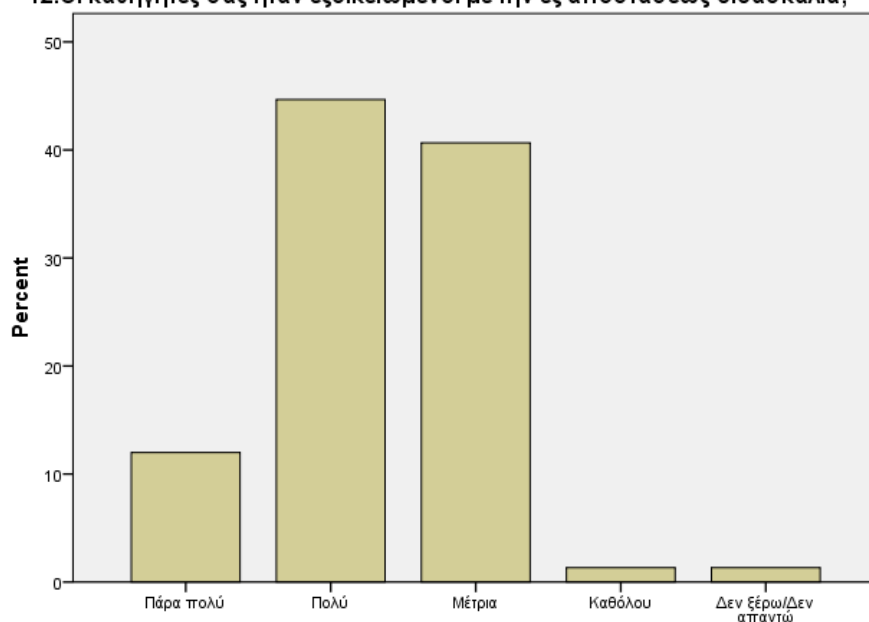
Ερώτηση 12

Το 56,7% (αθροιστικά) των ερωτηθέντων συμφώνησε με την άποψη σε πάρα πολύ έως πολύ μεγάλο βαθμό ότι οι καθηγητές τους ήταν εξοικειωμένοι με την εξ αποστάσεως διδασκαλία και το 40,7% σε μέτριο βαθμό.

12. Οι καθηγητές σας ήταν εξοικειωμένοι με την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Πάρα πολύ	18	12,0	12,0	12,0
Πολύ	67	44,7	44,7	56,7
Μέτρια	61	40,7	40,7	97,3
Καθόλου	2	1,3	1,3	98,7
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	2	1,3	1,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

12.Οι καθηγητές σας ήταν εξοικειωμένοι με την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

12.Οι καθηγητές σας ήταν εξοικειωμένοι με την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Ερώτηση 13

Το 46,3% των ερωτηθέντων δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση στην συγκεκριμένη ερώτηση. Το 18,1% των ερωτηθέντων δήλωσε πως αντιμετώπισε προβλήματα με την πρακτική του άσκηση σε μέτριο βαθμό, το 13,4% σε λίγο βαθμό, το 12,1% δεν αντιμετώπισε κανένα πρόβλημα ενώ το 6,7% δήλωσε πως αντιμετώπισε σε πολύ μεγάλο βαθμό προβλήματα με την πρακτική άσκηση και το 3,4% σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό.

13. Αντιμετωπίσατε προβλήματα με την πρακτική άσκηση;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Καθόλου	18	12,0	12,1	12,1
	Λίγο	20	13,3	13,4	25,5
	Μέτρια	27	18,0	18,1	43,6
	Πολύ	10	6,7	6,7	50,3
	Πλήρως	5	3,3	3,4	53,7
	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	69	46,0	46,3	100,0
	Total	149	99,3	100,0	
Missing	System	1	,7		
Total		150	100,0		

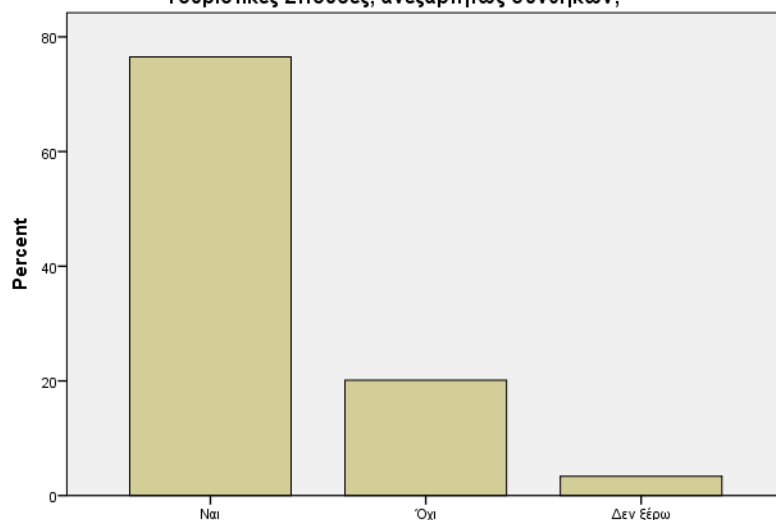
Ερώτηση 14

Το 76,5% των ερωτηθέντων δήλωσε πως πρέπει να εφαρμοστεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης (συνδυασμός εξ αποστάσεως και δια ζώσης) στις Τουριστικές Σπουδές, ανεξαρτήτως συνθηκών, το 20,1% διαφώνησε και το υπόλοιπο 3,4% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση στην ερώτηση.

14.Πιστεύετε ότι πρέπει να εφαρμοστεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης στις Τουριστικές Σπουδές, ανεξαρτήτως συνθηκών;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	114	76,0	76,5	76,5
Όχι	30	20,0	20,1	96,6
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	5	3,3	3,4	100,0
Total	149	99,3	100,0	
Missing System	1	,7		
Total	150	100,0		

14. Πιστεύετε ότι πρέπει να εφαρμοστεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης στις Τουριστικές Σπουδές, ανεξαρτήτως συνθηκών;

14. Πιστεύετε ότι πρέπει να εφαρμοστεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης στις Τουριστικές Σπουδές, ανεξαρτήτως συνθηκών;

Ερώτηση 15

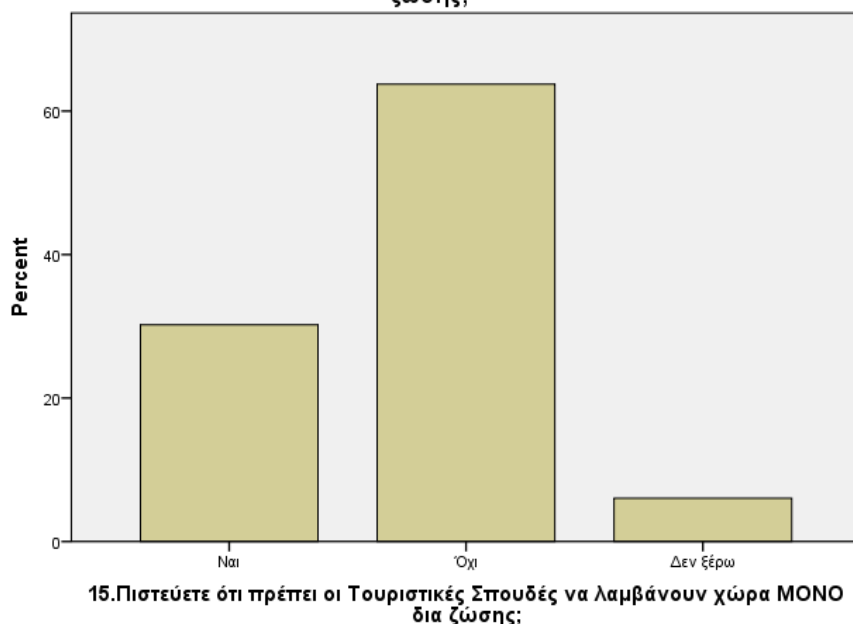
Το 63,8% των ερωτηθέντων δεν πιστεύει πως οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα μόνο δια ζώσης, αντίθετα, το 30,2% πιστεύει πως οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα μόνο δια ζώσης και το υπόλοιπο 6% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση στην ερώτηση.

15. Πιστεύετε ότι πρέπει οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα ΜΟΝΟ δια ζώσης;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	45	30,0	30,2	30,2
	Όχι	95	63,3	63,8	94,0
	Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	9	6,0	6,0	100,0
	Total	149	99,3	100,0	

Missing System	1	,7	
Total	150	100,0	

15. Πιστεύετε ότι πρέπει οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα ΜΟΝΟ δια ζώσης;

Ερώτηση 16

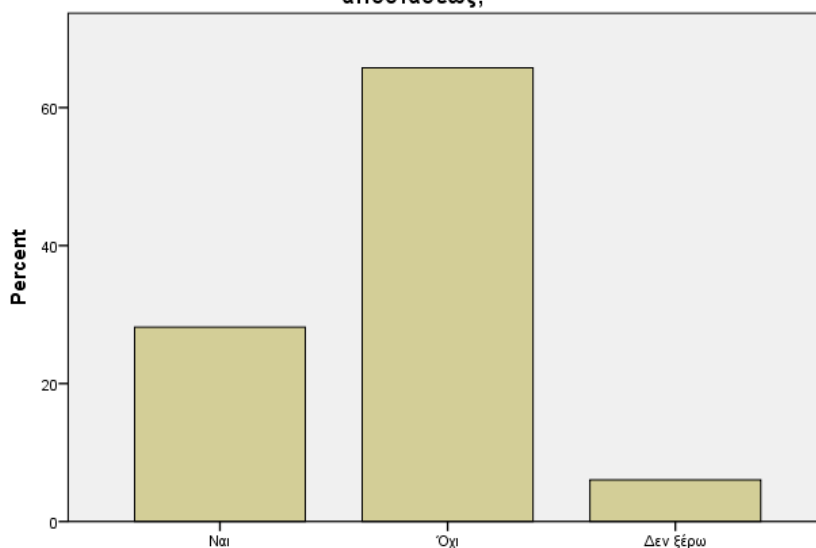
Το 65,8% των ερωτηθέντων δεν πιστεύει πως οι Τουριστικές Σπουδές πρέπει να λαμβάνουν χώρα μόνο εξ αποστάσεως, αντίθετα, το 28,2% πιστεύει πως οι Τουριστικές Σπουδές πρέπει να λαμβάνουν χώρα μόνο εξ αποστάσεως και το υπόλοιπο 6% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση στην ερώτηση.

16. Πιστεύετε ότι πρέπει οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα ΜΟΝΟ εξ αποστάσεως;

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	42	28,0	28,2	28,2
	Όχι	98	65,3	65,8	94,0

Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	9	6,0	6,0	100,0
Total	149	99,3	100,0	
Missing System	1	,7		
Total	150	100,0		

16. Πιστεύετε ότι πρέπει οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα ΜΟΝΟ εξ αποστάσεως;

16. Πιστεύετε ότι πρέπει οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα ΜΟΝΟ εξ αποστάσεως;

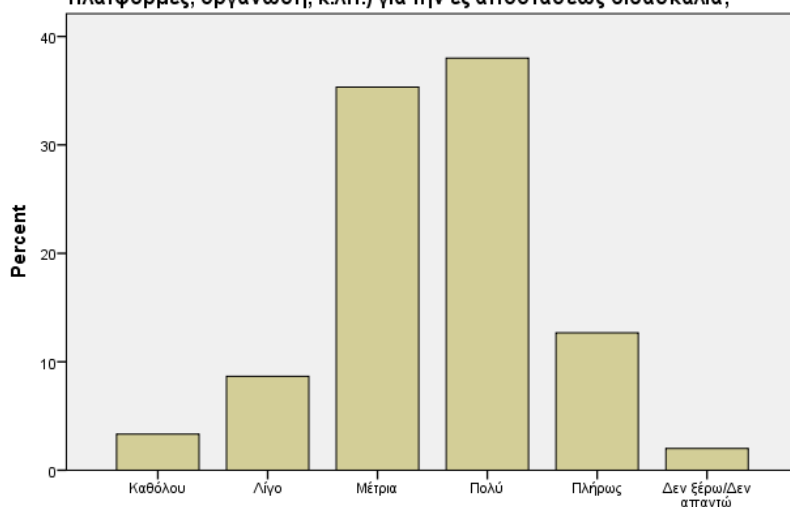
Ερώτηση 17

Το 38% των ερωτηθέντων δήλωσε πως ήταν πολύ ικανοποιημένο με τη διαδικασία στο σύνολό της (σχολή, καθηγητές, πλατφόρμες, οργάνωση, κ.λπ.) για την εξ αποστάσεως διδασκαλία, το 35,3% ήταν μέτρια ικανοποιημένο, το 12,7% ήταν πλήρως ικανοποιημένο, το 8,7% ήταν λίγο ικανοποιημένο, το 3,3% δεν ήταν καθόλου ικανοποιημένο και το υπόλοιπο 2% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση στην ερώτηση.

17. Θεωρείτε ικανοποιητική τη διαδικασία στο σύνολό της (σχολή, καθηγητές, πλατφόρμες, οργάνωση, κ.λπ.) για την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Καθόλου	5	3,3	3,3	3,3
Λίγο	13	8,7	8,7	12,0
Μέτρια	53	35,3	35,3	47,3
Πολύ	57	38,0	38,0	85,3
Πλήρως	19	12,7	12,7	98,0
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	3	2,0	2,0	100,0
Total	150	100,0	100,0	

17.Θεωρείτε ικανοποιητική τη διαδικασία στο σύνολό της (σχολή, καθηγητές, πλατφόρμες, οργάνωση, κ.λπ.) για την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

17.Θεωρείτε ικανοποιητική τη διαδικασία στο σύνολό της (σχολή, καθηγητές, πλατφόρμες, οργάνωση, κ.λπ.) για την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

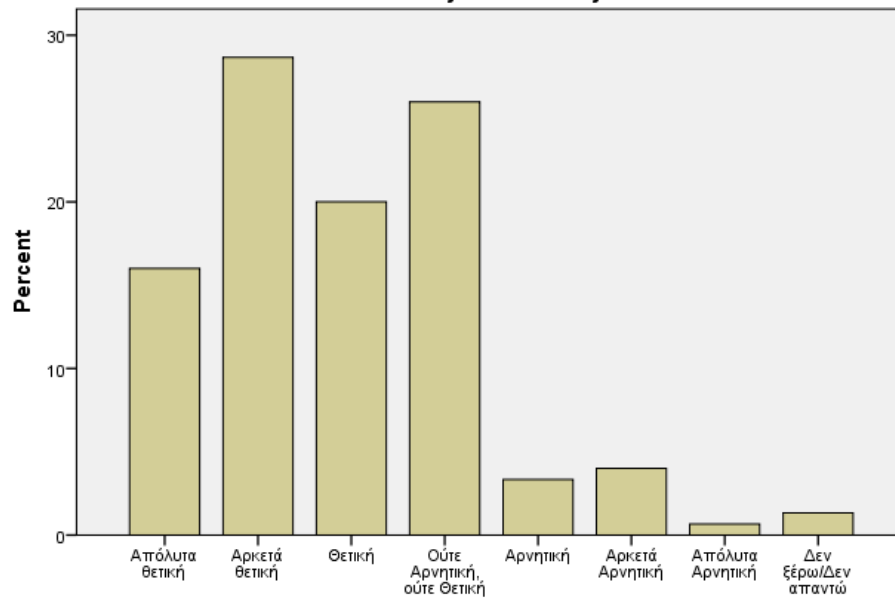
Ερώτηση 18

Το 28,7% των ερωτηθέντων δήλωσε πως η γενικότερη εντύπωση που του δημιουργήθηκε στο πέρας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ήταν αρκετά θετική, το 26% ούτε αρνητική αλλά ούτε και θετική, το 20% αρκετά θετική, το 16% απόλυτα θετική ενώ το υπόλοιπο 7,3% (αθροιστικά) δήλωσε πως η γενικότερη εντύπωση που του δημιουργήθηκε στο πέρας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ήταν αρνητική έως αρκετά αρνητική. Το υπόλοιπο 1,3% δεν απάντησε ή δεν γνώριζε την απάντηση στην ερώτηση.

18.Ποια ήταν η γενικότερη εντύπωση που σας δημιουργήθηκε στο πέρας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Απόλυτα θετική	24	16,0	16,0	16,0
Αρκετά θετική	43	28,7	28,7	44,7
Θετική	30	20,0	20,0	64,7
Ούτε Αρνητική, ούτε Θετική	39	26,0	26,0	90,7
Αρνητική	5	3,3	3,3	94,0
Αρκετά Αρνητική	6	4,0	4,0	98,0
Απόλυτα Αρνητική	1	,7	,7	98,7
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	2	1,3	1,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

18. Ποια ήταν η γενικότερη εντύπωση που σας δημιουργήθηκε στο πέρας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας

18. Ποια ήταν η γενικότερη εντύπωση που σας δημιουργήθηκε στο πέρας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας

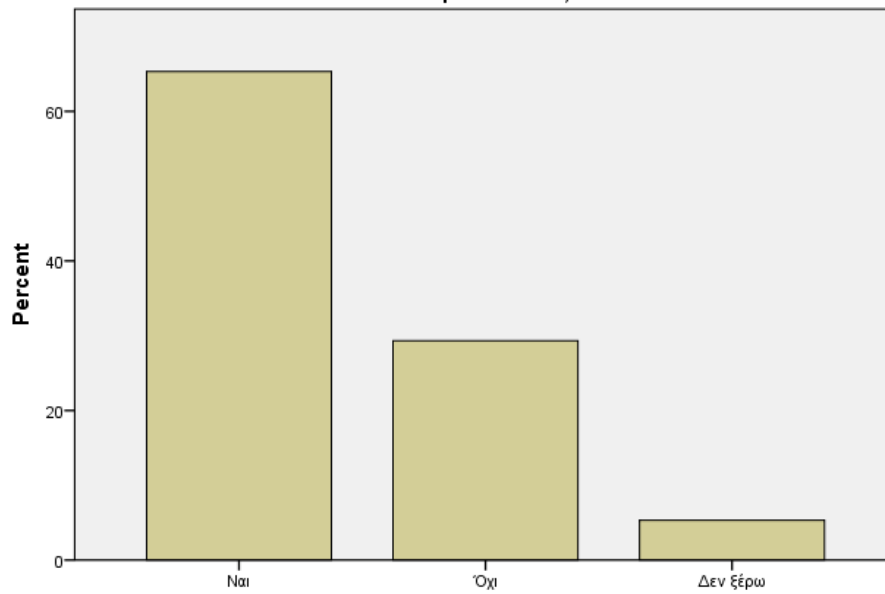
Ερώτηση 19

Το 65,3% των ερωτηθέντων πιστεύει πως θα υπάρξει δυσκολία στην επαναφορά στη δια ζώσης εκπαίδευση στο 100% ενώ το 29,3% δεν πιστεύει πως θα υπάρξει δυσκολία στην επαναφορά στη δια ζώσης εκπαίδευση στο 100%.

19. Πιστεύετε ότι θα υπάρξει δυσκολία στην επαναφορά στη δια ζώσης εκπαίδευση στο 100%;

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	98	65,3	65,3	65,3
Όχι	44	29,3	29,3	94,7
Δεν ξέρω/Δεν απαντώ	8	5,3	5,3	100,0
Total	150	100,0	100,0	

19.Πιστεύετε ότι θα υπάρξει δυσκολία στην επαναφορά στη δια ζώσης εκπαίδευση στο 100%;*

19.Πιστεύετε ότι θα υπάρξει δυσκολία στην επαναφορά στη δια ζώσης εκπαίδευση στο 100%;*

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ο τουρισμός αποτελούσε και αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της οικονομίας της Ελλάδας. Συμβάλλει σημαντικά στην αύξηση του ΑΕΠ και λειτουργεί ως ένας καθοριστικός παράγοντας ανάπτυξης. Η στήριξη και η ενίσχυσή του αποτελεί μια αδήριτη ανάγκη, η οποία θα αποδώσει γόνιμους καρπούς, δημιουργώντας ένα ευοίωνο μέλλον για την Ελλάδα. Η βάση όλων αυτών των μελλοντικών στόχων και σχεδίων είναι η εκπαίδευση. Η τουριστική εκπαίδευση αποτελεί το «όπλο» που θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων. Η διαρκώς ενημερωμένη εκπαίδευση, ούσα στο επίκεντρο των τουριστικών δρωμένων, δημιουργεί επαγγελματίες με υψηλές δυνατότητες.

Με την εμφάνιση της πανδημίας δημιουργήθηκε μια πρωτόγνωρη κατάσταση, η οποία επηρέασε όλες τις εκφάνσεις της ζωής των ανθρώπων. Ένας τομέας που πλήχθηκε και δεν εξαιρέθηκε ήταν η εκπαίδευση. Η τεχνολογία έχοντας μπει ενεργά σε πολλούς τομείς της ζωής των ανθρώπων έδωσε λύση στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η εκπαίδευση εκτοπίστηκε από την καθιερωμένη αίθουσα και μεταφέρθηκε σε ψηφιακή. Μετατράπηκε δηλαδή σε ηλεκτρονική εκπαίδευση. Η ηλεκτρονική εκπαίδευση αποτέλεσε μια πρωτόγνωρη κατάσταση για τους μαθητές, τους καθηγητές, τους φοιτητές, αλλά και τους γονείς. Το κοινό τους μέλημα ήταν να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία και οι ίδιοι να εναρμονιστούν με τη νέα κατάσταση.

Η παρούσα έρευνα παρουσιάζει και προσεγγίζει τον τρόπο που εξέλαβαν οι σπουδαστές των Τουριστικών Σχολών, των ΑΕΙ και των ΑΣΤΕ, την δράση της τηλεεκπαίδευσης. Η τηλεεκπαίδευση, για όλες τις εκπαιδευτικές δομές ομοίως και για τις ΑΣΤΕ και τα ΑΕΙ, αποτέλεσε τον μοναδικό τρόπο για την λειτουργία τους. Εν μέσω της πανδημίας COVID-19, φοιτητές και καθηγητές ήρθαν αντιμέτωποι με καινούριες εκπαιδευτικές διαδικασίες, οι οποίες όπως αποδείχθηκε ολοκληρώθηκαν με επιτυχία. Η γενική εικόνα που αποκομίστηκε από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση άφησε θετικά αισθήματα. Μετατόπισε το μάθημα από την αίθουσα στην διαδικτυακή αίθουσα, δίνοντας μια διαφορετική διάσταση της εκπαίδευσης και δείχνοντας πως σε μια δύσκολη κατάσταση, με περιορισμούς μετακινήσεων, η εκπαίδευση δρούσε στην κανονικότητά της.

Βάσει της έρευνας που διεξάχθηκε, μέσω ερωτηματολογίων, αναδείχθηκε ότι το μεγαλύτερο μέρος υποστήριξε την εφαρμογή υβριδικού συστήματος εκπαίδευσης στις Τουριστικές Σπουδές. Η άποψη αυτή ήταν αποδεκτή από το ευρύ κοινό, δείχνοντας πως παρά τις αρχικές δυσκολίες προσαρμογής η τηλεεκπαίδευση έδρασε αποτελεσματικά. Επιπλέον, αποδείχθηκε ότι οι φοιτητές δεν πιστεύουν ότι η εκπαίδευση στις Τουριστικές Σπουδές μπορεί να γίνει μόνο δια ζώσης ή μόνο εξ αποστάσεως, επιλέγοντας περισσότερο τον έναν από τον άλλον τρόπο.

Οι απαντήσεις που δόθηκαν από τους σπουδαστές στο σύνολό τους ενισχύουν τη δυνατότητα ύπαρξης ενός υβριδικού συστήματος στις Τουριστικές Σπουδές. Η άποψη αυτή δείχνει ότι η ύπαρξη υβριδικού συστήματος δρα θετικά και αποτελεσματικά. Η μελέτη για το πώς θα μπορούσε μελλοντικά να εφαρμοστεί ο συνδυασμός εξ αποστάσεως και δια ζώσης εκπαίδευσης αποτελεί μια ενδιαφέρουσα πρόταση για μελλοντική μελέτη. Το υβριδικό σύστημα χαρακτηρίζεται από καινοτομία και ευελιξία, δημιουργώντας πολλές ευκολίες και δυνατότητες για τους σπουδαστές. Ωστόσο, καλό θα ήταν να μη δημιουργηθεί χάσμα και αποκλεισμός στο εκπαιδευτικό κοινό, αλλά να αποτελέσει έναν ακόμη τρόπο επικοινωνιακής επικοινωνίας.

Η τηλεεκπαίδευση αποτέλεσε ένα μέσο που εμφανίστηκε ως «σωτήρας» για την εκπαιδευτική κοινότητα, διότι αν δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα η εκπαιδευτική διαδικασία θα είχε διακοπεί για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό που αποτελεί βασικό μέλημα και προτεραιότητα είναι, μέσω της χρήσης της τηλεεκπαίδευσης να μη δημιουργηθεί απόσταση ανάμεσα στο εκπαιδευτικό και φοιτητικό κοινό. Στην περίπτωση της πανδημίας, με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και την ανταπόκριση των φοιτητών και των εκπαιδευτικών, το χάσμα περιορίστηκε και η επικοινωνία ήταν αποτελεσματική. Τόσο η Πολιτεία, όσο και μεμονωμένα οι Πανεπιστημιακές δομές συνέχισαν το ακαδημαϊκό τους έργο, χωρίς να υπάρξει αποχή από την εκπαιδευτική δραστηριότητα.

Η εφαρμογή της τηλεεκπαίδευσης στις Τουριστικές Σπουδές χαρακτηρίζεται από θετικά και αρνητικά στοιχεία. Αρχικά, η τηλεεκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στον σπουδαστή να βρίσκεται σε αίθουσα, καθώς η ψηφιακή αίθουσα μοιάζει και έχει τα χαρακτηριστικά της «κανονικής» αίθουσας (όπως διεξαγωγή διαλέξεων, δυνατότητα επίλυσης ερωτήσεων και αποριών, κ.λπ.). Οπότε, προσομοιάζει με αίθουσα, αλλά με περισσότερες ανέσεις, αφού οι συμμετέχοντες βρίσκονται σπίτι τους ή όπου αλλού

επιθυμούν, χωρίς αυτό να αποτελεί πρόβλημα. Επιπλέον, συμβάλλει στην εξοικονόμηση χρόνου και δίνει τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης σε πηγές, ιστοσελίδες, αρχεία χρήσιμα ως προς τη διεξαγωγή των μαθημάτων, καθώς και στις ψηφιακές βιβλιοθήκες.

Ωστόσο, τα αρνητικά δεν απουσιάζουν. Οι καθηγητές για να μετέχουν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση οφείλουν να έχουν γνώσεις και εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες. Απαραίτητη καθίσταται η δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο. Ένα βασικό πρόβλημα είναι η πρακτική άσκηση. Η πρακτική άσκηση, όπως για παράδειγμα στη περίπτωση των ΑΣΤΕ που γίνεται σε ξενοδοχείο ή σε όμοιου τύπου δομές, αντιμετωπίζει δυσκολίες ως προς την έκβαση και δε θα μπορούσε να αντικατασταθεί σε εξ αποστάσεως, αφού είναι πρακτικής φύσεως. Επιπροσθέτως, μειώνεται η επαφή μεταξύ σπουδαστών και διδασκόντων, μετατρέποντας τις σχέσεις σε απρόσωπες. Πρόβλημα επίσης αποτελεί η διεξαγωγή των εργαστηριακών μαθημάτων, τα οποία δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν αποτελεσματικά εξ αποστάσεως. Οπότε, η εφαρμογή ενός υβριδικού συστήματος εκπαίδευσης, αποτελώντας συνδυασμό της δια ζώσης και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, επιλύει οποιοδήποτε τυχόν πρόβλημα υπάρχει. Η πρακτική άσκηση και τα εργαστήρια θα μπορούσαν να διεξάγονται στη δια ζώσης εκπαίδευση, ενώ τα θεωρητικής φύσεως μαθήματα και οι διαλέξεις παντός τύπου στην εξ αποστάσεως. Ένας συμφυρμός των δύο θα δημιουργήσει μια εκπαίδευση εξελιγμένη και ιδιαίτερα αποδοτική.

Η τουριστική εκπαίδευση είναι ένα αναπτυξιακό εργαλείο το οποίο βοηθά ενεργά τον τομέα του τουρισμού. Η στήριξη και η εξέλιξή της είναι αδήριτη ανάγκη, διότι τα οφέλη της συμβάλλουν στην οικονομία της χώρας. Με τη χρήση της τηλεεκπαίδευσης, η εκπαιδευτική διαδικασία της τουριστικής εκπαίδευσης συνεχίστηκε ομαλά και με θετική έκβαση. Τέλος, μια εφαρμογή υβριδικού συστήματος και όχι αποκλειστικής εφαρμογής δια ζώσης ή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα μπορούσε να λειτουργήσει θετικά και με μελλοντικά οφέλη για τους σπουδαστές και την κοινωνία εν γένει.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μέρος διπλωματικής εργασίας του Δ.Π.Μ.Σ. «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα στον Τουρισμό» του Π.Α.Δ.Α.. Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι ΑΝΩΝΥΜΟ και οι απαντήσεις θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Η διάρκεια συμπλήρωσής του δεν ξεπερνά τα 5 λεπτά.

1. Φύλο; *

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία;

- 21-30
- 31-40
- 41-50
- 51 και άνω.

3. Ίδρυμα εκπαίδευσης;

- Πανεπιστήμιο
- Α.Σ.Τ.Ε.

4. Πιστεύετε στην ύπαρξη του ιού COVID;

- Ναι
- Όχι

5. Έχετε λάβει μια, τουλάχιστον, εκ των δόσεων του εμβολίου για τον COVID; Αν όχι, σκοπεύετε να εμβολιαστείτε;

- Ναι, έχω εμβολιαστεί.
- Όχι, δεν έχω εμβολιαστεί.
- Σκοπεύω να εμβολιαστώ.

6. Χρησιμοποιείτε γενικά διαδικτυακές υπηρεσίες;

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου

7. Η μετάβαση από τη δια ζώσης εκπαίδευση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ομαλή;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

8. Πιστεύετε ότι τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ανταποκρίθηκαν άμεσα στη μετάβαση σε εξ αποστάσεως εκπαίδευση, λόγω των συνθηκών;

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

9. Πιστεύετε ότι η πολιτεία (μέσω του Υπουργείου Παιδείας) διαχειρίστηκε σωστά την εκπαίδευση με την εμφάνιση και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID;

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

10. Τι είδους προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εξ αποστάσεως ψηφιακή εκπαίδευση;

- Κακή σύνδεση
- Προβλήματα στην πλατφόρμα εκπαίδευσης
- Δυσκολία διαχείρισης της πλατφόρμας
- Ελλιπής ανταπόκριση από το εκπαιδευτικό προσωπικό
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ
- Άλλο: _____

11. Ποια πλατφόρμα χρησιμοποιήθηκε από τη Σχολή σας;

- Microsoft Teams
- Webex
- Zoom
- Google Meet
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ
- Άλλο: _____

12. Οι καθηγητές σας ήταν εξοικειωμένοι με την εξ αποστάσεως διδασκαλία;

- Πάρα πολύ
- Πολύ
- Μέτρια
- Λίγο
- Καθόλου
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

13. Αντιμετωπίσατε προβλήματα με την πρακτική άσκηση;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πλήρως
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

14. Πιστεύετε ότι πρέπει να εφαρμοστεί ένα υβριδικό σύστημα εκπαίδευσης (συνδυασμός εξ αποστάσεως και δια ζώσης) στις Τουριστικές Σπουδές, ανεξαρτήτως συνθηκών;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

15. Πιστεύετε ότι πρέπει οι Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν χώρα ΜΟΝΟ δια ζώσης;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

16. Πιστεύετε ότι πρέπει οι
Τουριστικές Σπουδές να λαμβάνουν
χώρα ΜΟΝΟ εξ αποστάσεως;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

17. Θεωρείτε ικανοποιητική τη
διαδικασία στο σύνολό της (σχολή,
καθηγητές, πλατφόρμες, οργάνωση,
κ.λπ.) για την εξ αποστάσεως
διδασκαλία;

- Καθόλου ικανοποιητικές
- Λίγο ικανοποιητικές
- Μέτρια ικανοποιητικές
- Πολύ ικανοποιητικές
- Πλήρως ικανοποιητικές
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

18. Ποια ήταν η γενικότερη εντύπωση που σας δημιουργήθηκε στο πέρας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας;

- Απόλυτα Θετική
- Αρκετά Θετική
- Θετική
- Ούτε Αρνητική, ούτε Θετική
- Αρνητική
- Αρκετά Αρνητική
- Απόλυτα Αρνητική
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

19. Πιστεύετε ότι θα υπάρξει δυσκολία στην επαναφορά στη διαζώση εκπαίδευση στο 100%;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω/ Δεν απαντώ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΑΣΤΕΚ, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://astecrete.edu.gr/>
- ΑΣΤΕΡ, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://asterodos.edu.gr/>
- ΓΓΔΒΜ, (2021), Γενική Γραμματεία Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Δια Βίου Μάθησης Νεολαίας, επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <http://www.gsae.edu.gr/el/adiesiiek/1437-eidikotites-idiot-iek-2018>
- Γερνά, Ξ., Παλησίδης, Γ.& Πειστικού, Μ., (2021). Η Δημόσια Ελληνική Τουριστική Εκπαίδευση, TravelDailyNews.
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://duth.gr>
- Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, (2021), Κέντρο Δια Βίου Μάθησης, Ανάκτηση από: <https://kedivim.duth.gr/>.
- Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://www.ihu.gr/metaptychiakes-spoudes/dteo#tab-35171108ceab70ae181>
- Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, (2021), επίσημη ιστοσελίδα Τμήμα Επιστημών Διατροφής & Διαιτολογίας, Ανάκτηση από: <https://nutr.ihu.gr/el/>
- Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, (2021), επίσημη ιστοσελίδα Τμήμα Διοίκησης Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών για Στελέχη, Ανάκτηση από: <http://mbatourism.mst.ihu.gr/wordpress/>
- Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, (2021), επίσημη ιστοσελίδα e-learning Ε.Κ.Π.Α., Ανάκτηση από: <https://elearningekpa.gr/profile>
- Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, (2021), επίσημη ιστοσελίδα Θεολογικής Σχολής, Ανάκτηση από: <https://syko.theol.uoa.gr/>
- Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,(2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://www.eap.gr/education/postgraduate/annual/tourism-business-administration/>
- Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://www.hmu.gr/hmu/15747>

Ε.Ο.Π.Ε.Π., (2021), επίσημη ιστοσελίδα, (online), Ανάκτηση από: <http://www.eoppep.gr>

Ε.Ο.Π.Ε.Π., (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Επίπεδα Εθνικού Πλαισίου Προσόντων, (online), Ανάκτηση από: www.nqf.gov.gr

Ιγνατιάδης, Β., (2021), iatronet (ιστοσελίδα), Ανάκτηση από: <https://www.iatronet.gr/article/101005/deka-pandhmies-poy-allaxan-thn-istoria>

Κικίλια, Κ., 2022. *Εκπαιδευτική Πολιτική & Τουριστική Εκπαίδευση*. 1η επιμ. Κύπρος: Πασχαλίδης - Broken Hill.

Λακασάς, Α., 2019, Συνωστισμός στον ακαδημαϊκό χάρτη, Καθημερινή, [online],

Ανάκτηση από: <https://www.kathimerini.gr/society/1029202/synostismos-ston-akadimaiko-charti/>.

Μοίρα, Π. & Μυλωνόπουλος, Δ., 2021. Η αμφισημία της τουριστικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ελλάδα. *e-Journal of Science & Technology*.

Ν. 710/1977 (ΦΕΚ 283/Α/27-9-1977), Περί ξεναγών.

Ν.1077/1980 (ΦΕΚ 225/Α/2-10-1980), Περί απασχολήσεως και μετεκπαιδύσεως μισθωτών τουριστικών επιχειρήσεων.

Ν.1566/1985 (ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985): Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Ν.3105/2003 (ΦΕΚ 29/Α/10-2-2003), Τουριστική εκπαίδευση και κατάρτιση, ρυθμίσεις για τον τουρισμό και άλλες διατάξεις.

Ν.3879/2010 (ΦΕΚ 163/Α/21-9-2010), Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις.

Ν. 4386/2016 (ΦΕΚ 83/Α/11-5-2016), Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις.

Ν.4473/2017 (ΦΕΚ 78/Α/30-5-2017), Μέτρα για την επιτάχυνση του κυβερνητικού έργου σε θέματα εκπαίδευσης.

Ν.4610/2019 (ΦΕΚ 70/Α/7-5-2019), Συνέργειες Πανεπιστημίων και ΤΕΙ, πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις.

N.4635/2019 (ΦΕΚ 167/Α/30-10-2019), Περί υποχρεωτικής καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας ιδιωτικών υπαλλήλων.

N.4763/2020 (ΦΕΚ 254/Α/21-12-2020), Εθνικό Σύστημα Επαγγελματικής Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/958 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 28^{ης} Ιουνίου 2018 σχετικά με τον έλεγχο της αναλογικότητας.

ΟΑΕΔ, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.oaed.gr/mathitia?tab=kathighites-stis-epas-mathitias&tab2=&tab3=>

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://kedivim.aegean.gr>

Πανεπιστήμιο Αιγαίου, (2021) επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<http://www.tourem.aegean.gr/tourismpms>

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, (2021), επίσημη ιστοσελίδα Δ.Π.Μ.Σ. Διοίκηση Επιχειρησιακών Λειτουργιών, Ανάκτηση από: <https://delmsc1.uniwa.gr/>

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://tourpost.uniwa.gr/>

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
http://www.prd.uth.gr/m_tcpd/

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, (2021), επίσημη ιστοσελίδα ΠΜΣ Μάνατζμεντ Τουριστικών Επιχειρήσεων και Οργανισμών, Ανάκτηση από:
<https://www.uom.gr/mtm/programma-spydon>

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.uom.gr/mtm>

Πανεπιστήμιο Πατρών, (2021) επίσημη ιστοσελίδα Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού, Ανάκτηση από: <http://tourism.upatras.gr/>

Πανεπιστήμιο Πειραιώς, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<http://www.ode.unipi.gr/index.php/el/mbatm-home>

Παπαλεξάνδρη, Ν. & Μπουραντάς, Δ., (2016), Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού, Αθήνα: Μπένου.

Πολυτεχνείο Κρήτης, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.arch.tuc.gr/el/spoydes/metaptychiakes-spoydes/syntomo-istoriko>

Π.Δ. 18/2018 (ΦΕΚ 31/Α'/23-2-2018), Οργανισμός Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Υ.Α.11828/Δ22/2017 (ΦΕΚ 1157/Β'/4-4-2017), Καθορισμός προϋποθέσεων για άδεια ίδρυσης και λειτουργίας Μονάδων Φροντίδας, Προσχολικής Αγωγής και Διαπαιδαγώγησης (Βρεφικών – Παιδικών- Βρεφονηπιακών Σταθμών, Μονάδων Απασχόλησης βρεφών και νηπίων) από φορείς Ιδιωτικού Δικαίου, κερδοσκοπικού και μη χαρακτήρα.

Υ.Α. 59181/Ζ1/2020 (ΦΕΚ 1935/Β'/20-5-2020), Ρυθμίσεις σχετικά με την εκπαιδευτική διαδικασία των προγραμμάτων σπουδών πρώτου και δεύτερου κύκλου, τη διενέργεια κλινικών και εργαστηριακών ασκήσεων, την πρακτική άσκηση φοιτητών και τη διεξαγωγή των εξετάσεων κατά το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020.

Υ.Α. 60676/Δ4/2020 (ΦΕΚ 2042/Β'/30-5-2020), Καθορισμός Τομέων και Ειδικοτήτων ανά Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ) του Ν. 4386/2016 (Α'83) για το σχολικό έτος 2020-2021.

Υ.Α. 132695/Ζ1/2020 (ΦΕΚ 4383/Β'/5-10-2020), Ρυθμίσεις σχετικά με την οργάνωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας των προγραμμάτων σπουδών δεύτερου κύκλου των ΑΕΙ κατά το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2020-2021.

Υ.Α.6603/ΓΔ4/2021 (ΦΕΚ 140/Β'/20-1-2021), Συλλογικός προγραμματισμός, εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των σχολικών μονάδων ως προς το εκπαιδευτικό τους έργο.

Υ.Α.75244/Δ4/2021 (ΦΕΚ 2881/Β'/2-7-2021), Καθορισμός Τομέων και Ειδικοτήτων ανά Επαγγελματικό Λύκειο (ΕΠΑΛ) του Ν. 4386/2016 (Α'83) για το σχολικό έτος 2021-2022.

Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, (2020), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.minedu.gov.gr/tehniki-ekpaideusi-2/sxolika-nea-texn-ekpaid/44589-06-04-20-xoris-xreosi-apo-kinita-diktya-i-prosvasi-se-psifiakes-platformes-gia-tin-eks-apostaseos-ekpaidefsi-8>

Υπουργείο Παιδείας& Θρησκευμάτων, (2020), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από :
<https://www.minedu.gov.gr/aei-9/akadimaiko/44405-18-03-20-den-xanetai-to-earino-eksamino-borei-na-kalyfthei-i-yli-sta-aei-meso-tis-eks-apostaseos-ekpaidefsis-i-akadimaiki-koinotita-na-vgei-brosta-se-afti-ti-megali-krisi-3>

Υπουργείο Παιδείας& Θρησκευμάτων, (2020), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από :
<https://www.minedu.gov.gr/aei-9/akadimaiko/44783-30-04-20-den-tha-xathei-to-akadimaiko-eksamino-ta-ellinika-panepistimia-tha-vgoun-pio-dynata-apo-tin-krisi-2>

Υπουργείο Παιδείας& Θρησκευμάτων, (2020), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από :
<https://www.minedu.gov.gr/aei-9/akadimaiko/44405-18-03-20-den-xanetai-to-earino-eksamino-borei-na-kalyfthei-i-yli-sta-aei-meso-tis-eks-apostaseos-ekpaidefsis-i-akadimaiki-koinotita-na-vgei-brosta-se-afti-ti-megali-krisi-3>

Υπουργείο Παιδείας& Θρησκευμάτων, (2020), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από :
<https://www.minedu.gov.gr/aei-9/akadimaiko/44366-17-03-20-enimerosi-tou-yfypourgoy-paideias-thriskevmaton-gia-tin-eks-apostaseos-ekpaidefsi-sta-aei-2>

Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.minedu.gov.gr/aei-9/akadimaiko/47513-13-01-21-anakoinoseis-gia-tin-anotati-ekpaidefsi>

Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.minedu.gov.gr/tehniki-ekpaideusi-2/mathiteia/dimosieyseis-mathiteias/49685-05-08-21-prosfora-theseon-mathiteias-apo-ton-idiotiko-tomea-gia-to-metalykeiako-etos-taksi-mathiteias-periodou-2021-2022>

Υπουργείο Παιδείας& Θρησκευμάτων, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.minedu.gov.gr/publications>.

Υπουργείο Παιδείας& Θρησκευμάτων, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://www.minedu.gov.gr/publication>

Υπουργείο Τουρισμού, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από:
<https://mintour.gov.gr/>

Κ.Υ.Α.16838/ΔΙ/2020 (ΦΕΚ 783/Β’/10-3-2020), Επιβολή του μέτρου της προσωρινής απαγόρευσης των βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, νηπιαγωγείων, σχολικών μονάδων, ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, κέντρων ξένων γλωσσών,

φροντιστηρίων και πάσης φύσεως εκπαιδευτικών δομών, φορέων και ιδρυμάτων, δημοσίων και ιδιωτικών, κάθε τύπου και βαθμού της χώρας για το χρονικό διάστημα από 11-3-2020 έως και 24-3-2020.

Κ.Υ.Α. 107981/Ζ1/2020 (ΦΕΚ 3473/Β'/20-8-2020), Μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) κατά την περίοδο της επαναληπτικής εξεταστικής περιόδου Σεπτεμβρίου του ακαδημαϊκού έτους 2019-2020.

Κ.Υ.Α. 115744/Ζ1/2020 (ΦΕΚ 3707/Β'/4-9-2020), Λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (ΑΕΙ) και μέτρα για την αποφυγή διάδοσης του κορωνοϊού COVID-19 κατά τη λειτουργία τους.

Κ.Υ.Α. 120126/ΓΔ4/2020 (ΦΕΚ 3882/Β'/12-9-2020), Παροχή σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για το σχολικό έτος 2020-2021.

ΦΕΚ 266/1997, Ελληνικό ανοικτό Πανεπιστήμιο και άλλες διατάξεις.

ΦΕΚ 2532/2017, Κανονισμός Λειτουργίας Σχολών Ξεναγών.

ΦΕΚ 38/2018, Ίδρυση Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής και άλλες διατάξεις.

ΦΕΚ 13/2019, Συνέργειες Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, Πανεπιστημίου Θεσσαλίας με τα ΤΕΙ Θεσσαλίας και Στερεάς Ελλάδας, Παλλημνιακό Ταμείο και άλλες διατάξεις.

ΦΕΚ 70/2019, Συνέργειες Πανεπιστημίων και ΤΕΙ πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πειραματικά σχολεία, Γενικά Αρχεία του Κράτους και λοιπές διατάξεις.

ΦΕΚ 4899/2020, Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από το Σάββατο 7 Νοεμβρίου 2020 έως τη Δευτέρα 30 Νοεμβρίου 2020.

ΦΕΚ 618/2021, Τροποποίηση της υπ' αρ. 20071/29-12-2020 (Β'5824) απόφασης των Υπουργών Παιδείας και Θρησκευμάτων και Τουρισμού «Πρόγραμμα Σπουδών των Ανώτερων Σχολών Τουριστικής Εκπαίδευσης (ΑΣΤΕ) του Υπουργείου Τουρισμού».

ΦΕΚ 5243/2021, Παράταση ισχύος της υπ' αρ 53571/12-5-2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Υγείας «Τροποποίηση και παράταση

ισχύος της υπ' αρ. 63719/19-6-2020 κοινής απόφασης των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων Υγείας.

ΦΕΚ 5401/2021, Έκτακτα μέτρα προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο περαιτέρω διασποράς του κορωνοϊού COVID19 στο σύνολο της Επικράτειας για το διάστημα από τη Δευτέρα 22 Νοεμβρίου 2021 και ώρα 06:00 έως και τη Δευτέρα 6 Δεκεμβρίου 2021 και ώρα 06:00.

Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://www.hua.gr>

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bao, W., (2020). COVID-19 and online teaching in higher education: A case study of Peking University, Ανάκτηση από: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/hbe2.191>

eduguide,(2021), ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://www.eduguide.gr/>

e-learning, (2021), ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://elearning.om.xrh.unipi.gr/elearning/>

In, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από: <https://www.in.gr>

WHO,(2020), Ανάκτηση από: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/getting-workplace-ready-for-covid-19>

WHO, (2021), επίσημη ιστοσελίδα, Ανάκτηση από : <https://www.who.int/>
[.pdf](#)

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, επίσημη ιστοσελίδα, 2021,Ανάκτηση από: <http://www.adippde.gr>

Λακασάς, Α. (2020). Οι βαθμοί και τα παιδιά των ΕΠΑΛ, Καθημερινή [online], Ανάκτηση από: [https://www.kathimerini.gr/opinion/1088647/oi-vathmoi-kai-ta-
paidia-ton-epal/](https://www.kathimerini.gr/opinion/1088647/oi-vathmoi-kai-ta-paidia-ton-epal/)

Μπαλής, Δ., (2019). Οι επιτυχίες, οι προκλήσεις και τα προβλήματα του ελληνικού τουρισμού [ηλεκτρονικό], Διαθέσιμο στο: https://www.huffingtonpost.gr/entry/oi-epitechies-oi-proklesis-kai-taprovlemata-toe-ellenikoe-toerismoe_gr_5c934cbfe4b01b140d35afa3.

Μυλωνόπουλος, Δ. & Μοίρα, Π. (2011). Ευρωπαϊκή Ένωση και Τουρισμός, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη.

Σαΐτη, Α, & Σ. Χ., (2011). Εισαγωγή στη διοίκηση της εκπαίδευσης. Αθήνα: Αυτοέκδοση.